

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2119005

**ROZVOJ VYBRANÝCH REGIÓNOV SR Z POHLADU
KOMPETENCIÍ SAMOSPRÁVY**

2010

Kristína Gálová, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**ROZVOJ VYBRANÝCH REGIÓNOV SR Z POHĽADU
KOMPETENCIÍ SAMOSPRÁVY**

Diplomová práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra práva
Školiteľ:	doc. JUDr. Eleonóra Marišová, PhD.

Nitra 2010

Kristína Gálová, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Kristína Gálová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Rozvoj vybraných regiónov SR z pohľadu kompetencií samosprávy“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Diplomová práca bezprostredne nadväzuje na tému bakalárskej práce „Kompetencie samosprávy Slovenskej republiky“.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 28. apríla 2010

Kristína Gálová

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem poďakovanie doc. JUDr. Eleonóre Marišovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

V Nitre 28. apríla 2010

Kristína Gálová

Abstrakt

Diplomová práca je zameraná na charakteristiku verejnej správy, predovšetkým samosprávy so zameraním na jej kompetencie. Jej cieľom je skúmať systém verejnej správy spolu s členením na štátnu správu a samosprávu. Hlavným zameraním práce je komparácia rozvoja vybraných regiónov Slovenska z pohľadu kompetencií, ktoré sú im dané z legislatívy. Preto v práci porovnáваме rozvoj Nitrianskeho a Trnavského samosprávneho kraja z pohľadu ich kompetencií, medzi ktoré patrí predovšetkým vzdelávanie, sociálne zabezpečenie, starostlivosť o cesty II. a III. triedy, cestovný ruch a ďalšie iné. Rozvoj týchto krajov sledujeme prostredníctvom finančných prostriedkov, ktoré vynakladajú na jednotlivé kompetencie. Keďže samospráva zahŕňa okrem vyšších územných celkov aj obce, resp. mestá, zamerali sme sa aj na komparáciu miest Nitra, Nové Zámky, Trnava a Hlohovec z pohľadu mestských organizácií, prostredníctvom ktorých vykonávajú svoje kompetencie, a z pohľadu ich finančného hospodárenia. Výsledkom celej práce je potom porovnanie rozvoja regiónov a v rámci nich jednotlivých miest z pohľadu finančných prostriedkov, ktoré vynakladajú na ich samosprávne kompetencie. Rozvoj regiónov sledujeme aj prostredníctvom realizovaných projektov, ktoré kraje, resp. mestá financovali z rôznych zdrojov.

Kľúčové slová

- verejná správa
- samospráva
- kompetencie
- samosprávny kraj
- rozvoj

Abstract

The diploma work focuses on the characteristics of public administration, mostly self-administration, focusing on its competence. Its aim is to examine the system of public administration, together with the classification to the state administration and self-administration. The main focus is comparison of the development of selected regions of Slovakia in terms of competence, given to them by the law. Therefore, we compare the development of Nitra's administrative region and Trnava's administrative region in terms of their competence, including in education, welfare, care of the roads II. and III. class, tourism and others. The development of these regions we follow through the funds spent on individual skills. Since self-administration includes administrative regions and municipality, respectively cities, we are also focused on the comparison of the cities Nitra, Trnava, Nové Zámky and Hlohovec by their town organizations and by their financial economy. The result of all this work is to compare the development of regions and cities in terms of funds spent on their competence. The development of the regions we follow through projects implemented by regions, respectively cities financed by various funds.

Key words:

- public administration
- self – administration
- competence
- administrative region
- development

Obsah

Obsah.....	6
Zoznam skratiek a značiek.....	8
Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	11
1.1 Charakteristika verejnej správy, jej podstata a štruktúra.....	11
1.1.1 Reforma verejnej správy.....	15
1.1.2 Štátna správa ako jedna zo zložiek verejnej správy.....	16
1.2 Samospráva, jej charakteristika a členenie.....	17
1.2.1 Charakteristika územnej samosprávy a jej členenie.....	19
1.3 Kompetencie vyšších územných celkov.....	24
1.3.1 Zdravotníctvo.....	24
1.3.2 Školstvo.....	25
1.3.3 Sociálne zabezpečenie.....	26
1.3.4 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja.....	27
1.3.5 Územné plánovanie.....	27
1.4 Región a regionálny rozvoj.....	28
1.4.1 Definícia pojmu región.....	28
1.4.2 Regionálny rozvoj.....	29
1.5 Ekonomický rozvoj a rast v regióne.....	31
2 Cieľ práce.....	34
3 Metodika práce a metódy skúmania.....	35
4 Výsledky práce.....	37
4.1 Verejná správa.....	37
4.1.1 Štátna správa.....	37
4.1.2 Samospráva.....	38
4.2 Právne postavenie obcí a VÚC.....	39
4.2.1 Vyšší územný samosprávny celok.....	39
4.2.2 Zriadenie obce a jej samospráva.....	40

4.3	Nitriansky samosprávny kraj.....	42
4.3.1	Rozvoj NSK z pohľadu jeho kompetencií.....	42
4.3.2	Financovanie NSK.....	53
4.3.3	Porovnanie vynaložených prostriedkov na vybrané kompetencie kraja.....	56
4.3.4	Rozvoj miestnej samosprávy.....	56
4.3.4.1	Charakteristika mesta Nitra, samospráva, organizácie a financovanie mesta.....	56
4.3.4.2	Charakteristika mesta Nové Zámky, samospráva, organizácie a financovanie mesta.....	61
4.4	Trnavský samosprávny kraj.....	65
4.4.1	Rozvoj TTSK z pohľadu jeho kompetencií.....	66
4.4.2	Financovanie TTSK.....	77
4.4.3	Porovnanie vynaložených prostriedkov na vybrané kompetencie kraja.....	79
4.4.4	Rozvoj miestnej samosprávy.....	80
4.4.4.1	Charakteristika mesta Trnava, samospráva, organizácie a financovanie mesta.....	80
4.4.4.2	Charakteristika mesta Hlohovec, samospráva, organizácie a financovanie mesta.....	85
4.5	Rozvoj regiónov z pohľadu realizovaných projektov.....	89
4.5.1	Nitriansky samosprávny kraj.....	89
4.5.1.1	Mesto Nitra.....	90
4.5.1.2	Mesto Nové Zámky.....	92
4.5.2	Trnavský samosprávny kraj.....	93
4.5.2.1	Mesto Trnava.....	94
4.5.2.2	Mesto Hlohovec.....	96
	Záver.....	98
	Zoznam použitej literatúry.....	101
	Prílohy.....	108

Zoznam skratiek a značiek

SR	Slovenská republika
EÚ	Európska únia
VÚC	Vyšší územný celok
MsÚ	Mestský úrad
TTSK	Trnavský samosprávny kraj
NSK	Nitriansky samosprávny kraj
NFP	Nenávratný finančný príspevok
OP	Operačný program
OP ŽP	Operačný program Životné prostredie
OP ZaSI	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
OP KaHR	Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
ROP	Regionálny operačný program
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
ŠR SR	Štátny rozpočet Slovenskej republiky
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MPSVaR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
MVF	Medzinárodný vyšehradský fond

Úvod

Verejná správa na Slovensku je realizovaná na troch úrovniach: štát, vyšší územný celok a obec. Môžeme ju rozdeliť na dve zložky: štátnu správu a samosprávu. Štátnu správu predstavujú vláda a ministerstvá na jednej strane a na strane druhej miestne orgány štátnej správy, t.j. obvodné úrady, obvodné špecializované a krajské špecializované úrady. Samospráva predstavuje tú časť verejnej správy, ktorá je uskutočňovaná občanmi, ktorí majú na jej území trvalý pobyt a ktorí rozhodujú o veciach verejných prostredníctvom volených zástupcov. Avšak samosprávu rozlišujeme aj záujmovú, do ktorej patria všetky inštitúcie, ktoré svoje pôsobenie odvodzujú od združovacieho práva. Potom územná samospráva je reprezentovaná obcami a vyššími územnými celkami, ktoré na svojom vymedzenom území plnia kompetencie, ktoré sú im dané zo zákona, a ktoré môžeme rozlíšiť na originálne a prenesené. Zákonom 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov prešli na územnú samosprávu mnohé kompetencie, ako napríklad na obce prešlo základné školstvo, niektoré oblasti sociálneho zabezpečenia, oblasť matrík, a ďalšie iné, na samosprávne kraje prešlo stredné školstvo, sociálne zabezpečenie, zdravotníctvo, oblasť telesnej kultúry, a iné.

Obce a kraje sa snažia získať čo najviac finančných prostriedkov na napĺňanie svojich potrieb a kompetencií, aby si tak zabezpečili všestranný rozvoj svojho vymedzeného územia a poskytli svojim občanom dostatok služieb. Jedným z možných zdrojov získania prostriedkov sú štrukturálne fondy Európskej únie, ktorými sú na nové programové obdobie 2007 – 2013 Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja a Kohézny fond. Obce a kraje si vypracovali dokument Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, na základe ktorého si stanovili základné ciele a priority, ktorými chcú riešiť problémy v technickej infraštruktúre, sociálnej vybavenosti, zdravotníctve, školstve a iných oblastiach. Tento dokument je základným predpokladom získania čo najväčšieho objemu finančných prostriedkov na uskutočňovanie rozvojových zámerov obcí a krajov, prostredníctvom ktorých dokážu zlepšiť životné podmienky pre svojich obyvateľov.

Cieľom práce bolo skúmať verejnú správu a predovšetkým samosprávu so zameraním na kompetencie samosprávnych krajov. Naším zámerom bolo analyzovať rozvoj vybraných samosprávnych krajov Slovenskej republiky z pohľadu kompetencií

samosprávy prostredníctvom financovania ich jednotlivých právomocí, ktorými naplňajú povinnosti dané zo zákona. Rozvoj sme sledovali na základe finančného hospodárenia a tiež na základe realizovaných projektov, prostredníctvom ktorých sa snažili pozitívne ovplyvniť svoj rozvoj. Keďže územnú samosprávu reprezentujú okrem samosprávnych krajov aj mestá, zamerali sme sa na komparáciu rozvoja vybraných miest, pri ktorých sme skúmali, akým spôsobom vykonávajú svoje funkcie, aké majú zriadené mestské organizácie a ako hospodária so svojim rozpočtom.

Významom práce je zhodnotiť a porovnať, ako samosprávne kraje a mestá disponujú so svojimi prostriedkami, ako sa snažia ovplyvniť svoj rozvoj a zabezpečiť naplnenie kompetencií pre uspokojenie potrieb svojich obyvateľov.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Charakteristika verejnej správy, jej podstata a štruktúra

Verejnú správu **Marišová (2002)** definuje ako správu verejných záležitostí, ktorá sa realizuje ako prejav výkonnej moci v štáte. Na Slovensku je zabezpečovaná na troch úrovniach: štát, vyšší územný celok a obec.

Všetky tri úrovne verejnej správy sú celkami, ktoré sa pri výkone svojich úloh riadia verejným a súkromným právom. Pri zabezpečovaní verejných úloh sú povinné realizovať tie kompetencie, ktoré im boli zákonom zverené. Zároveň môžu konať úkony vyplývajúce z dohody predstaviteľov obce, mesta vyššieho územného celku a ich obyvateľov.

Verejná správa sa z hľadiska jej organizácie a centralizácie člení na štátnu správu a samosprávu, ktorú prezentujú obce a samosprávne kraje.

Verejná správa predstavuje správu verejných záležitostí, ktorá sa realizuje ako prejav výkonnej moci v štáte. Pre túto výkonnú moc je charakteristické, že ide predovšetkým o verejnú moc, ktorou nedisponuje len štát, ale aj ďalšie neštátne subjekty, ktoré vykonávajú správu verejných záležitostí.

Pojem verejná správa charakterizuje **Tej (2002)** ako ústredný pojem správneho práva. Tento pojem má svoje základy v rímskom práve, odkiaľ prešiel do iných jazykov. Súčasnému prístupu k výkladu tak zložitého, mnohovrstevnatého a dynamického fenoménu, akým je verejná správa, možno vyčítať jeho juridický charakter, pretože menej pozornosti sa venuje názorom na účinnosť jednotlivých javov vo verejnej správe a spoločnosti a na potrebu riešiť s tým spojené problémy.

Gašpar (1998) uvádza vo svojom diele tieto definície verejnej správy, najmä: Verejná správa je súhrn princípov teoreticky trvalých, normatívne rešpektovaných a v praxi všestranne aplikovaných. Verejná správa je súhrn teórií vytváraných trvale organizačné a činnostné základy procesu verejnej správy. Verejná správa je súhrn modelov realizovaných a realizáciou čakajúcich umožňujúcich v dobových podmienkach realizovať verejnú správu v novšej zdokonalenej podobe. Správa je usporiadanie prostriedkov v záujme daných politických komunít: štátu, regiónu, kraja, obce alebo mesta. Verejná správa sa člení z funkčného hľadiska na prvotný, druhotný

a eventuálny proces. Verejná správa je systém zložený z potrebného počtu subsystémov. Zo štrukturálneho hľadiska treba vo verejnej správe rozoznávať ciele a úlohy, organizačnú základňu, prostriedky a personálny prvok.

Štruktúra verejnej správy podľa **Trojáka (2001)** pozostáva z týchto subjektov: ústredná vláda (ústredná vládna správa), regionálna vláda (resp. spolková verejná správa- na Slovensku nemáme), miestna vláda (miestna verejná správa), fondy sociálneho zabezpečenia, perspektívne, nadnárodné orgány (ich inštitúcie).

Ústredná úroveň zahŕňa všetky ministerstvá, ústredné úrady, inštitúcie a ostatné orgány, ktoré sú inštitúciami ústrednej správy krajiny. Patria sem aj územné pobočky centrálnych orgánov na regionálnej alebo miestnej úrovni. Úlohou ústrednej vlády je vykonávať celoštátnu verejnú politiku.

Regionálna úroveň je typická pre spolkové, federatívne usporiadané krajiny (napr. Spolková republika Nemecko, Spojené štáty americké a pod.). Charakteristickým znakom je, že regionálna verejná správa musí mať dostatočnú autonómiu. Má právomoc získavať podstatnú časť príjmov zo zdrojov, ktoré kontroluje. Jej úradníci sú pri vykonávaní činnosti nezávislí od vonkajšej administratívnej kontroly.

Miestna úroveň zahŕňa inštitucionálne jednotky, ktoré vykonávajú svoje právomoci nezávisle od vyšších orgánov, v mestách a obciach.

Nadnárodné orgány možno perspektívne považovať za súčasť verejnej správy. Táto úroveň by zahrňovala operácie v krajine vykonávané nadnárodnými orgánmi so súhlasom národnej vlády. Napríklad: vyberať a vydávať prostriedky na nadnárodné, národné, regionálne alebo miestne projekty.

Podľa **Machajovej (2002)** východiskovým pojmom pre vymedzenie pojmu verejná správa je slovo správa. Vo všeobecnosti týmto slovom alebo spravovaním možno rozumieť všetky zámerné a uvedomelé činnosti, ktorých účelom je dosiahnuť a udržiavať usporiadanie predmetu správy. Činnosti, ktoré sú obsahom správy, sú rôznorodé a skladajú sa z jednotlivých úkonov, ktoré správca musí vykonávať, aby dosiahol účel správy.

Benčo (2003) chápe verejnú správu ako službu občanom, ktorú vykonávajú nielen orgány štátnej správy a územnej správy, ale aj orgány záujmovej samosprávy, verejnoprávne subjekty, štátnej organizácie a iné zariadenia vykonávajúce spoločensky prospešnú službu.

Švantnerová (1995) konštatuje, že verejná správa je zložitým spoločenským javom, ktorý má verejnú a celospoločenskú povahu a funkcie. Je to činnosť, ktorou sú obstarávané a zaisťované záujmy, potreby a úlohy spoločnosti a jej dôležitých súčastí a nielen osobné potreby a záujmy jednotlivých osôb a organizácií. Predstavy o tom, čo je záujem spoločnosti, potreby spoločnosti, resp. verejný záujem sú vyjadrené v zákonoch a právnych predpisoch, ktoré stanovujú rámec a postupy pri ich aplikácii. Orgány verejnej správy vykonávajú správu v menej spoločnosti a v prospech spoločnosti.

Podľa **Benča (2003)** problematika verejnej správy vystupuje vo všeobecnej teórii štátu a práva v rozmanitých podobách a kontextoch. Základom verejnej správy je najmä vzťah štátu, spoločnosti, občana a štátu ako celku k jeho teritoriálnym a regionálnym celkom a častiam. Na tejto podstate sa formovali nielen rozmanité teórie vzniku štátu, osobitne zmluvná teória, ale najmä teória sebaobmedzovania štátu právom, teória prirodzených práv, z ktorých sa vyvinula koncepcia ľudských a občianskych práv, nezasahovania štátu do sféry občianskej slobody a rozmanité varianty delby štátnej moci ako aj decentralizácie a dekoncentrácie.

Škultéty (2001) uvádza, že verejná správa vo svojej podstate predstavuje správu verejných záležitostí, ktorá sa realizuje ako prejav výkonnej moci v štáte. Pre túto výkonnú moc je charakteristické, že ide predovšetkým o verejnú moc, ktorou nedisponuje len štát, ale aj ďalšie neštátne subjekty, vykonávajúce správu verejných záležitostí. V tomto zmysle má aj táto verejná moc svoj základ v štátnej moci a prejavuje sa ako „decentralizovaná štátna moc“, jej subjekty spoločne so štátom zabezpečujú správu štátu ako verejnú správu.

Verejnú správu treba odlišovať od súkromnej správy. Verejná správa – ako správa verejných záležitostí – je správou vo verejnom záujme a subjekty, ktoré ju vykonávajú, realizujú ju ako právom uloženú povinnosť, a to zo svojho právneho postavenia ako

verejno-právnych subjektov. Naproti tomu súkromná správa spravuje len súkromné záležitosti, vykonávajú ju súkromné osoby, ktoré sledujú vlastné ciele.

Podľa **Řehůřeka (2001)** verejná správa predstavuje rôzne formy výkonu verejnej moci. Nositeľom verejnej správy je štát prostredníctvom štruktúry orgánov priamej štátnej správy a delegovanej štátnej správy a súbežne s ním ďalšie subsystemy verejnej moci (územná samospráva, záujmová samospráva a ďalšie subjekty určené zákonom) prostredníctvom svojich orgánov. Verejnú moc v demokratickom politickom systéme nemožno preto definovať ako osobitnú formu moci (schopnosti ovplyvňovať správanie iného), prostredníctvom ktorej občania ako nositelia realizujú svoju suverenitu.

Sobihrad (2004) uvádza, že verejná správa sa v súčasnosti chápe ako prejav výkonnej moci v štáte. Aj keď štátna správa naďalej patrí k základným komponentom verejnej správy, nie je už jedinou zložkou, pretože na verejnej správe sa podieľajú aj neštátne subjekty. V tomto smere majú rozhodujúce postavenie najmä samosprávy, ako aj verejnoprávne inštitúcie.

Podľa **Sotoláňa (2000)** je verejná správa inštitútom verejnoprávnym. Verejná správa ako správa verejných záležitostí je správou vo verejnom záujme a subjekty, ktoré ju vykonávajú ju realizujú ako právom uloženú povinnosť, a to z titulu svojho postavenia ako verejnoprávných subjektov.

Lenský (2001) hovorí, že súčasťou riadiacich procesov vo verejnej správe musí byť aj účinný kontrolný systém. Rešpektovanie ústavných práv občanov v konaní, v rozhodovaní a v činnosti verejnej správy, zákonnosť, profesionalita a hospodárnosť v užití značných objemov verejných financií si vyžaduje existenciu komplexného a racionálneho kontrolného systému.

Belajová a Balážová (2004) vo všeobecnosti charakterizujú verejnú správu ako správu vecí verejných a jej vykonávanie je vo verejnom záujme, t.j. v záujme všetkých obyvateľov. Je to vlastne služba občanom. Vo svojej podstate sa prejavuje ako výkonná moc, pre ktorú je charakteristické, že ide predovšetkým o verejnú moc, ktorou

nedisponuje len štát, ale aj ďalšie neštátne subjekty, ktoré vykonávajú správu verejných záležitostí.

Podľa **Trojáka (2001)** sektor verejnej správy je jedným zo základných sektorov ekonomiky. Ide pritom o sebaobmedzenie centra, jeho z časti tiež administratívnych i hospodárskych funkcií. Sociálne a humanitárne služby by mali poskytovať v prvom rade záujmové a územné samosprávne orgány a organizácie.

1.1.1 Reforma verejnej správy

Marišová (2002) konštatuje, že vytvorenie vyšších územných celkov ako aj presun niektorých kompetencií štátnej správy na samosprávu je výsledkom prebiehajúceho procesu decentralizácie. Cieľom tohto procesu je oslabenie centralizovaného spravovania vecí verejných a posilnenie právomocí na miestnej (obec) a regionálnej úrovni (VÚC), čím sa dokáže lepšie mobilizovať a využiť ľudský, výrobný a prírodný potenciál v rámci jednotlivých regiónov Slovenska, posilní sa ochrana práv menších a verejnú samosprávu budú permanentne kontrolovať volení zástupcovia občanov.

Podľa **Bučeka (1999)** reforma verejnej správy je fenoménom súčasného vývoja väčšiny európskych štátov. Jej príčiny sú motivované: potrebami rozvoja občianskej spoločnosti, ktorá je charakteristická zvyšovaním podielu občanov na správe verejných vecí prostredníctvom územnej a záujmovej samosprávy, občianskych združení, družstiev a i.; požiadavkou zvýšenia výkonnosti verejnej správy, zvyšovaním efektov a znižovaním nákladov na jej výkon. V tejto súvislosti si každá krajina hľadá optimálny model usporiadania tak inštitúcií, ako aj ich aktivít, preto proces reforiem môže mať rôzne podoby a môže akcentovať rozmanité sociálno-ekonomické ciele; nevyhnutnosťou prestavby systému riadenia ekonomiky z odvetvového na regionálny. Odvetvová organizácia výroby, zodpovedajúca etape industrializačného procesu nebola schopná reagovať na akceleráciu procesu ekonomickej reštrukturalizácie. Regionálne a lokálne orientovaná politika je založená na aktivizácii endogénneho rozvojového potenciálu, je uskutočňovaná regionálnymi a lokálnymi komunitami na báze ekonomickej svojpomoci, čím znižuje mieru bezprostrednej finančnej závislosti územných celkov od rozpočtových zdrojov štátu.

Fiškálna decentralizácia podľa **Zachara (2005)** nadväzuje na vykonaný prechod kompetencií z orgánov štátnej správy na územnú samosprávu podľa zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky tzv. malý kompetenčný zákon. Podľa tohto zákona prechádzali kompetencie na samosprávu postupne od 1.januára 2002 do 1.januára 2004, kedy bola ukončená 1.etapa decentralizácie verejnej správy.

Moravčíková (2003) hovorí, že nový model verejnej správy schválený vládou „Stratégia reformy verejnej správy“ i „Konceptia decentralizácie a modernizácie verejnej správy“ je východiskom pre model verejnej správy, ktorý by mal zabezpečiť európsky štandard verejných služieb, to znamená ich dostupnosť, efektívnosť a vysokú kvalitu. Zdôrazňuje, že toto vytvorí prostredie, ktoré poskytne priestor pre súkromné iniciatívy aj duchovný a kultúrny rozvoj jednotlivcov i spoločností a pomôže identifikovať a mobilizovať miestny a regionálny potenciál rozvoja. Ich cieľom je oživiť a urýchliť proces reformy verejnej správy a obnoviť tak pôvodné tempo transformácie.

Podľa **Belajovej (2005)** vznik miestnej samosprávy (1990) a s ňou prenesená zodpovednosť za rozvoj na miestnu úroveň začala aktivizovať endogénny rozvoj vo väzbe na ekonomické podmienky obce, i schopnosti samosprávneho manažmentu endogénny rozvoj aktivizovať a koordinovať.

Obce a ich združenia začali vypracovávať rozvojové projekty, združovať finančné prostriedky na rozvoj spoločných infraštruktúrnych projektov, projektov pre rozvoj cestovného ruchu a iné projekty. Projektovou činnosťou získavali prostriedky i z iných grantových schém.

1.1.2 Štátna správa ako jedna zo zložiek verejnej správy

Spišiaková (1998) konštatuje, že štátnu správu tvorí sústava hierarchicky usporiadaných orgánov, ktorých úlohou je zabezpečiť jednotný výkon úloh štátu rovnakým spôsobom na celom jeho území. Túto sústavu možno prirovnať k pyramíde a patria do nej úrady na okresnej a krajskej úrovni (okresné a krajské úrady, úrady práce, daňové úrady a iné.) až po príslušné ministerstvá a vládu. Hierarchické

usporiadanie umožňuje prenos pokynov zhora nadol a je významným nástrojom v rukách štátu pri presadzovaní celospoločenských záujmov.

Avšak nie všetky verejné záležitosti chce štát upravovať jednotným spôsobom na celom svojom území. Preto ponecháva riadenie časti verejných vecí regiónom, obciam a mestám. A tak máme zjednodušene charakterizovaný pojem samospráva.

Podľa **Machajovej (2002)** štátnou správou je tá časť verejnej správy, ktorou sa uskutočňujú úlohy štátu. V rozhodujúcej miere štátnu správu ako druh činnosti vykonávajú špecializované orgány štátu zriadené na tento účel – orgány štátnej správy. V menšej miere úlohy štátu plnia aj iné osoby, napr. subjekty samosprávy, ba i priamo občania. Ako celok vytvárajú vnútorne členenú sústavu orgánov štátnej správy, ktorej najvyšším orgánom je vláda. Štátna správa tvorí jadro a zároveň najdôležitejšiu súčasť verejnej správy.

Štátna správa podľa **Benča (2003)** predstavuje samostatný druh organizujúcej činnosti štátu, ktorá má výkonný a nariad'ovací charakter a uskutočňuje sa v mene štátu a za pomoci jeho donucovacej moci. Jej ciele a metódy, formy a prostriedky uskutočňovania reguluje právo, v medziach ktorého sa uskutočňuje jej iniciatívny prvok, a ďalej vymedzujú interné normatívne akty nadriadených orgánov. Túto činnosť uskutočňuje predovšetkým orgán štátnej správy a v rámci zákonného zmocnenia, štátne a iné orgány a organizácie.

1.2 Samospráva, jej charakteristika a členenie

Briestenský (2001) uvádza, že verejná správa zahrňuje štátnu správu i samosprávu. Štátnu správu realizujú predovšetkým orgány štátu, ale časť úloh štátnej správy možno delegovať zákonom na samosprávu, čo sa nazýva prenesená alebo delegovaná štátna správa. Inú časť verejnej správy zveril štát ústavou a zákonmi územným samosprávam a v týchto veciach má samospráva svoju samostatnú, originálnu pôsobnosť.

Spišiaková (1998) uvádza, že samospráva zohľadňuje miestne (regionálne) podmienky. Tie môžu mať charakter zemepisný, ekonomický, ekologický, ale v každom

prípade majú charakter miestny, t.j. typický pre daný región, mesto alebo obec a zohľadňujú potreby jeho obyvateľov. Na rozdiel od štátnej správy obce a mestá a ich regionálne združenia nefungujú na princípe podriadenosti a nadriadenosti a ich hlavným poslaním je zabezpečovanie potrieb obyvateľov a spravovanie vlastných miestnych záležitostí.

Géciová (2000) tvrdí, že samospráva sa od štátnej správy odlišuje predovšetkým metódami a formami pôsobenia. Predstavuje pôsobenie a ovplyvňovanie spoločenského života prostriedkami neštátneho charakteru.

Podľa **Hrtáneka a Kohútika (2005)** je idea, vznik a vývoj samosprávy spojená s formovaním občianskej spoločnosti, t.j. spoločnosti, ktorá je mimo bezprostredného vplyvu štátnej moci. Samospráva je podľa autorov osobitnou formou vyjadrenia plurality názorov na miestnej úrovni v danej spoločnosti, to znamená, že je významnou zložkou právneho štátu. Z toho vyplýva, že organizácia a uskutočňovanie verejných záležitostí na úrovni miest a obcí majú osobitý význam pre každého obyvateľa obce či mesta.

Podľa **Hamalovej (2001)** samosprávne celky môžu naplňať svoju podstatu len vtedy, ak sú súčasne ekonomickými celkami, tzn., že disponujú vlastným majetkom, zostavujú rozpočet, vykonávajú podnikateľskú činnosť, riadia, resp. regulujú všetky činnosti na zverenom území.

Palúš (2002) definuje samosprávu v najvšeobecnejšej podobe ako samostatnú, nezávislú a slobodnú sebasprávu. Jej základom je slobodný jedinec spájajúci sa s inými jednotlivcami na báze určitých spoločných záujmov, politického zmýšľania, profesie, alebo a to hlavne územia, na ktorom žije, resp. žijú tí, ktorých toto územie spája. V tomto zmysle býva samospráva spájaná so spoločenskou pospolitosťou.

Podľa **Briestenského (2001)** samospráva je slobodné a nezávislé spravovanie vlastných vecí občanmi, ktorí žijú na určitom území. Výkon samosprávy je možné obmedziť len ústavou a zákonmi.

Bertelmann (2000) považuje za hlavný inštitucionálny cieľ samosprávy zvýšenie autority zastupiteľských, občanmi priamo volených zborov a rozšírenie oblastí priamej demokracie. Ide pritom o sebaobmedzenie centra a z časti jeho administratívnych i hospodárskych funkcií. Sociálne a humanitárne služby by mali poskytovať v prvom rade záujmové a územné samosprávne orgány a organizácie.

Základnou charakteristickou črtou samosprávy je demokratický výkon moci. Prejavuje sa nielen v možnostiach, ale aj v povinnosti obyvateľstva podieľať sa na správe vecí verejných, jej pôsobnosť a pôsobnosť jej rozhodnutí je ohraničená územím a obyvateľstvom, ktoré dalo svoj mandát poslancom a starostom. Medzi regionálnou a miestnou samosprávnou neexistuje vzťah nadriadenosti a podriadenosti. Rozhodnutia obecného a regionálneho zastupiteľstva nemôžu byť anulované iným orgánom alebo štátnou správou, pokiaľ nie sú v rozpore so zákonom. Zo samosprávy vyplýva povinnosť obce a vyššieho územného celku zabezpečovať všetky úlohy súvisiace s napĺňaním základných potrieb obyvateľstva žijúceho v príslušnom území.

Samospráva sa vykonáva buď na konkrétnom území, vtedy hovoríme o územnej samospráve alebo v záujmových združeniach, kedy hovoríme o samospráve záujmovej. V našich podmienkach sa územná samospráva realizuje na úrovni krajov a obcí. Z tohto hľadiska samosprávu podrobnejšie delíme na :

- **územnú samosprávu**
- **záujmovú samosprávu** – zaraďujeme sem napr. súdnu samosprávu, verejnoprávne korporácie v oblasti poisťovníctva, zdravotníctva, sociálnych vecí, životného prostredia, kultúry, školstva, telovýchovy, atď.

1.2.1 Charakteristika územnej samosprávy a jej členenie

Bertelmann (2002) uvádza, že samospráva bola chápaná ako správa, nezávislá na celku spoločenskej organizácie. Rozumela sa ňou hlavne samospráva územná, menej záujmová. U nás sa pojem samosprávny rozvinul vlastne v Rakúsko - Uhorsku. Podľa niektorých názorov mala byť funkcia v samospráve neplatnou. F.L. Riefel obhajoval, či prevzal heslo „slobodná obec je základom slobodného štátu“. J. Pražák rozumel pod samosprávou decentralizáciu štátnej správy. Podľa Gierkeho má určitý miestny zväz svoje vlastné samosprávne záležitosti. Hoetzel videl v samospráve osobitnú formu štátnej správy, a to buď záujmovú (pre určitý okruh deľby práce), alebo územnú t.j.

obce, okresy, zeme. Podľa Adamovej v súčasnosti je poňatie samosprávy jednak inštitucionálne, jednak predstavou idey spoločenského života.

Belajová a Balážová (2004) vysvetľujú, že samospráva vo všeobecnosti znamená samostatnú, nezávislú a slobodnú sebasprávu. Jej základom je slobodný jedinec spájajúci sa s inými jednotlivcami na základe územia, v ktorom žije, a ktoré ich spája kultúrou a hospodárstvom alebo na základe určitých spoločných záujmov, profesie, politického zmýšľania a pod.

Územná samospráva predstavuje oprávnenie obcí a regiónov samostatne rozhodovať a uskutočňovať právom vymedzený okruh záležitostí, ktoré sú priamo späté so záujmami obyvateľstva žijúceho v území mesta, dediny, regiónu. Územnú samosprávu vykonávajú obce a samosprávne kraje. Z toho vyplýva, že z hľadiska priestorového sa územná samospráva člení na:

- **miestnu** (obecná samospráva)
- **regionálnu** (samosprávny kraj)

Volenými predstaviteľmi miestnej samosprávy sú starosta (primátor) a obecné (mestské) zastupiteľstvo. Volenými predstaviteľmi regionálnej samosprávy sú predseda samosprávneho kraja a zastupiteľstvo samosprávneho kraja.

Podľa **Marišovej (2002)** základom územnej samosprávy sú obce a samosprávne kraje. Obec je samostatný územný a správny celok, združujúci osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt a je právnickou osobou. Využitím možností právnickej subjektivity obec vstupuje do mnohých, početných vzťahov. Ide o vzťahy so štátnymi orgánmi, vzťahy v rámci subjektov činných vo verejnom a súkromnom sektore.

Podľa **Benča (2003)** územnú samosprávu vykonávajú korporácie, ktoré sú zriadené na územnom princípe (územné celky). Základom územnej samosprávy je obec ako samostatná právna osoba, ktorá má svoje vlastné orgány (starosta, obecné zastupiteľstvo) financované z rozpočtu obce, svoje vlastné príjmy (miestne dane a poplatky), svoj vlastný majetok (hnuteľný a nehnuteľný majetok vo vlastníctve obce), svoje územie (katastrálne územie) a svojich povinných členov (obyvateľov obce), ktorí v nej majú trvalý pobyt. Súčet území obcí tvorí územie Slovenskej republiky. V tomto

zmysle je štát (Slovenská republika) najvyšším a najväčším územným celkom (korporáciou).

Obec ako základ miestnej samosprávy

Martínek (2004) tvrdí, že obec je jediný predstaviteľ decentralizácie samosprávy. Samospráva spočíva v samostatnosti obce pri správe svojho majetku, za ktorý preberá zodpovednosť ako aj za dôsledky hospodárenia s ním a rozhodovania. Riadi sa zákonmi a obecnými záväznými právnymi predpismi. Do jej pôsobnosti nemôže zasahovať uzneseniami ani vláda. Nositeľom samostatnosti je obecné zastupiteľstvo volené tajne. Výkonný orgán je obecný úrad a jeho orgánmi sú obecná rada, komisie a starosta. Je v právomoci miestnych orgánov, aby si organizáciu obecného úradu vykonali sami podľa vlastných potrieb a predstáv.

Podľa **Hospodárovej (2002)** výkon funkcií obce vo vzťahu ku kompetencii obce musíme stále rozlišovať medzi originálnymi samosprávnymi funkciami a preneseným výkonom štátnej správy.

Hamalová (1995) definuje obecné zastupiteľstvo ako zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách. Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce.

Švantnerová (1995) hovorí, že obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce na štyri roky. Schádza sa podľa potreby, najmenej však raz za dva mesiace. Rozhoduje vždy v zbere. Je verejná a podrobnosti rokovania obecného zastupiteľstva upravuje rokovací poriadok.

Podľa **Žárskej (1999)** ekonomika obce a komunálna ekonomika sú dva rozsahovo rozdielne pojmy. Komunálna ekonomika je súčasťou ekonomiky obce. Vlastnú komunálnu ekonomiku tvorí: obecný majetok a obecné podnikanie (formy narábania s majetkom) a finančno-rozpočtové hospodárenia. Do komunálnej ekonomiky vstupujú samosprávne orgány svojou rozhodovacou a riadiacou činnosťou. Vo vzťahu

k ekonomike obce sa presadzujú koordinačnou funkciou v rozvoji obce a v priestorovom usporiadaní aktivít na zverenom území. Medzi rozhodujúce predpoklady fungovania a zabezpečenia samosprávnych funkcií patria ekonomické podmienky, ktoré v mnohom určujú postavenie, autonómnosť a autoritu samosprávnych orgánov. Na fungovanie ekonomiky obcí má rozhodujúci význam také legislatívne prostredie, ktoré je kvalitné, kompletne a stabilné v určitom časovom horizonte. Pokiaľ to tak nie je, stáva sa jednou z príčin problémov ekonomických podmienok fungovania miestnej samosprávy.

Regionálna samospráva, jej zriadenie a pôsobnosť

Sotolář (2000) tvrdí, že na rozdiel od miestnej samosprávy, regionálna samospráva je výrazom práva a schopnosti najväčších územných spoločenstiev vo vnútri štátu (v podmienkach Slovenska sú to samosprávne kraje), ktoré majú volené orgány a charakter administratívnej mezoštruktúry, spravovať podstatnú časť verejných záležitostí na vlastnú zodpovednosť, v záujme obyvateľov regiónu a v súlade s princípom subsidiarity. Vyššie územné celky nie sú odvodené od miestnej samosprávy, ale sú „založené“ Ústavou Slovenskej republiky. V tomto zmysle teda aj samospráva obcí (t.j. miestna samospráva) aj samospráva vyšších územných celkov (t.j. regionálna samospráva) je originálna – výkonom samosprávy sa neobmedzuje rozsah samosprávy obcí daný zákonom o obecnom zriadení.

Sýkora (2000) uvádza, že regionálna samospráva sa vytvára preto, aby sa riešili problémy regiónov. Preto musí mať vplyv na jeho rozpočet, prípravu rozvojových plánov. Prostredníctvom volených predstaviteľov by mala riešiť nadobecné záležitosti ako sú napríklad nemocnice, ústavy sociálnej starostlivosti, stredné školy, komunikácie. Regionálna samospráva nebude nadriadená miestnej samospráve, každá bude mať svoje kompetencie, úroveň pôsobenia, svoju zodpovednosť a právomoc.

Podľa **Belajovej a Balážovej (2004)** reálna samospráva obcí a regiónov je konštituovaná na právnej subjektivite územného spoločenstva občanov, nie na právnej subjektivite ich orgánov. Ekonomicky je založená na existencii vlastného majetku a vlastných finančných zdrojoch, s ktorými môže v záujme spoločenstva slobodne nakladať. Medzi miestnou a regionálnou samosprávou neexistuje vzťah nadriadenosti

a podriadenosti. Miestna samospráva nepodlieha regionálnej samospráve. Obidve samosprávy pôsobia samostatne a nezávisle.

Podľa **Haláskovej (2003)** je regionálna samospráva pojem vychádzajúci podobne ako miestna samospráva z organizačného princípu územného, orientuje sa ale nie na najnižšiu úroveň, ako tomu je u miestnej správy, ale na úroveň o stupeň vyššiu než správa miestna. Zahrňuje správu činnosti vykonávanú vo vyšších územných celkoch, teda krajoch.

Podľa **Vašku (2002)** kľúčovou oblasťou činnosti samosprávneho kraja je regionálny rozvoj. V podstate sa jedná o cieľný a komplexný rozvoj územia, ktorý v našich podmienkach s ohľadom na vysokú nezamestnanosť a všeobecne nižšiu životnú úroveň nadobúda osobitný význam.

Najdôležitejšie dôvody cieľavedomej regionálnej politiky sú ekonomické, sociálne a ekologické. Ekonomické dôvody – trhovú mechanizmus sám o sebe nie je schopný zabezpečiť rozvoj všetkých oblastí toho ktorého štátu a preto štát musí zasiahnuť svojimi regulačnými opatreniami. Sociálne dôvody – cieľom je vyrovnávanie životného štandardu ľudí vo všetkých regiónoch, tak, aby nevznikali neprípustné rozdiely, ktoré spôsobujú sociálne napätie. Ekologické dôvody – v rámci trvalo udržateľného rozvoja ekológia bude zohrávať stále významnejšiu rolu a je prirodzené, že občania sa kriticky zaujímajú o stav životného prostredia predovšetkým v mieste svojho bydliska.

Podľa **Čapkovej (2004)** územný celok ako priestorový útvar je v podmienkach SR vymedzený aj legislatívne – za územné celky sa považujú obec a samosprávny kraj, ktoré sú samostatnými územnými samosprávnymi a správnymi celkami republiky, často označovanými ako samosprávne územia. Aj keď samosprávne územia sú výsledkom územnej organizácie štátu, ich vymedzenie je spravidla ovplyvnené historickým vývojom a do určitej miery sa rešpektujú aj geografické podmienky. Samosprávne územia sú objektom samosprávneho systému riadenia, pretože ľudia žijúci a pracujúci v ohraničenom území sú bytostne zainteresovaní na jeho rozvoji, a preto by mali mať možnosť podieľať sa na jeho správe.

1.3 Kompetencie vyšších územných celkov

Kompetencie samosprávnych krajov sú definované zákonom č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov v platnom znení, pričom ich úplné znenie sa nachádza v kapitole 4.2.1 – Vyšší územný samosprávny celok.

1.3.1 Zdravotníctvo

Kútik (2005) spomína, že kompetencie na úseku zdravotníctva boli presunuté od 1. januára 2003. Prístup rezortu zdravotníctva k reforme verejnej správy patril v priebehu dlhšieho obdobia k tým menej prehľadným a často sa meniacim. Tento proces prebiehal tak aj napriek tomu, že z hľadiska potrieb občanov, ale i z hľadiska záujmu a potrieb územnej samosprávy je to oblasť nanajvýš dôležitá a citlivá.

Hlavným cieľom reformy zdravotníctva podľa **Staneka (2005)** v prechode spoločnosti na trhovú ekonomiku bolo zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva. Reformátori identifikovali pri tvorbe reformy v prvom rade hlavné problémy slovenského zdravotníctva. Prvú oblasť charakterizuje nedostatočne efektívna dostupnosť zdravotníckych služieb. Druhou oblasťou je problém efektívnosti, ktorej príčiny nazvali ako nízku alokatívnu efektívnosť a nízku technickú efektívnosť. Treťou oblasťou je problém nízkej kvality poskytovaných služieb. Štvrtou oblasťou je finančné zaťaženie. Piatou oblasťou sú náklady.

Kompetenciami vyšších územných celkov v oblasti zdravotníctva podľa **Mlčocha (2001)** sú najmä:

- zakladanie a správa zdravotníckych zariadení,
- zriaďovanie a správa stredných zdravotných škôl,
- podieľanie sa na preventívnych programoch,
- udeľovanie povolení na výkon zdravotníckej starostlivosti zariadeniam, ktoré nebudú v sieti zdravotníckych zariadení,
- spolupráca so štátnym lekárom, napríklad pri vymedzovaní zdravotníckych obvodov a určovaní ich sídiel,
- spolupráca na koncepcii zabezpečovania zdravotníctva na území VÚC.

1.3.2 Školstvo

Beblavý (2001) konštatuje, že obsahom decentralizácie v školstve bolo najmä prenesenie právomocí z miestnej štátnej správy (okresné a krajské úrady) na miestnu samosprávu (obce a samosprávne kraje). Zmyslom tohto kroku bolo predovšetkým zvýšiť zodpovednosť rozhodovacích orgánov voči voličom, ako aj posilniť možnosť prispôsobenia rozhodnutí miestnym podmienkam. Decentralizácia preniesla zodpovednosť za rozhodnutia priamo na volených zástupcov na úrovni VÚC a obci, ktorým dala aj právomoc zriaďovať a rušiť školy, ako aj rozhodovať o finančných otázkach.

Podľa **Plavčana (2005)** prenos kompetencií na samosprávy je potrebné vyhodnotiť aj v oblasti školstva, ktoré dostali za výchovu a vzdelávanie v školách a školských zariadeniach, prevzali školské budovy a financovanie školstva s jeho vnútornými dlhmi a nedostatkom finančných prostriedkov, a to na prevádzku a aj správu nehnuteľností slúžiacich pre pedagogický proces.

Gál (2003) píše, že k pozitívnym črtám slovenského školstva patrí relatívne dobrá dostupnosť siete škôl. Absolventi slovenských základných a stredných škôl pri porovnávaní so zahraničnými vrstovníkmi pomerne dobre obstoja vo všeobecnom vzdelanostnom základe. Okrem toho má však aj závažné nedostatky. Napriek čiastkovým úpravám je náš školský systém neprispôsobiteľný modelu modernej ekonomiky. Zmena v požiadavkách na kvalitu (kvalifikácia a vzdelanosť) nekladie ani tak vyššie, ako skôr iné nároky na výchovu a vzdelanie a vyžaduje zásadné zmeny v tejto oblasti. Vysvetľuje to paradox, že zatiaľ čo vo vyspelých krajinách patrí vzdelávanie k faktorom urýchľujúcim ekonomický rast, na Slovensku skôr ekonomický rast brzdí. Obsah vzdelávania je na našich základných a stredných školách jednostranne zameraný len na pamäťové učenie a na povinnú reprodukciu množstva informácií. Takéto „vedomosti“ však rýchlo starnú, možno ich stále ľahšie získať inak a predovšetkým nerozvíjajú u mladých ľudí schopnosť identifikovať a riešiť problémy, ako vyhľadávať informácie a pracovať s nimi, komunikovať, vedieť sa učiť.

1.3.3 Sociálne zabezpečenie

Konopásek (1998) uvádza, že ciele sociálne politiky sú závislé od vládnucej politickej moci, vnímanie verejnosti, ale najmä od historického vývoja sociálneho systému v krajine. Do sociálneho systému sa tak môžu zahrnúť dane, sociálne poistenie, zdravotníctvo, legislatíva upravujúca pracovno-právne vzťahy, školstvo alebo bývanie. Podľa odbornej literatúry možno sociálny systém alebo systém sociálneho zabezpečenia definovať skupinou sociálnych udalostí alebo rizík, pre ktoré sú mobilizované príslušné politické a administratívne aparáty. Medzi tieto riziká či udalosti patrí najmä choroba, staroba, detstvo, nezamestnanosť, strata živiteľa, invalidita, materstvo a chudoba.

Podľa **Krebsa (1997)** solidarita je výrazom ľudského porozumenia a pospolitosti, vzájomnej súdržnosti a tiež zodpovednosti. Inými slovami sociálna solidarita je uvedomením si vnútornej štruktúry spoločnosti, prejavuje sa ako vôľa pomôcť slabším, chorým, nezamestnaným, sociálne odkázaným.

Bednárík (2004) konštatuje, že samotný systém sociálneho zabezpečenia na Slovensku môžeme rozdeliť na štyri hlavné skupiny:

- zdravotná starostlivosť – vecné dávky poskytované pod dohľadom Ministerstva zdravotníctva SR. Povinný systém zdravotného poistenia pokrýva liečebné náklady v zariadeniach zdravotnej starostlivosti a časť nákladov na lieky. Tento systém je zabezpečovaný zdravotnými poisťovňami.
- systém sociálneho poistenia – peňažné dávky financované z príspevkov (poistného). Systém je v kompetencii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, pričom za administráciu je zodpovedná Sociálna poisťovňa. Patrí sem starobné, nemocenské, garančné, invalidné a úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.
- štátna sociálna podpora – túto predstavujú sociálne platby najmä pre rodiny. Je v kompetencii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dávky sú vyplácané príjemcom prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.
- sociálna pomoc – peňažné a vecné dávky poskytované občanom cez štátnu správu, kde rozhodujúce kompetencie má Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvo zdravotníctva SR, ale aj cez samosprávu. Dávky sú vyplácané osobám v hmotnej núdzi a zdravotne postihnutým občanom. Sociálna

pomoc je organizovaná cez administratívu, najmä Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, samosprávu a cez neštátne organizácie (tretí sektor).

1.3.4 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Zamkovský (2004) uvádza, že získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych, alebo regionálnych) býva pri projektoch zameraných na regionálny rozvoj často podmienené ich zladením s rozvojovou stratégiou príslušnej obce, mikroregiónu, či kraja. Vyžaduje to aj zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z. z.. Podľa tohto zákona majú mať obce schválený program hospodárskeho a sociálneho rozvoja - PHSR.

Predstavitelia obcí a miest často chápu tvorbu PHSR iba ako ďalšiu z prekážok svojho úsilia získať podporu z verejných prostriedkov. Pritom však práve tvorba vlastného rozvojového programu za účasti všetkých záujmových skupín, ktoré v obci pôsobia, ponúka jedinečnú príležitosť, ako sa dozvedieť, čo kto v obci pripravuje. Zároveň sa môže stať zásadným impulzom na začatie dialógu a spolupráce medzi často izolovanými aktérmi miestneho rozvoja.

Poslaním PHSR je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce bez ohľadu na to, kto je momentálne pri moci. PHSR však zároveň musí byť otvorený dokument a mal by sa podľa vopred stanovených pravidiel dopĺňať a aktualizovať. Dobrý PHSR je preto výsledkom cieľavedomého, otvoreného a demokratického procesu, do ktorého by sa mali aktívne zapojiť všetci dôležití sociálni partneri na úrovni obce (verejná správa, podnikatelia, mimovládne organizácie, verejnosť).

1.3.5 Územné plánovanie

Horák (2010) charakterizuje územné plánovanie ako cieľavedomý a v dnešnej dobe vedecky podložený proces, ktorého cieľom je zadefinovať a zabezpečiť podmienky pre trvalo udržateľný rozvoj sídel. Nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa sú územné plány miest a obcí. Prvopočiatky týchto aktivít siahajú do hlbokej minulosti. Už staroveké mestá v Mezopotámii, Egypte boli zakladané podľa jasných princípov, či už z hľadiska rozloženia funkcií, systému komunikácií, alebo z hľadiska kompozície a estetiky.

Najt'azšou úlohou výsledného dokumentu – územného plánu je vytvoriť syntézu výsledkov jednotlivých územnoplánovacích podkladov tak, aby niekedy aj za cenu drobných ústupkov a kompromisov bol schválený taký dokument, ktorý vytvorí v maximálnej miere predpoklady pre územný trvalo udržateľný rozvoj sídla.

Dudor (2009) konštatuje, že územné plánovanie je jedným z najvýznamnejším právnych inštitútov, ktoré prostredníctvom svojich koncepčných a operatívnych nástrojov rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje spôsob funkčného využitia územia pričom vytvára záruky zachovania jeho prírodných a kultúrnych hodnôt. Táto skutočnosť je podčiarknutá hneď v prvej časti, prvom oddieli a v prvom paragrafe zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), ktorý ustanovuje, že „Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja“ a že „Územné plánovanie vytvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, na šetrné využívanie prírodných zdrojov a na zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.“

1.4 Región a regionálny rozvoj

1.4.1 Definícia pojmu región

Lauko (1990) považuje región za zložitý dynamický priestorový systém, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a socioekonomických javov.

Demek (1987) definuje región ako územie (časť krajinnej sféry), ktoré sa súborom vlastností, stavov a javov odlišuje od susedných (prípadne) ďalších oblastí, pričom táto jednota je objektívnou podmienkou a zákonným výsledkom vývoja daného územia.

Hamalová (1995) chápe región ako geograficky ohraničené územie, ktoré sa od ostatných odlišuje súborom prírodných daností, štruktúrou obyvateľstva, štruktúrou ekonomiky a pod. Vo všeobecnom poňatí sa región chápe ako geograficky ohraničená územná jednotka podľa určitých kritérií.

Tvrdoň (1998) uvádza, že región je bohato štruktúrovaný celok, ktorý sa vyznačuje ekonomickými, geografickými, sociálnymi, kultúrnymi, historickými, národnostnými i ďalšími znakmi. Preto pri vymedzení regiónu je potrebné uplatniť interdisciplinárny prístup. Potom sa na región možno pozerat' z každého uvedeného hľadiska, ktoré pri svojej dominantnosti len do určitej miery rešpektuje i ostatné znaky, charakterizujúce región.

1.4.2 Regionálny rozvoj

Tvrdoň a kol. (1995) upozorňujú, že termíny ako „rozvoj“ a „rast“ je potrebné odlišovať. Pod rozvojom v najširšom zmysle slova chápú rozšírenie ekonomického systému pri zmenených a progresívnych parametroch rastových faktorov. Naproti tomu pod rastom chápú rozšírenie ekonomických systémov bez zmeny kvality parametrov základných rastových faktorov. To znamená, že rozvoj zahŕňa v sebe aj inovácie, ktoré spôsobujú kvalitatívne zmeny ekonomického systému, ktorý má v sebe zabudovaný mechanizmus nepretržite vytvárať zmeny a prispôbovať sa inovačným zmenám.

Podľa **Ivančíkovej (1998)** má regionálny rozvoj celospoločenský rozmer. Sociálno-ekonomický rozvoj krajiny je totiž priamo závislý na regionálnom rozvoji. Preto je možné regionálny rozvoj považovať za proces, v ktorom sú všetci jeho účastníci, teda vláda, inštitúcie, podniky a domácnosti vo vzájomnej interakcii s ekonomickými, sociálnymi a kultúrnymi aktivitami. Regionálny rozvoj je trvalý rast hospodárskeho potenciálu a sociálneho potenciálu regiónu, čo zvyšuje jeho hospodársku úroveň, výkonnosť, konkurencieschopnosť a životnú úroveň jeho obyvateľov, región tak prispieva k hospodárskemu rozvoju a k sociálnemu rozvoju krajiny.

Maier a Tödting (1998) konštatujú, že pojem rozvoj je používaný v rôznych súvislostiach, najčastejšie však pojem rozvoj resp. regionálny rozvoj býva chápaný ako

hospodársky rozvoj regiónu, predovšetkým ako hospodársky rast. Treba však podotknúť, že by malo ísť hlavne o taký rozvoj, ktorý neničí vlastnú zdrojovú základňu, teda môže byť udržiavaný dlhší čas.

Ďalej konštatujú, že sa rozvoj stal ťažkopádny slovom. Nič neobsahuje, pretože jeho kontúry sa rozplývajú ... Kto ho vysloví, nič nepomenuje, ale si prisvojuje všetky dobré predsavzatia tohto sveta. Rozvoj sa stal podľa nich prázdny pojmom.

Tej (2002) tvrdí, že o regionálnom rozvoji možno hovoriť iba vtedy, ak sú splnené tieto zásadné predpoklady:

- jednotné chápanie pojmu región ako objektu regionálneho rozvoja,
- vymedzenie subjektov regionálneho rozvoja,
- vytvorenie legislatívneho a inštitucionálneho rámca pre účinné uplatňovanie regionálnej politiky.

Tvrdoň (1998) hovorí o regionálnom rozvoji, ktorý možno chápať ako dlhodobý vzostup schopnosti regiónu poskytovať jeho obyvateľstvu rozmanité tovary a služby. Každý región disponuje zdrojmi, ktoré majú dvojaký charakter a pôsobia ako:

1. faktory rozmiestňovania (z hľadiska objektu rozmiestňovania)
2. faktory regionálneho rozvoja (z hľadiska regiónu)

Ten istý zdroj, ktorý vo vzťahu k objektu vystupoval ako faktor jeho rozmiestňovania, vzťahujúci sa na príslušné územie, sa môže skúmať ako faktor regionálneho rozvoja. Súbor faktorov regionálneho rozvoja tvorí potenciál regionálneho rozvoja. Zdroje a faktory, ktoré sa nachádzajú mimo regiónu a vplývajú na jeho rozvoj, predstavujú vonkajšie podmienky regionálneho rozvoja.

Tušan (2002) v súlade so zákonom č.503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v platnom znení charakterizuje jednotlivé základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja v SR nasledovne:

- **Národný rozvojový plán (NDP)** - základný strednodobý strategicko-plánovací dokument, nástroj uskutočňovania regionálnej politiky Slovenskej republiky, vypracovaný na päť až sedem ročné obdobie. NDP slúži na získavanie

finančných prostriedkov z predvstupových fondov EÚ a po integrácii Slovenska aj zo štrukturálnych fondov.

- **Regionálny operačný program (ROP)** - obsahuje rozvojové stratégie na úrovni regiónov. Je strednodobým dokumentom, obsahujúcim analýzu hospodárskej a sociálnej situácie regiónu, ciele a prvoradé potreby jeho rozvoja, súhrnný popis opatrení plánovaných na dosiahnutie cieľov a prvoradých potrieb, rámcový finančný plán a jeho zabezpečenie.
- **Operačný program** - je strednodobým dokumentom, vypracovaným pre vopred určené sektory. Obsahuje ciele a prvoradé potreby sektoru, súhrnný popis opatrení plánovaných na dosiahnutie cieľov a prvoradých potrieb, rámcový finančný plán a ustanovenia na jeho zabezpečenie.
- **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja** - je strednodobým programovým dokumentom, ktorý obsahuje najmä analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území kraja, jeho hlavné vývojové smery, určenie cieľov a prvoradých potrieb, určenie okresov a obcí, ktorých rozvoj je potrebné podporovať s ohľadom na potrebu rovnováhy v rozvoji samosprávneho kraja, návrh finančného a administratívneho zabezpečenia programu rozvoja kraja.
- **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce** - je strednodobým programovým dokumentom, ktorý obsahuje najmä analýzu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce (vidieckej obce alebo mesta), hlavné smery jeho vývoja, stanovenie cieľov a prvoradých potrieb, úlohy a prvoradé potreby v rozvoji technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelaní, v kultúre a ďalších oblastiach, návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

1.5 Ekonomický rozvoj a rast v regióne

Belajová a Fáziková (2005) zastávajú názor, že ekonomický rozvoj v regióne je úzko spätý s jeho dopadom na obyvateľstvo a také sociálne charakteristiky, akými sú zamestnanosť či nezamestnanosť, úroveň osobných dôchodkov, príjem domácností a pod. Preto sa rozvoj v regióne často chápe v súčasnosti ako sociálno-ekonomický rozvoj, t.j. v súvislostiach ekonomického a sociálneho prejavu. Ekonomický rozvoj regiónov je dynamická veličina. Jednotlivé regióny prechádzajú v rôznych časových

obdobíach určitým ekonomickým vývojom. Priaznivé a žiadané zmeny v ekonomike regiónu môžu vyústiť do dvoch situácií:

- rozvoja
- rastu

Ekonomický **rast** regiónov je spojený so zmenami kvantitatívnych charakteristík v regióne, ako je rast počtu firiem, rast miezd, zvyšovanie zamestnanosti, zvyšovanie počtu zariadení občianskej vybavenosti a pod.

Ekonomický **rozvoj** je spojený s kvalitatívnymi zmenami v regióne, t.j. so zlepšením kvality životného prostredia, s lepším technickým vybavením zdravotníctva, školstva alebo iných služieb, s dosahovaním lepších hodnotových parametrov rozvoja, zvýšením kvalifikačnej úrovne pracovných síl a pod.

Ivaničková (1998) pokladá rozvoj za dlhodobý proces, ktorý je súčasťou národohospodárskeho rozvoja a zahŕňa v sebe všetkých participientov tohto rozvoja, ako sú vláda, podniky, inštitúcie, domácnosti a jednotlivci, ktorí sú v interakcii s ekonomickými, sociálnymi a kultúrnymi aktivitami, ktoré sú dôležitými faktormi rozvoja vzťahujúcimi sa na rozdielne aspekty rovnakého procesu. Ekonomický rozvoj spôsobuje štrukturálne zmeny v regionálnej ekonomike, v sociálnych kultúrnych postojoch obyvateľstva, sídelnom systéme a inštitucionálnej a administratívnej oblasti.

O ovplyvňovanie rozvoja veľkých oblastných hospodárskych celkov určitej krajiny sa podľa **Maiera a Tödtlinga (1998)** snaží regionálna politika. Regionálnou politikou rozumieme ovplyvňovanie hospodárskych procesov v územných častiach štátu alebo väčšieho ekonomického priestoru prostredníctvom alokácií vytvorených trhom.

Hlavným cieľom regionálnej politiky, ako uvádzajú **Belajová a Fáziková (2005)**, je vytvoriť predpoklady pre zmiernovanie rozvojovej diferenciácie jednotlivých regiónov v rámci štátu a súčasne prispieť k zvyšovaniu konkurencieschopnosti regiónov a tým aj celej národnej ekonomiky. Základným ekonomickým motívom pre uplatňovanie regionálnej politiky je plné využívanie všetkých výrobných faktorov alokovaných v regióne.

V mnohých európskych i mimoeurópskych krajinách, Slovensko nevyvímajúc, sa verejná správa podľa **Belajovej a Balážovej (2004)** dlhodobo stretáva s viacerými systémovými problémami, ktoré môžeme zhrnúť do oblastí:

- efektívnosť výkonu samosprávy,
- orientácia na výsledok,
- potreby reštrukturalizácie poskytovaných služieb,
- využívanie nástrojov riadenia samosprávy pre zvyšovanie efektívnosti.

Uvedené problémy vyvolávajú potreby zmien v uvedených oblastiach. S cieľom vysporiadania sa s uvedenými systémovými problémami začali v USA preberať prvky riadenia zo súkromného sektoru. Stále viac to robia aj krajiny EÚ.

Nový model riadenia v územnej samospráve – **New Public Management** predstavuje nové prístupy k riadeniu správy zameranej na vyššiu účinnosť (efekt) samosprávy. New Public Management je určitou filozofiou, určitým štýlom myslenia, určitou stratégiou obsahujúcou princípy a zásady a popri nich aj celý rad overených postupov (napr. Total Quality Management, Benchmarking, Value for Money, Outsourcing, Public Private Partnership, Management by Objectives atď.), z ktorých treba vedieť v konkrétnych podmienkach zvoliť tie, ktoré sú pre dané podmienky adekvátne. Ide o spôsoby riadenia, ktoré sa úspešne uplatňujú v súkromnom podnikaní.

Rozvoj miestnej samosprávy znamená výrazné posilnenie rozvoja spoločnosti zdola využitím všetkých možností a zdrojov, vrátane aktivizácie účasti občanov.

2 Cieľ práce

Cieľom diplomovej práce je skúmať verejnú správu v Slovenskej republike so zameraním na samosprávu a jej kompetencie. Na dosiahnutie tohto cieľa sa diplomová práca zameriava na nasledovné oblasti:

- analýza systému verejnej správy,
- charakteristika a postavenie štátnej správy a samosprávy,
- právna úprava obcí a VÚC, zriadenie, pôsobnosť a orgány,
- kompetencie obcí, resp. miest a VÚC,

Súčasťou diplomovej práce sú aj rozpracované čiastkové ciele, ktoré podmieňujú dosiahnutie hlavného cieľa. Čiastkové ciele diplomovej práce sú:

- charakteristika vybraných samosprávnych krajov,
- analýza rozvoja vybraných krajov z pohľadu ich kompetencií
- analýza výdavkov na jednotlivé kompetencie za sledované obdobie,
- analýza rozpočtu vybraných krajov za sledované obdobie,
- charakteristika vybraných miest v rámci krajov,
- analýza pôsobnosti vybraných miest,
- analýza rozpočtu vybraných miest za sledované obdobie,
- analýza rozvoja jednotlivých regiónov z pohľadu realizovaných projektov

3 Metodika práce a metódy skúmania

Skúmaným objektom diplomovej práce Rozvoj vybraných regiónov SR z pohľadu kompetencií samosprávy sú Nitriansky a Trnavský samosprávny kraj. Zároveň objektom skúmania sú aj mestá Nitra, Nové Zámky, Trnava a Hlohovec.

Pri spracovávaní diplomovej práce sme vychádzali z legislatívy týkajúcej sa verejnej správy na Slovensku, a to najmä:

- Ústava Slovenskej republiky č.460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov
- Zákon č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- Zákon č.302/2001 Z.z. o samosprávnych krajoch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov
- Zákon č.221/1996 Zb. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 592/1990 Zb. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov
- Zákon 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov
- a iné.

Ďalšími zdrojmi pri vypracovávaní diplomovej práce boli:

- Odborné časopisy: Verejná Správa, Právnik a Právny Obzor
- Interné zdroje z Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja, Úradu Trnavského samosprávneho kraja, Mestského úradu v Nitre, v Trnave, v Nových Zámkoch a v Hlohovci.

Pri analýze rozvoja Nitrianskeho a Trnavského samosprávneho kraja sme sa zamerali hlavne na napĺňanie kompetencií, ktoré im vyplývajú zo zákona č. 302/2001 Z.z. o samosprávnych krajoch. Hodnotenie kompetencií samosprávnych krajov sme robili z pohľadu analýzy výdavkov, ktoré každoročne vynakladajú na dané oblasti. Okrem výdavkov sme sa zamerali aj na zmeny, ktoré nastali pri plnení vybraných kompetencií za sledované obdobie rokov 2007 – 2009. Pri analýze jednotlivých kompetencií sme skúmali plánované finančné prostriedky a tiež konečné čerpanie týchto prostriedkov počas sledovaných rokov. Zamerali sme sa aj na analýzu financovania vybraných krajov, pri ktorej sme vychádzali zo Záverečných účtov za roky

2007 a 2008 a z Rozpočtu na rok 2009, nakoľko v čase spracovávaní diplomovej práce bol Záverečný účet za daný rok v prípravnej fáze.

Samospráva zahŕňa okrem samosprávnych krajov aj obce, resp. mestá. Preto sme sa pri vypracovávaní diplomovej práce zamerali aj na analýzu kompetencií dvoch miest v rámci každého samosprávneho kraja. Skúmali sme mestá Nitra, Nové Zámky, Trnava a Hlohovec z pohľadu kompetencií samosprávy. Pri tejto analýze sme sa zamerali hlavne na ich pôsobnosť a na mestské organizácie, v rámci ktorých jednotlivé mestá vykonávajú svoje kompetencie a naplňajú svoje potreby. Rovnako sme pri analýze financovania vybraných miest vychádzali zo Záverečných účtov za roky 2007 a 2008 a z Rozpočtu na rok 2009.

V poslednej časti práce sme sa zamerali na analyzovanie vybraných krajov a v rámci nich vybraných miest z pohľadu realizovaných projektov. Skúmali sme, aké projekty realizovali počas sledovaných rokov 2007 – 2009, koľko projektov, ktoré podali, nebolo schválených, ktoré projekty sú už zrealizované a ktoré sú ešte v štádiu realizácie. Rovnako sme sa zamerali aj na finančnú náročnosť jednotlivých projektov a na zdroje, odkiaľ získali regióny na dané projekty finančné prostriedky.

Pri spracovávaní diplomovej práce sme použili nasledovné metódy:

1. metóda analýzy
2. metóda komparácie
3. metóda syntézy

Metódu analýzy aplikujeme na systém verejnej správy na Slovensku, charakteristiku štátnej správy a samosprávy, rozčlenenie samosprávy na územnú a záujmovú, právne postavenie obcí a samosprávnych krajov, kompetencie obcí a samosprávnych krajov.

Metódu komparácie aplikujeme na výdavky vybraných krajov na jednotlivé kompetencie, financovanie na základe rozpočtu vybraných krajov a miest za sledované obdobie a zároveň sa snažíme poukázať na príčiny vzniknutých zmien pri výdavkoch na jednotlivé kompetencie a tiež pri skúmaní rozpočtu. Túto metódu aplikujeme aj na skúmanie plánovaných výdavkov na jednotlivé kompetencie a ich skutočné čerpanie počas sledovaných rokov.

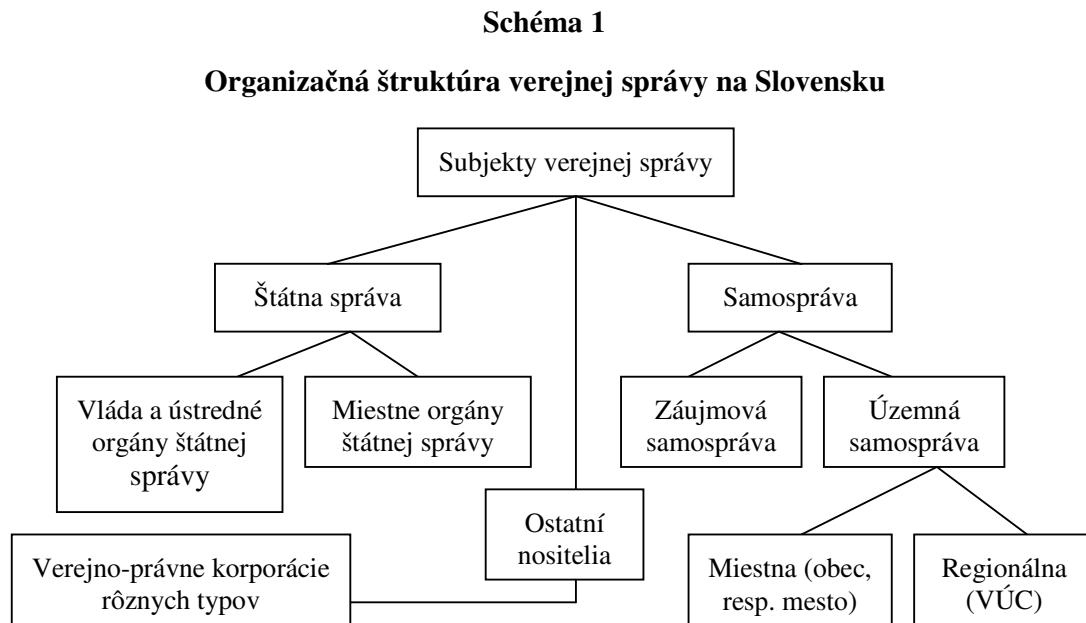
Metódu syntézy aplikujeme na naplnenie čiastkových cieľov diplomovej práce a tiež aj v záverečnej časti, kde závery formulujeme pomocou tejto metódy.

4 Výsledky práce

4.1 Verejná správa

Verejná správa je na Slovensku zabezpečovaná na troch úrovniach: štát - vyšší územný celok - obec. Všetky tri úrovne verejnej správy sú celkami, ktoré sa pri výkone svojich úloh riadia verejným a súkromným právom. Pri zabezpečovaní verejných úloh sú povinné realizovať tie kompetencie, ktoré im boli zverené zákonom. Zároveň môžu konať úkony vyplývajúce z dohody predstaviteľov obce, mesta, vyššieho územného celku a ich obyvateľov.

Nasledujúca schéma znázorňuje organizačnú štruktúru verejnej správy na Slovensku.

Zdroj: vlastné spracovanie

4.1.1 Štátna správa

Podľa Machajovej (2002) štátnou správou je tá časť verejnej správy, ktorou sa uskutočňujú úlohy štátu. V rozhodujúcej miere štátnu správu ako druh činnosti vykonávajú špecializované orgány štátu zriadené na tento účel – orgány štátnej správy. V menšej miere úlohy štátu plnia aj iné osoby, napr. subjekty samosprávy, ba i priamo občania. Ako celok vytvárajú vnútorne členenú sústavu orgánov štátnej správy, ktorej najvyšším orgánom je vláda. Štátna správa tvorí jadro a zároveň najdôležitejšiu súčasť verejnej správy.

Orgány štátnej správy sa realizujú na dvoch úrovniach:

- **Vláda a ústredné orgány štátnej správy** – vláda a ministerstvá na čele s ministrami
- **Miestne orgány štátnej správy** – obvodné úrady, obvodné špecializované a krajské špecializované úrady.

4.1.2 Samospráva

Podľa Škultétyho (2001) sa samospráva v príslušných súvislostiach prejavuje predovšetkým ako činnosť riadiaceho charakteru. Riadiace prvky sú v istom zmysle zastúpené ako v štátnej správe, čo súvisí s tým, že samospráva nepredstavuje len výkon, ale súčasne a predovšetkým tvorbu samosprávnej moci v medziach platného práva. Samosprávu členíme na záujmovú a územnú.

Záujmová samospráva

Nepredstavuje ucelený, vnútorne usporiadaný systém či jednoznačný právno-politický inštitút. Do tohto pojmu sa zaraďujú všetky inštitúcie, ktoré svoju existenciu odvodzujú od združovacieho práva, a ktoré spája konkrétny spoločenský záujem. Osobitnú kategóriu záujmovej samosprávy predstavujú profesiové inštitúcie, ktoré vznikajú a pôsobia ex lege a spravidla majú povinné členstvo, na ktoré sa viaže výkon určitých funkcií, ako napríklad Slovenská advokátska komora, Slovenská lekárska komora a pod.

Územná samospráva

Územná samospráva predstavuje organizačnú formu verejnej správy, v ktorej miestne spoločenstvo ako právnická osoba zabezpečuje riešenie od štátu odlišných úloh, ale aj realizácia týchto úloh sa rieši pod dozorom štátu. Zákonom stanovené úlohy rieši vo svojom mene a na svoju zodpovednosť a je viazaná len zákonmi, prípadne právnymi predpismi, ktoré sú vydané na ich realizáciu. Územná samospráva je vo svojej podstate organizujúca činnosť v špecificky výkonnom poňatí rozšírená o oprávnenie tvorby samosprávnej moci.

Charakteristické črty územnej samosprávy sú:

- a) existencia verejných potrieb a záujmov, ktoré sú vlastné určitému, na územnom základe vytvorenému spoločenstvu fyzických osôb – miestnemu spoločenstvu, ktoré môže byť samostatne spravované,

-
- b) miestnemu spoločenstvu je zákonom (ústavou) zverené postavenie právnickej osoby, odlišnej od štátu. Tým je daný základ pre jeho majetkovú a finančnú samostatnosť, bez ktorej by nemohla úspešne plniť svoje úlohy,
 - c) zákonné vymedzenie pôsobnosti miestneho spoločenstva, ako i spôsob jej realizácie. Jadrom pôsobnosti sú vždy úlohy, ktoré smerujú k uspokojovaniu vlastných potrieb a záujmov spoločenstva. Súčasne však sú mu zverené v rôznom rozsahu i ďalšie úlohy verejnej správy, ktoré je účelné na tejto úrovni plniť,
 - d) miestne spoločenstvo si nezávisle od štátnej správy volí svoje orgány, ktoré plnia jeho úlohy a sú zodpovedné svojim voličom za dosiahnuté výsledky.

4.2 Právne postavenie obcí a VÚC

4.2.1 Vyšší územný samosprávny celok

Zákonom č. 302/2001 Z.Z. v platnom znení o samospráve vyšších územných celkov (VÚC), bolo zriadených 8 samosprávnych krajov. VÚC je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich občanov.

Samosprávny kraj sa pri výkone samosprávy stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Pritom najmä

- zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja,
- obstaráva, prerokúva a schvaľuje územnoplánovacie podklady samosprávneho kraja a územné plány regiónov,
- zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov,
- podieľa sa na tvorbe a ochrane životného prostredia,
- utvára podmienky na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä v stredných školách, a na rozvoj ďalšieho vzdelávania,
- utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu,
- koordinuje rozvoj cestovného ruchu,
- rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov.

Orgány samosprávneho kraja

Orgány samosprávneho kraja sú zastupiteľstvo a predseda.

Zastupiteľstvo je zbor zložený z poslancov samosprávneho kraja zvolených v priamych voľbách. Zastupiteľstvo určí počet poslancov na celé volebné obdobie v pomere 12 000 až 15 000 obyvateľov na jedného poslanca a určí volebné obvody.

Predseda volia obyvatelia samosprávneho kraja v priamych voľbách. Predseda zastupuje samosprávny kraj navonok. V majetkovoprávných vzťahoch, pracovnoprávných vzťahoch a v iných vzťahoch je štatutárnym orgánom, rozhoduje aj vo veciach, v ktorých zákon zveruje samosprávnemu kraju rozhodovanie o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb.

4.2.2 Zriadenie obce a jej samospráva

Obec je v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení samostatný územný a správny celok, združujúci osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Je právnickou osobou, ktorá samostatne hospodári s vlastným majetkom a finančnými prostriedkami. Svoje potreby financuje z vlastných príjmov, ako aj zo štátnych dotácií.

Obec podľa § 4 zákona č. 369/1990 Zb. pri výkone samosprávy najmä:

- vykonáva úlohy súvisiace s hospodárením hnutel'ného a nehnuteľného majetku obce
- zostavuje a schvaľuje rozpočet a záverečný účet obce,
- rozhoduje o miestnych daniach a poplatkoch a usmerňuje ekonomickú činnosť v obci,
- zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, kultúrnych pamiatok,
- obstaráva a schvaľuje územno-plánovaciú dokumentáciu sídelných útvarov a zón,
- vykonáva vlastnú investičnú a podnikateľskú činnosť v záujme obyvateľov a rozvoja obce,
- zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie, iné právnické osoby a zariadenia.

Orgány obce

Orgánmi obce podľa §10 zákona č.369/1990 Zb. v platnom znení sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Obecné zastupiteľstvo zriaďuje podľa potreby, alebo ak to ustanovuje osobitný zákon, ďalšie svoje orgány, najmä obecnú radu, komisie, obecnú políciu, obecný požiarny zbor a iné orgány. Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce.

Predstaviteľom obce a najvyšším výkonným orgánom obce je starosta. Starosta je štatutárnym orgánom obce v majetkovoprávnom a pracovnoprávnych vzťahoch, v administratívno-právnych vzťahoch je starosta správnym orgánom.

Vyhlásenie obce za mesto

Podľa §22 zákona č 369/1990 Zb. v platnom znení Národná rada Slovenskej republiky môže vždy k 1. januáru na návrh vlády vyhlásiť za mesto obec, ktorá

- a) je hospodárskym, administratívnym a kultúrnym centrom alebo centrom cestovného ruchu alebo kúpeľným miestom,
- b) zabezpečuje služby aj pre obyvateľov okolitých obcí,
- c) má zabezpečené dopravné spojenie s okolitými obcami,
- d) má aspoň v časti územia mestský charakter zástavby,
- e) má najmenej 5 000 obyvateľov.

Orgány mesta

Mestské zastupiteľstvo je orgánom samosprávy mesta. Na jeho postavenie sa vzťahujú ustanovenia zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zastupiteľstve. Okrem toho mestské zastupiteľstvo najmä:

- a) rozhoduje o zriadení výborov v mestských častiach
- b) ustanovuje erb mesta, vlajku mesta, pečať mesta, prípadne znelku mesta,
- c) schvaľuje štatút mesta.

Predstaveným mesta a jeho najvyšším výkonným orgánom je primátor mesta. Na jeho postavenie sa vzťahujú ustanovenia podľa tohto zákona. Úlohy obecnej rady a obecného úradu plní v mestách mestská rada a mestský úrad. Mesto môže zriaďovať v mestských častiach s vlastným spravidla katastrálnym územím výbory. Členmi výborov sú všetci poslanci mestského zastupiteľstva zvolení v mestskej časti. Na čele výboru je predseda, ktorým je člen výboru zvolený výborom.

4.3 Nitriansky samosprávny kraj

Nitriansky kraj je vymedzený okresmi Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce. Svojou rozlohou 6343 m² je v poradí piatym najväčším krajom Slovenskej republiky. Počtom obyvateľov v roku 2007 – 707 305 obyvateľov zaujíma tretie miesto v republike. Krajským sídlom je mesto Nitra.

Nitriansky kraj leží v juhozápadnej časti Slovenska. Susedí s Maďarskom a v rámci Slovenskej republiky s Trnavským, Trenčianskym a Banskobystrickým krajom. Spolu s Trnavským a Trenčianskym krajom tvorí územnú jednotku NUTS II Západ.

Územie Nitrianskeho kraja patrí do povodia európskeho veľtoku Dunaj. Jeho prítoky tvoria Váh s Nitrou, Hron a Ipeľ. Osou kraja je však rieka Nitra s prítokom Žitavy. Do územia kraja zasahujú časti troch chránených krajinných oblastí (CHKO Ponitrie, CHKO Štiavnické vrchy a CHKO Dunajské luhy). Nerastné bohatstvo kraja tvoria hlavne nerudné suroviny – uhlie a rašelina. Prírodný potenciál kraja má výrazný vplyv na rozvoj ľudských aktivít.

Najväčším mestom kraja je Nitra, ktoré má 88 000 obyvateľov. Tridsaťtisícovú hranicu prekračujú mestá Nové Zámky, Komárno a Levice.

4.3.1 Rozvoj NSK z pohľadu jeho kompetencií

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015

Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja*, ako strednodobý programový dokument realizačnej fázy na podporu regionálneho rozvoja na úrovni

kraja s dôrazom na ekonomickú a sociálnu oblasť. Je koncepčne zameraný ako komplexný ekonomický a sociálny program územného obvodu kraja, obsahujúci oblasti a úlohy rozvoja finančnej povahy.

Víziou Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorá je obsiahnutá v tomto dokumente, je vytvoriť rozvíjajúci sa región využívajúci exogénne aj endogénne rozvojové zdroje. Hospodárstvo bude založené na moderných technológiách produkujúcich výroby s vysokou pridanou hodnotou. Moderné a efektívne multifunkčné poľnohospodárstvo produkujúce dostatok kvalitných potravín, poskytujúce atraktívne pracovné príležitosti pre vidiecke obyvateľstvo, bude spolu s cestovným ruchom osou integrovaného rozvoja vidieckeho priestoru. Východiskom pre dosiahnutie týchto cieľov bude kvalitný integrovaný systém vzdelávania, poskytujúci občanom lepšie možnosti realizácie v profesijnom aj osobnom živote. Rastúca kvalita života bude sprevádzaná udržateľným rozvojom kvality zložiek životného prostredia a krajiny.

Globálny cieľ:

Zvýšenie konkurencieschopnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja v spoločnom Európskom priestore prostredníctvom trvaloudržateľného **rastu** hospodárstva, **zvýšenia** ochrany zložiek životného prostredia a krajiny a **zlepšenia** životných podmienok svojich obyvateľov.

Naplnením globálneho cieľa programu, ktorý vychádza z prijatej spoločnej vízie chce Nitriansky samosprávny kraj do roku 2013 dosiahnuť:

- podiel regionálneho HDP na úrovni **15 %** z národného HDP.
- úroveň regionálneho HDP **65 %** EÚ.
- mieru nezamestnanosti na úrovni **7 %**

Stratégia rozvoja kraja je predstavená v kľúčových oblastiach, ktoré definujú strategické ciele:

- **Hospodárstvo** sa zameriava na dosiahnutie dlhodobej stability ekonomického vývoja založeného na diverzifikovanej štruktúre s prevahou odvetví produkujúcich vysokú pridanú hodnotu a odvetví využívajúcich endogénne zdroje kraja.
- **Životné prostredie** sa sústreďuje na zabezpečenie trvaloudržateľného rozvoja územia s mimoriadnym dôrazom na zníženie rizika vzniku, resp. zmiernenie negatívnych dopadov na kvalitu zložiek životného prostredia prostredníctvom rozvoja zariadení environmentálnej infraštruktúry.

-
- **Ľudské zdroje** sa zameriava na dlhodobu vyvážený rast vzdelanostnej úrovne sprevádzaný zvyšovaním celkovej zamestnanosti s osobitným zreteľom na ohrozené skupiny obyvateľov.
 - **Dopravná a technická infraštruktúra** rieši modernizáciu a zvýšenie bezpečnosti dopravnej infraštruktúry v prostredí transeurópskeho dopravného systému zabezpečujúcu efektívny presun osôb, tovarov a služieb.
 - **Spolupráca, partnerstvo, regionálny manažment** sú zamerané na dosiahnutie vysokej úrovne spolupráce na regionálnej, nadregionálnej, resp. medzinárodnej úrovni prostredníctvom podpory formovania vzájomných partnerstiev.

Cestovný ruch

Jednou z kompetencií samosprávneho kraja je koordinácia cestovného ruchu. Na tento účel NSK vypracoval dokument *Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2007-2016*, v ktorom sa uvádza, že Nitriansky kraj má výborné prírodné a bohaté kultúrno – historické podmienky, ktoré sú predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu a rekreácie a to najmä v letnom období. K najviac využívaným aktivitám patria početné geotermálne pramene, vodné nádrže, prírodné scenérie, ktoré sú vyhľadávanými miestami turistov z domova i zo zahraničia.

Strategická rozvojová vízia cestovného ruchu definovaná v tomto dokumente znie nasledovne:

Nitriansky samosprávny kraj skladajúci sa z okresov Nitra, Šaľa, Komárno, Nové Zámky, Levice, Zlaté Moravce a Topoľčany, na území ktorého sa úplne, resp. sčasti nachádza Nitriansky, Hornonitriansky, Podunajský, Ipeľský a Dolnopovažský región cestovného ruchu, disponuje

1. výnimočným kultúrno-historickým potenciálom európskeho významu,
2. výnimočnými termálnymi zdrojmi,
3. ako aj výnimočným druhovo rozmanitým prírodným potenciálom s možnosťou celoročného využívania,

čo ho predurčuje stať sa

- a. celoslovenským centrom cestovného ruchu sa zameraním na kultúrno-historický vývoj mesta Nitra,
- b. nadregionálnym centrom cestovného ruchu so zameraním na rozvoj kúpeľníctva,

- c. centrom cestovného ruchu so zameraním na využitie a rozvoj vodnej osobnej dopravy, využitie a rozvoj siete cyklotrás, využitie a rozvoj prímestskej rekreácie, ako aj ďalších foriem cestovného ruchu.

Komunikácie a doprava

Dňom 1. 11. 2005 Regionálne správy a údržby ciest (RSCÚ) v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja sa transformovali z rozpočtových organizácií na akciové spoločnosti. Akciové spoločnosti boli zriadené Zastupiteľstvom Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Základným účelom týchto organizácií je správa a údržba ciest II. a III. triedy a pozemkov k nim patriacim vo vlastníctve Nitrianskeho samosprávneho kraja, ako i majetku, ktorý im bol zverený na plnenie vymedzeného poslania a predmetu činnosti.

Ďalej v pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja vykonávajú najmä tieto činnosti:

- zabezpečujú prevádzkyschopnosť a zjazdnosť ciest II. a III. triedy,
- systematicky a plánovane vykonávajú údržbu na cestách II. a III. triedy vrátane mostov,
- zabezpečujú opravy ciest II. a III. triedy a mostov dodávateľskou formou, vykonávajú na nich technický dozor,
- v zimnom období zabezpečujú zjazdnosť ciest II. a III. triedy podľa operačného plánu údržby a osobitných pokynov vydaných na tento účel,
- vykonávajú činnosti na základe požiadaviek správcov miestnych a obecných komunikácií, organizácií a občanov.

Na území Nitrianskeho samosprávneho kraja sa nachádza 500,142 km ciest II. triedy a 1540,883 km ciest III. triedy.

Tab 1

Rozpočet NSK na dopravu na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

	Schválený rozpočet			Čerpanie rozpočtu		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009*
RSCÚ	14 222 333	28 917 945	35 206 069	14 030 231	20 788 958	-
SAD	7 892 850	8 413 264	11 909 978	8 211 478	9 243 112	-
Doprava spolu	22 115 183	37 331 209	47 116 047	22 241 709	30 032 070	-

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

* - Čerpanie rozpočtu v roku 2009 nevieme presne určiť, pretože záverečný účet nebol v čase písania práce dostupný.

Daná tabuľka porovnáva ako NSK v skutočnosti naplnil svoje zámery v rokoch 2007 a 2008. V oblasti dopravy v roku 2007 NSK naplnil svoj rozpočet na 100,57%, ale v roku 2008 bolo percento čerpania iba 80%, hlavne kvôli nižším výdavkom na RSCÚ, ktoré sa nepodarilo naplniť v predpokladanej výške. Rozpočet na rok 2009 nevychádza zo záverečného účtu, preto nevieme porovnať na koľko percent sa podarilo NSK splniť svoje zámery.

Vzhľadom na to, že príjmy rozpočtu NSK sa postupne každým rokom zvyšovali, následne sa zvyšovali aj výdavky na jednotlivé položky rozpočtu, čím sa NSK neustále rozvíja a vynakladá stále viac prostriedkov na uspokojenie potrieb svojich obyvateľov. Jednou z týchto potrieb je aj starostlivosť o cesty II. a III. triedy, na ktoré NSK vynaložil v roku 2009 o 60% viac prostriedkov ako v roku 2007. Tento výrazný nárast je spôsobený hlavne rekonštrukciami, ktoré NSK vykonal. Išlo napríklad o most Kamenica nad Hronom – Bajtava, cesta III. triedy Čierne Kľačany – Volkovce, cesta III. triedy Malý Cetín – Vinodol, cesta III. triedy Dubník, Mudroňovo a cesta II. triedy - prieťah Nové Zámky.

V roku 2009 zo sumy 35 mil. eur. najväčšiu časť tvorila správa a údržba komunikácií a mostov a druhou časťou bola investícia do strojov a zariadení, pričom NSK zakúpil 12 nových sypačov na úpravu ciest počas zimného obdobia za 2,5 mil. eur.

Pri zabezpečovaní originálnych kompetencií vo verejnej vnútroštátnej pravidelnej doprave pre občanov NSK vzniká dopravcom strata, ktorej náhradu vykrýva rozpočet NSK. Prímestskú dopravu v rámci NSK zabezpečujú dva dopravné podniky, a to SAD Nové Zámky a Veolia Transport Nitra. Na úhradu straty, jej časti alebo iné vyrovnanie dopravcom, vyhradil NSK na rok 2008 o 11% viac finančných prostriedkov ako v roku 2007 a v roku 2009 o 22% viac ako v roku 2008. V roku 2009 vyčlenené prostriedky na stratu dopravcov predstavovali 11 909 tis. eur.

Celkové výdavky na dopravu predstavovali v roku 2008 o 26% viac ako v roku 2007 a v roku 2009 o 36% viac ako v roku 2008. V roku 2009 boli výdavky na dopravu vyjadrené na sumu 47 mil. eur. a znamenali druhú najväčšiu položku rozpočtu NSK hneď po výdavkoch na vzdelávanie.

Kultúra

Od 1. apríla 2002 sa zriaďovateľom 21 kultúrnych organizácií (3 divadiel, 2 galérie, 5 múzeí, 5 knižníc, 5 osvetových stredísk a 1 hvezdáreň), ktorých hlavnou činnosťou je rozvoj kultúry, kultúrnych činností a služieb a starostlivosť o kultúrne dedičstvo, stal Nitriansky samosprávny kraj.

V Nitrianskom kraji je evidovaných 851 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok. Hnuteľných národných kultúrnych pamiatok je v Nitrianskom kraji evidovaných 2 526. Ďalej sú na území kraja dve pamiatkové rezervácie, 6 pamiatkových zón a 6 ochranných pásiem. Väčšina pamiatok je v zlom stavebnotechnickom stave.

Od 1.1.2008 sa u Divadla A. Bagara v Nitre a Jókaiho divadla v Komárne zmenila forma hospodárenia z rozpočtovej na príspevkovú organizáciu.

Divadlo A. Bagara v Nitre sa stalo centom kultúrneho a spoločenského diania mesta Nitra a jeho širokého okolia. Svojou tvorbou však prekračuje hranice nielen regiónu, ale i Slovenska. Jókaiho divadlo v Komárne je divadlom s celoslovenskou pôsobnosťou orientujúce sa na prezentáciu divadelných hier v maďarskom jazyku. Staré divadlo v Nitre je divadlom, ktorého tvorba je určená detskému divákovi, ale nielen jemu.

Tab 2

Rozpočet NSK na kultúru na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Kultúra	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	9 142 468	12 358 063	11 338 943
Čerpanie rozpočtu	8 563 395	12 642 484	-

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

NSK reálne využil predpokladané prostriedky na kultúru v roku 2007 vo výške 93%, aby potom v roku 2008 zvýšil objem finančných prostriedkov na percento čerpania 102,3%.

NSK vynaložil na oblasť kultúry v roku 2008 o 32% viac v porovnaní s rokom 2007, ale v roku 2009 prišlo k poklesu výdavkov na kultúru o 10% oproti roku 2008. Z týchto prostriedkov NSK financuje svoje kultúrne organizácie, pričom súčasťou výdavkov na kultúru je aj grantový program, ktorý zahŕňa dotácie na podporu kultúry v zmysle všeobecne záväzných nariadení NSK, dotácie na obnovu národných kultúrnych pamiatok a spolufinancovanie projektov z grantového systému Ministerstva kultúry a fondov Európskej únie. NSK podporuje aj uskutočňovanie rôznych kultúrnych

aktivít, ako sú napríklad Cyrilo-metodské slávnosti alebo Medzinárodný festival Divadelná Nitra.

Sociálne služby

V pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja sa nachádza celkovo 29 zariadení sociálnych služieb, z toho 3 zariadenia fungujú ako Domovy pre dospelých, Detské domovy a Domovy sociálnych služieb; ako Detské domovy a Domovy sociálnych služieb funguje 9 zariadení; 1 Domov pre dospelých a Detský domov; a ďalej je to 15 Domovov sociálnych služieb a 1 Krízové stredisko „SOS“ v Hurbanove.

Zmeny v poskytovaní sociálnej starostlivosti v organizáciách zriadených NSK:

- Od 1. januára 2007 NSK zrušil rozpočtové organizácie Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Prašice a Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb P.O. Hviezdoslava 66, Topoľčany ich zlúčením do novej rozpočtovej organizácie „Môj domov“ – Spojený Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb, P.O. Hviezdoslava 66, Topoľčany, ktorá sa stala ich právnych nástupcom.
- Od 1. januára 2007 NSK zrušil rozpočtové organizácie Domov sociálnych služieb Horné Štitáre a Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb Radošina ich zlúčením do novej rozpočtovej organizácie „Harmónia“ – Spojený Domov sociálnych služieb Horné Štitáre, ktorá sa stala ich právnym nástupcom.

Tab 3

Rozpočet NSK na sociálne služby na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Sociálne služby	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	24 617 673	27 241 818	27 624 942
Čerpanie rozpočtu	24 142 035	27 379 789	-

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

V oblasti sociálnych služieb sa NSK podarilo svoj schválený rozpočet aj naplniť v predpokladanej výške. Síce v roku 2007 percento čerpania bolo 98%, ale v roku 2008 prekročilo hranicu 100,5%.

Rozpočet na sociálne služby je jednou z najväčších častí rozpočtu NSK. Na túto oblasť v roku 2009 NSK vynaložil spolu vyše 27 mil. eur., čo predstavuje približne rovnakú čiastku ako v roku 2008 a oproti roku 2007 ide o nárast o 12%. Napríklad v roku 2009 až 85% finančných prostriedkov zahŕňala starostlivosť o občanov v zariadeniach, ktoré sú v pôsobnosti NSK. Takisto súčasťou výdavkov sú aj dotácie do

zariadení, ktoré prevádzkujú súkromné subjekty, tieto dotácie predstavujú 13% všetkých výdavkov. NSK tiež podporuje zariadenia v pôsobnosti miestnej samosprávy.

Vzdelávanie

Stredné školy a školské zariadenia prešli do pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja dňom 1. júla 2002 v súlade so zákonom NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky. V zmysle citovaného zákona pri prenesenom výkone štátnej správy samosprávny kraj zriaďuje a zrušuje podľa siete škôl a školských zariadení a zoznamu stredísk praktického vyučovania:

- stredné školy,
- učilištia,
- strediská praktického vyučovania.

Tab 4

Stredné školy v pôsobnosti NSK

Druh strednej školy	počet
gymnáziá	16
stredné odborné školy (vrátane spojených)	39
stredné priemyselné školy	5
stredné zdravotnícke školy	2
jazyková škola	1
obchodné akadémie	5
strediská praktického vyučovania	2
školské hospodárstva	2
pedagogická a sociálna akadémia	1
SPOLU	73

Zdroj: Nitriansky samosprávny kraj, vlastné spracovanie

V pôsobnosti NSK je 16 gymnázií, 39 stredných odborných škôl, 5 stredných priemyselných škôl, 2 stredné zdravotnícke školy, 5 obchodných akademií, 1 jazyková škola v Nitre, strediská praktického vyučovania v Nitre a v Topoľčanoch, školské hospodárstva v Komárne a Nových Zámkoch, Pedagogická a sociálna akadémia v Leviciach.

Okrem stredných škôl má NSK vo svojej pôsobnosti aj 25 školských internátov, z toho v Nitre sa nachádza 5 internátov, v Komárne 4, v Leviciach 5, v Nových Zámkoch 6, v Šali a v Topoľčanoch po 2 a v Zlatých Moravciach 1.

Tab 5**Rozpočet NSK na vzdelávanie na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

Vzdelávanie	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	47 386 776	57 502 855	60 626 137
Čerpanie rozpočtu	53 916 139	57 724 376	-

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

NSK vynaložil v roku 2007 na vzdelávanie výrazne viac ako plánoval. Niekoľko krát upravený rozpočet počas daného roka zvýšil sumu na vzdelávanie o 12% a takto sa percento čerpania vyzdvihlo na 113,8%. V roku 2008 percento čerpania bolo na úrovni 99,6%, takže NSK naplnil svoje zámery a vyčerpal iba toľko prostriedkov, koľko si naplánoval.

Výdavky na školstvo tvoria podstatnú časť všetkých výdavkov rozpočtu NSK. Každým rokom je región samosprávneho kraja rozvinutejší aj kvôli tomu, že vynakladá stále viac prostriedkov na vzdelávanie. V roku 2008 tento nárast predstavoval 7% oproti roku 2007 a v roku 2009 5% oproti roku 2008. V roku 2009 až 82% výdavkov išlo do stredných škôl, ktorých zriaďovateľom je NSK. Rovnako aj neštátne školské zariadenia sú podporované z rozpočtu NSK. 17% výdavkov išlo do školských zariadení, ktoré zahŕňajú školské jedálne, internáty, jazykové školy a strediská odbornej praxe. Ďalšími položkami rozpočtu na vzdelávanie sú školský úrad, školské hospodárstva, dotácie na aktivity podporujúce vzdelávanie mládeže a tiež podpora aktivít na úrovni odboru.

Zdravotníctvo

NSK nemá okrem Polikliniky v Štúrove v zriaďovateľskej pôsobnosti žiadne ďalšie zdravotnícke zariadenie. Nemocnice v Nitre a v Nových Zámkoch sú fakultné, nemocnica v Zlatých Moravciach je mestská a nemocnice v Leviciach, Topoľčanoch, Komárne, Šali a Šahách patria neziskovým organizáciám.

Poliklinika Štúrovo od 1.1.2008 zmenila príspevkovú formu hospodárenia na formu rozpočtovú.

V decembri 2004 odsúhlasili poslanci zastupiteľstva NSK prenájom levickej a topoľčianskej nemocnice neziskovým organizáciám, pričom nájomné zmluvy boli uzatvorené v apríli 2005. Avšak začiatkom novembra 2009 poslanci rozhodli o výpovedi nájomných zmlúv predovšetkým pre neuhradené dlhy za dodávky tepla a teplej vody. NSK zriadil neziskovú organizáciu Nemocnice s poliklinikou, ktorá získala

vo februári 2010 licenciu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v týchto zariadeniach a od 1. marca ich začala aj spravovať.

Tab 6

Rozpočet NSK na zdravotníctvo na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

	Schválený rozpočet			Čerpanie rozpočtu		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Zdravotnícke zariadenia	258 913	3 013 377	1 286 895	512 329	2 432 080	-
Správa záväzkov a pohľadávok	5 616 444	5 546 903	1 095 399	5 590 673	5 629 788	-
Zdravotníctvo spolu	5 875 357	8 560 280	2 382 294	6 103 002	8 061 868	-

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009 vlastné spracovanie

V roku 2007 bolo percento čerpania prostriedkov na zdravotníctvo na úrovni 103,9% a v roku 2008 na úrovni 94,2%.

Hlavným cieľom a zámerom NSK v oblasti zdravotníctva je zvyšovanie kvality a dostupnosti zdravotníckej starostlivosti pre občanov NSK.

Súčasťou výdavkov na zdravotnícke zariadenia sú výdavky na Polikliniku Štúrovo (vo výške ich vlastných príjmov), ktorá ako jediná je v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Ďalšou časťou sú výdavky súvisiace predovšetkým s údržbou prenajatému majetku neziskovým organizáciám vo výške prijatých úhrad za nájomné v zmysle platných nájomných zmlúv. V roku 2009 NSK vyčlenil prostriedky na rekonštrukciu operačného traktu chirurgického oddelenia Polikliniky Komárno. V roku 2008 poskytol Poliklinike Štúrovo 285 tis. eur na rekonštrukciu jej budovy. Aj z tohto dôvodu narástli v roku 2008 výdavky na zdravotnícke zariadenia o 79% oproti roku 2007. V roku 2009 prišlo k poklesu o 47% v porovnaní s rokom 2008.

Na rozpočtovú organizáciu Správa záväzkov a pohľadávok, ktorá vznikla v roku 2006 ako nástupca zrušených príspevkových organizácií, teda nemocníc s poliklinikou v Leviciach, Topoľčanoch, Šali a v Komárne, vynaložil NSK v roku 2007 a v roku 2008 približne rovnakú výšku prostriedkov a to vyše 5 mil. eur. V týchto rokoch sa NSK snažil o uhradenie všetkých istín záväzkov za zrušené nemocnice, ktoré zanikli k 31.12.2005. V roku 2009 prišlo k výraznému zníženiu záväzkov a preto NSK vynaložil na tento účel o 80% menej prostriedkov ako v roku 2008.

Rozpočtové a príspevkové organizácie

Ďalšou z kompetencií samosprávneho kraja je zakladanie a kontrolovanie svojich rozpočtových a príspevkových organizácií.

V rámci školstva má zriadených 38 rozpočtových organizácií (sú to stredné školy), v oblasti sociálnej starostlivosti je to 26 zariadení sociálnych služieb, 19 kultúrnych zariadení a rozpočtovými organizáciami zriadenými samosprávnym krajom sú aj Poliklinika Štúrovo a Správa záväzkov a pohľadávok, ktorá vznikla s účinnosťou od 1.1.2006 ako právny nástupca zrušených príspevkových organizácií: Nemocnica s poliklinikou Levice, Nemocnica s poliklinikou Topoľčany, Nemocnica s poliklinikou Šaľa a Nemocnica s poliklinikou Komárno. Predmetom činnosti Správy záväzkov a pohľadávok je vymáhanie pohľadávok a úhrada záväzkov z činnosti bývalých nemocníc s poliklinikou v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK.

NSK má zriadených 35 príspevkových organizácií v oblasti školstva, jedná sa o stredné odborné školy, a 2 organizácie v rámci kultúry, a to Jokáiho Divadlo v Komárne a Divadlo A. Bagara v Nitre.

Zahraničné partnerské vzťahy NSK

Jednou z kompetencií samosprávneho kraja je tiež vytváranie a udržiavanie partnerských vzťahov s inými územnými celkami a s orgánmi iných štátov.

Nitriansky samosprávny kraj spolupracuje s týmito zahraničnými partnermi:

Česká republika

- Kraj Vysočina (oblasti spolupráce: informačné technológie, kultúra, zdravotníctvo, sociálne služby, doprava, školstvo, vzdelávanie, medzinárodné vzťahy)
- Praha – Tloskov (účasť na XVIII. Ročníku športových hier v ČR – klientov DSS = aktívna súčinnosť v oblasti poskytovania starostlivosti o občanov s duševnými poruchami a poruchami správania)

Francúzsko

- Champagne – Ardenne (rozvoj spolupráce v oblasti cestovného ruchu a školstva)
- Department L'Óise (spolupráca pri záchrane historických kultúrnych pamiatok a chránenej krajinej oblasti = ponuka odbornej a finančnej pomoci pri

rekonštrukcii zrúcanín hradov Oponice, Podhradie, záchrana flóry a fauny mokrade pri Gbelciach)

Maďarská republika

- Vyšehrad (konferencia týkajúca sa hraničných mostov vo vzťahu k Schengenu)
- Budapešť (účasť na zasadnutiach pracovnej skupiny Task Force = aktívna súčinnosť pri príprave strategického dokumentu pre Európsku teritoriálnu spoluprácu na roky 2007-2013)
- Nagy Kovácsi (účasť na medzinárodnej konferencii záhradkárstva a poľnohospodárstva)

Srbsko

- Báčsky Petrovec (účasť na dňoch zahraničných Slovákov = aktívna súčinnosť v oblasti kultúry, školstva, činnosti verejnej správy)

V rámci projektovej oblasti spolupracuje NSK s týmito partnermi:

- Belehrad (Srbsko) – workshop, prezentácia vypracovaných podkladov, výmena skúseností
- Česká republika (MAS Pobeskydí) – návšteva miestnych akčných skupín typu LEADER
- Rakúsko (Hoffen) – návšteva miestnych akčných skupín typu LEADER
- Maďarská republika (Budapešť) – workshop, prezentácia vypracovaných podkladov, výmena skúseností
- Fínsko (Helsinki a okolie) – návšteva Ministerstva poľnohospodárstva, návšteva miestnych akčných skupín typu LEADER
- Francúzsko (Reims) – cestovný ruch, návrh na vytvorenie klastru v cestovnom ruchu

4.3.2 Financovanie NSK

Nasledujúce tabuľky odrážajú príjmy a výdavky rozpočtu NSK za sledované roky 2007, 2008 a 2009, ako kraj nakladá so svojimi príjmami a v akej miere zabezpečuje financovanie svojich potrieb a potrieb svojich obyvateľov. Rozpočet tiež odzrkadľuje rozvoj kraja z pohľadu plnenia svojich kompetencií a povinností. Na analýzu financovania sme použili údaje zo Záverečných účtov za roky 2007 a 2008 a Schválený rozpočet na rok 2009.

Tab 7**Porovnanie príjmov rozpočtu NSK za roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

Príjmy	2007	2008	2009
Bežné príjmy spolu	120 030 605	126 231 959	137 715 357
daňové príjmy	63 892 187	68 560 048	78 835 557
nedaňové príjmy	9 142 535	8 994 257	8 108 807
granty a transfery	46 995 884	48 677 654	50 770 993
Kapitálové príjmy spolu	1 830 321	2 131 182	1 428 751
Príjmy spolu	121 860 926	128 363 141	139 144 108
Príjmové finančné operácie	3 292 868	21 250 487	25 691 781
Príjmy celkom	125 153 794	149 613 634	164 835 889

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Príjmy rozpočtu NSK majú každým rokom vzrastajúcu tendenciu. V roku 2008 tento nárast predstavoval 16% oproti roku 2007 a v roku 2009 sa príjmy zvýšili o 9% v porovnaní s rokom 2008.

Súčasťou bežných príjmov sú daňové príjmy, ktoré zahŕňajú daň z príjmov FO a daň z motorových vozidiel. Nedaňové príjmy predstavujú príjmy z úradu – úroky z vkladov, z rozpočtovej organizácie Správy záväzkov a pohľadávok, príjmy z dopravy, zdravotníctva, kultúry, školstva a sociálneho zabezpečenia. Granty a transfery zo štátneho rozpočtu sú poukázané na prenesené kompetencie prostredníctvom príslušných kapitol štátneho rozpočtu. Ministerstvo školstva SR preukazuje prostredníctvom Krajského školského úradu v Nitre finančné prostriedky na prenesené kompetencie na úseku školstva, ktoré závisia od počtu žiakov a výšky platných noriem. MŠ SR ďalej poskytuje aj finančné prostriedky na činnosť Spoločného školského úradu NSK.

Kapitálové príjmy sú príjmy z predaja hnutel'ného a nehnuteľného majetku. V roku 2008 došlo k nárastu kapitálových príjmov o 14% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 klesli na hodnotu porovnateľnú s rokom 2007.

Príjmové finančné operácie predstavujú v roku 2008 nárast oproti roku 2007 o 85%, pričom v roku 2007 zahŕňali zostatok investičného úveru z roku 2006 a tiež čerpanie nového úveru na financovanie prepojenia ekonomického softvéru organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK s Úradom NSK. V roku 2008 tento výrazný nárast finančných operácií predstavoval hlavne čerpanie nového úveru, ktorý si NSK zobral na financovanie investičných potrieb v rokoch 2008 až 2010 v celkovej výške 43 mil. eur., pričom v roku 2008 z neho vyčerpal približne 26 mil. eur. V roku 2009 finančné operácie zahŕňajú ďalšiu časť z tohto úveru.

Tab 8**Porovnanie výdavkov rozpočtu NSK za roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

Výdavky	2007	2008	2009
Bežné výdavky	115 963 163	120 967 536	129 867 521
Kapitálové výdavky	6 005 891	23 735 089	34 242 583
Výdavky spolu	121 969 054	144 702 625	164 110 104
Finančné operácie výdavkové	223 063	444 433	725 785
Výdavky celkom	122 192 117	145 147 097	164 835 889

Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Výdavky rozpočtu NSK majú rovnako ako príjmy narastajúcu tendenciu, na ktorú majú vplyv hlavne zvyšujúce sa kapitálové výdavky. Prioritou NSK v týchto rokoch bolo dokončenie rozostavaných investičných akcií, predovšetkým tých akcií, na ktoré boli už v roku 2007 vyčlenené finančné prostriedky. Jedná sa o ukončenie rekonštrukcie cesty Martinský vrch, pokračovanie rekonštrukcie Starého divadla v Nitre, pokračovanie rekonštrukcie Župného domu v Nitre, pokračovanie rekonštrukcie budovy na Kupeckej ulici v Nitre a rekonštrukcia Domova mládeže Spojenej školy v Nitre. Vzhľadom k týmto investičným aktivitám sa kapitálové výdavky zvýšili v roku 2008 o 75% oproti roku 2007 a v roku 2009 tento nárast predstavoval 30% v porovnaní s rokom 2008.

V prípade finančných operácií došlo v roku 2008 k nárastu o 50% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 o 38% oproti roku 2008. Zahŕňajú predovšetkým splácanie istiny úveru a účasť na majetku.

Celkové výdavky narástli v roku 2008 o 16% oproti roku 2007 a v roku 2009 o 12% v porovnaní s rokom 2008. NSK vynakladá stále viac prostriedkov na financovanie svojich kompetencií so zameraním na zvyšovanie kvality poskytovaných služieb pre občanov.

Tab 9**Rozpočet NSK na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

	2007	2008	2009
Príjmy	125 153 794	149 613 634	164 835 889
Výdavky	122 192 117	145 147 097	164 835 889
Rozdiel	2 961 677	4 466 537	0

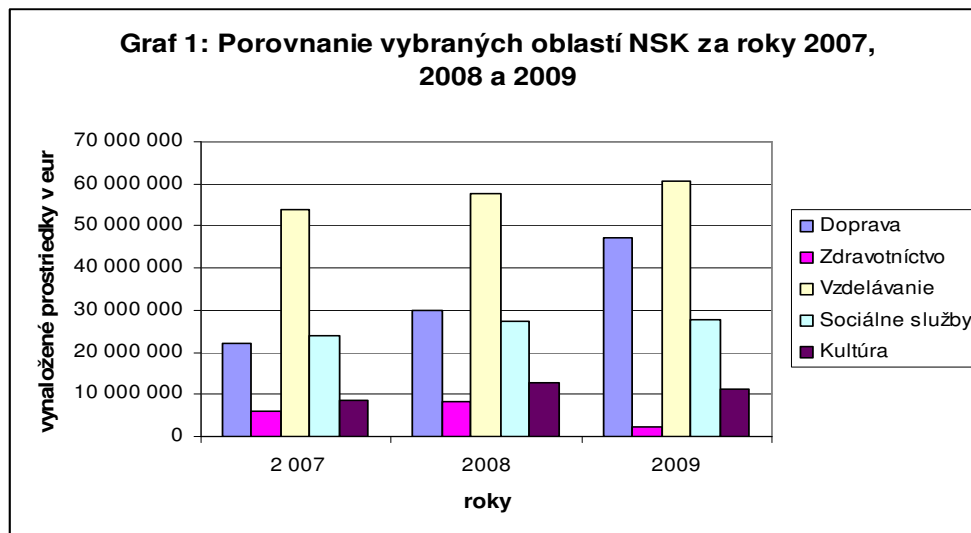
Zdroj: Záverečný účet NSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet NSK na rok 2009, vlastné spracovanie

V prvých dvoch sledovaných rokoch hospodáril NSK s prebytkom, ktorý predstavoval v roku 2007 skoro 3 mil. eur a v roku 2008 a zvýšil na 4,5 mil. eur. Za rok 2009 sledujeme iba schválený rozpočet, v ktorom sa predpokladá s vyrovnaným

rozpočtom. Prebytok hospodárenia sa podľa zákona 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy stáva zdrojom rezervného fondu NSK.

4.3.3 Porovnanie vynaložených prostriedkov na vybrané kompetencie kraja

V grafe 1 sa nachádza porovnanie vybraných skúmaných kompetencií kraja za sledované roky 2007, 2008 a 2009. Graf odzrkadľuje, ktorá z kompetencií kraja je najviac financovaná a na ktorú vynakladá kraj najviac prostriedkov, a taktiež znázorňuje vývoj vynaložených prostriedkov za sledované roky.

Zdroj: vlastné spracovanie

NSK počas sledovaných rokov najviac finančných prostriedkov vynaložil na oblasť vzdelávania. Podstatnú časť rozpočtu tvorili aj výdavky na dopravu, ktoré každoročne výrazne stúpali, hlavne kvôli investíciám do rekonštrukcií ciest a mostov, ktoré sú v kompetencii kraja. Kraj každý rok vynaložil približne rovnakú čiastku aj na sociálne služby. Kultúra a zdravotníctvo sú oblasti, do ktorých kraj investoval najmenej prostriedkov z rozpočtu.

4.3.4 Rozvoj miestnej samosprávy

4.3.4.1 Charakteristika mesta Nitra, samospráva, organizácie a financovanie mesta

Nitra je mesto ležiace v Nitrianskom kraji vzdialené asi 80 km severovýchodne od Bratislavy. Preteká ňou rovnomenná rieka Nitra a zo severnej strany sa nad ňou týči vrch Zobor. Počtom obyvateľstva 83 265 (k 1.1.2009) je piatym najväčším mestom na Slovensku.

Už z 9. storočia pochádzajú vykopávky bohato vybavených pohrebísk. V prvej tretine 9. storočia tu sídlilo knieža Pribina, mesto bolo vtedy jedným z centier Veľkej Moravy. V Nitre sa nachádza prvý známy kresťanský kostol strednej a východnej Európy, ktorý bol postavený v roku 828.

Od polovice 18. storočia bola Nitra od vojenských útrap ušetrená, čo umožnilo obnovu mesta a úpravu hradu, najmä katedrály. V roku 1873 sa Nitra stala mestom so zriadeným magistrátom na čele s primátorom a početným obecným zastupiteľstvom. V novej Česko-slovenskej republike sa Nitra stala sídlom župy.

Dnes je Nitra centrom hospodárstva, kultúry, cirkvi a športu Nitrianskeho kraja a vďaka výstavisku Agrokomplex aj medzinárodným výstavným centrom. Nitra je aj mestom mladých, sú tu dve univerzity: Univerzita Konštantína Filozofa a Slovenská poľnohospodárska univerzita.

Samospráva mesta Nitra

Samosprávu mesta Nitra vykonáva primátor a mestské zastupiteľstvo, ktoré má 31 poslancov. V súlade so zákonom o obecnom zriadení má mesto vytvorených 7 výborov mestských častí.

Komisiami mestského zastupiteľstva sú: komisia pre podnikateľskú činnosť, správu majetku, komisia pre cestovný ruch a zahraničné vzťahy, komisia pre financovanie a rozpočet, komisia pre školstvo a mládež, komisia pre šport a telesnú kultúru, komisia pre územné plánovanie, architektúru a investičnú činnosť, komisia pre sociálne veci, bytové otázky a zdravotníctvo, komisia pre životné prostredie, verejnoprospešné služby a verejný poriadok, komisia pre dopravu a komisia pre kultúru.

Mestské organizácie

Mesto Nitra vykonáva kompetencie, ktoré mu vyplývajú zo zákona o obecnom zriadení, prostredníctvom organizácií zriadených na konkrétny účel. Sú to rozpočtové alebo príspevkové organizácie, ktoré sú financované z rozpočtu mesta a zároveň mesto môže vykonávať niektoré svoje funkcie aj prostredníctvom spoločností, buď akciových spoločností alebo spoločností s ručením obmedzeným.

V oblasti školstva je mesto Nitra zriaďovateľom 14 základných škôl, ďalej je to Centrum voľného času Domino a Základná umelecká škola J. Rosinského. *Správa materských škôl (SMŠ)* je rozpočtovou organizáciou mesta zriadenou za účelom zabezpečenia prevádzky predškolských zariadení a zariadení školského stravovania patriacich do zriaďovateľskej pôsobnosti. Základným predmetom činnosti je vykonávanie ekonomických, personálnych a technicko-hospodárskych prác pre riadne,

naplnenie poslania predškolských zariadení a pre zabezpečenie činnosti zariadení školského stravovania. SMŠ spravuje 25 materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.

Mesto má zriadenú aj *Mestskú políciu*, ktorá v prvom rade zabezpečuje verejný poriadok v meste, tieto úlohy plnia najmä pri pohostinských prevádzkach a tiež v husto obývaných lokalitách. Ďalej Mestská polícia chráni majetok mesta a občanov pred poškodením, zničením, stratou alebo zneužitím. Hliadky MsP najčastejšie kontrolujú tieto miesta z hľadiska poškodzovania majetku mesta ako i občanov: okolie budov na pešej zóne, zabraňujú poškodzovaniu prvkov drobnej architektúry a verejnoprospešných zariadení na pešej zóne a pri DAB, kontrolujú okolie Morového stĺpu a hradu. Taktiež MsP dbá o ochranu životného prostredia v meste.

Mestské služby Nitra sú príspevkovou organizáciou zriadenou za účelom zabezpečenia verejnoprospešných služieb a prác pre Mesto Nitra. V predmete činnosti majú hlavne: správu a údržbu miestnych komunikácií a chodníkov, zber a odvoz uličného a cintorínskeho odpadu, správa a údržba verejného osvetlenia, správa a údržba cestnej svetelnej signalizácie, správa, prevádzka a údržba verejných WC, fontán a iných verejných zariadení.

Mestskou organizáciou je aj *Služby Nitra, s.r.o.*, ktorá vykonáva pre nehnuteľnosti (objekty) vo vlastníctve mesta Nitra a v osobnom vlastníctve najmä tieto činnosti: správa bytov a nebytových priestorov, oprava a údržba bytov a nebytových priestorov, realitné činnosti – súvisiace s predajom bytov a nebytových priestorov. Spravuje viac ako 250 obytných domov, čo predstavuje približne 7 800 bytov, 140 nebytových priestorov v obytných domoch a hospodárskych blokoch objektov na celom území mesta Nitra.

Správa športových a rekreačných zariadení mesta Nitra ako príspevková organizácia je zriadená za účelom zabezpečenia správy mestského majetku, ktorý sa využíva na športovú a rekreačnú činnosť (napr. Mestský kúpeľ, Letné kúpalisko, Zimný štadión, Futbalový štadión, Tenisové kurty, Atletický štadión a ďalšie). Správa športových a rekreačných zariadení mesta Nitra v objekte Mestský kúpeľ zabezpečuje hlavne prevádzku krytého bazéna pre dospelých 25 m, detského bazéna a sauny, v objekte letného kúpaliska zabezpečuje prevádzku plaveckého bazéna 50 m a ďalšie.

Správa zariadení sociálnych služieb je mestskou príspevkovou organizáciou, spravujúcou 21 pracovných úsekov v oblasti poskytovania sociálnych služieb. Poskytuje ambulantné, terénne a rezidenčné sociálne služby. Zahŕňa napr. útulok

a nocľaháreň pre bezdomovcov, domov pre osamelých rodičov s deťmi, centrum pre seniorov, prepravnú službu a sociálny taxík, opatrovateľskú službu a ďalšie zariadenia.

Spoločnosť *Nitrianske komunálne služby, s.r.o.* pôsobí na slovenskom trhu od roku 1993. Spoločníkov spoločnosti tvoria Mesto Nitra a Marius Pedersen, a.s. V rámci kapitálových zmien v spoločnosti sa v roku 2003 zmenil názov z LOBBE Nitra na súčasný názov a spoločnosť *Nitrianske komunálne služby, s.r.o.*, sa stala členom skupiny Marius Pedersen. Spoločnosť Marius Pedersen, a.s. je dánskou spoločnosťou, ktorá sa zaoberá modernými metódami nakladania so všetkými druhmi odpadov. Do náplne jej činnosti patria predovšetkým: niekoľko systémov triedeného zberu domového odpadu, vrátane triedenia nebezpečných odpadov; prevádzkovanie prekládkovej stanice pre komunálny odpad; prepracovaný počítačový systém evidencie a sledovania všetkých systémov nakladania s odpadmi

Spoločnosť *Nitrianska investičná, s.r.o.* bola založená v dňa 13.2.2007 uznesením Mestského zastupiteľstva ako mestská spoločnosť, ktorej zakladateľom a vlastníkom je mesto Nitra. Spoločnosť *Nitrianska investičná s.r.o.* prostredníctvom svojho portálu vyzýva právnické aj fyzické osoby na spoluprácu ohľadne nehnuteľností (pozemky, budovy) za účelom ich prenájmu, predaja alebo inovácie investorom.

Financovanie mesta Nitra

Tab 10

Porovnanie príjmov rozpočtu mesta Nitra za roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Príjmy	2007	2008	2009
Bežné príjmy	39 866 726	41 781 883	42 710 013
daňové príjmy	27 906 708	29 655 746	28 346 493
nedaňové príjmy	3 787 339	3 976 333	4 006 331
granty a transfery	8 172 679	8 149 804	9 841 955
Kapitálové príjmy	9 983 337	12 344 321	5 990 069
Príjmy spolu	49 850 063	54 126 204	48 700 082
Príjmové finančné operácie	6 660 559	9 187 015	10 660 054
Príjmy celkom	56 510 622	63 313 219	59 360 136

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007, 2008 a 2009, vlastné spracovanie

Príjmy rozpočtu mesta Nitra boli najvyššie v roku 2008, pričom vzrástli o 11% oproti roku 2007 a v roku 2009 klesli o 6% v porovnaní s rokom 2008. Najväčšiu časť príjmov tvoria daňové príjmy, ktoré zahŕňajú daň z príjmov fyzických osôb, daň z nehnuteľností a dane za tovary a služby. Nedaňové príjmy predstavujú príjmy z vlastníctva, administratívne príjmy, rôzne pokuty a penále vyrubené Mestskou

políciou a Obvodným úradom, tiež úroky z domácich úverov a pôžičiek. Granty a transfery sú príjmy zo štátneho rozpočtu na prenesené kompetencie v oblasti školstva, matriky, stavebného úradu, životného prostredia a školského úradu.

Kapitálové príjmy v schválenom rozpočte neboli plánované, ale nakoniec sa upravili o príjem z predaja kapitálových aktív, príjem z predaja pozemkov a nehmotných aktív a tiež o transfery v rámci verejnej správy. Najvyššie boli v roku 2008, pričom ovplyvnili konečnú výšku príjmov. V roku 2008 sa zvýšili o 19% oproti roku 2007 a v roku 2009 klesli o 51%. Tento pokles je hlavne spôsobený neuskutočnením plánovaných predajov pozemkov a kapitálových aktív.

Finančné operácie v rokoch 2007 a 2008 predstavovali zostatok finančných prostriedkov z predchádzajúceho roka a v roku 2009 zahŕňali zostatok z roku 2008 vo výške 2 mil. eur a presun nedokončených investičných akcií vo výške 2,5 mil. eur.

Tab 11

Porovnanie výdavkov rozpočtu mesta Nitra za roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Výdavky	2007	2008	2009
Bežné výdavky	31 791 609	36 152 825	37 956 730
Kapitálové výdavky	14 979 453	15 057 957	9 554 318
Výdavky spolu	46 772 062	51 210 782	47 520 048
Finančné operácie výdavkové	1 879 772	2 169 588	2 239 655
Výdavky celkom	48 650 834	53 380 370	49 759 703

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007, 2008 a 2009, vlastné spracovanie

Výdavkami mesto Nitra financuje svoje potreby a kompetencie vyplývajúce zo zákona o obecnom zriadení, pričom sa snaží každým rokom zvyšovať mieru poskytovania služieb občanom a zabezpečovať im tak uspokojenie ich potrieb. Keďže mesto malo najviac príjmov v roku 2008, preto mohlo v tomto roku rozdeliť aj viac finančných prostriedkov medzi svoje kompetencie. V roku 2008 došlo k nárastu o 9% oproti roku 2007 a v roku 2009 sa výdavky dostali na hodnotu porovnateľnú s rokom 2007. Najväčšou časťou výdavkov sú bežné výdavky, ktoré každým rokom mierne stúpali a zahŕňajú predovšetkým výdavky na vnútornú správu úradu, transfery neziskovým organizáciám, transfery v rámci verejnej správy, splácanie úrokov a platby súvisiace s úverom. Kapitálové výdavky v rokoch 2007 a 2008 boli na približne rovnakej úrovni a keďže v roku 2009 došlo k poklesu kapitálových príjmov, tento pokles sa odrazil aj na nižších kapitálových výdavkoch. Zahŕňajú predovšetkým nákup pozemkov, strojov, zariadení, prípravnú a projektovú dokumentáciu a realizáciu stavieb.

Finančné operácie sa každým rokom pohybujú v približne rovnakej výške, nakoľko mesto spláca tuzemské istiny.

Tab 12

Rozpočet mesta Nitra na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

	2007	2008	2009
Príjmy	56 510 622	63 313 219	59 360 136
Výdavky	48 650 834	53 380 370	49 759 703
Rozdiel	7 859 788	9 932 849	9 600 433

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007, 2008 a 2009, vlastné spracovanie

Táto analýza rozpočtu mesta Nitra vychádza zo Záverečných účtov za roky 2007, 2008 a 2009, preto vieme zhodnotiť ako mesto hospodáril aj v roku 2009. Každý rok mesto hospodáril s prebytkom vo výške približne 8 mil. eur v roku 2007 a v rokoch 2008 a 2009 vo výške približne 10 mil. eur. Tento prebytok sa každý rok rozdelil do Rezervného fondu a do účelových fondov mesta: Fond rozvoja bývania, Fond rekultivácie skládky Katruša, Fond primátora a Cestný fond.

4.3.4.2 Charakteristika mesta Nové Zámky, samospráva, organizácie a financovanie

mesta

Nové Zámky sa nachádzajú v strednej časti Podunajskej nížiny, ktorá je súčasťou Malej dunajskej kotliny. Mestom preteká rieka Nitra, 6 km východne tečie rieka Žitava a na severe od mesta preteká potok Chrenovka. Mesto bolo pôvodne vybudované na rozsiahlom Novozámockom močiarí. Leží v nadmorskej výške 119 m. Nové Zámky sú vzdialené 100 km od Bratislavy a 120 km od Budapešti. Počtom obyvateľov 42 262 (r. 2008) sú druhým najväčším mesto Nitrianskeho kraja.

Mesto Nové Zámky je v súčasnosti centrom Novozámockého obvodu, výmera katastra je 7 257 ha. Mesto má jednu mestskú časť a to Nový Gúg, sídliskami sú Bašty I, Bašty II, Juh, Nábregie, Prednádražie, Západ. K mestu patria aj osady Jánov dvor a Nitrianska osada.

Mesto je súčasťou mikroregiónu Novozámocko, ktorý vznikol v roku 2007 za účelom cieľavedomejšieho spoločného presadzovania ochrany záujmov regiónu, rozvoja efektívnej spolupráce miest a obcí, vzájomnej výmeny skúseností a hľadania spoločných ciest pri riešení problémov najmä v oblastiach spoločenských, ekologických, environmentálnych, sociálnych a kultúrnych.

Samospráva mesta

Orgánmi mesta sú primátor ako predstaviteľ mesta a najvyšší výkonný orgán a mestské zastupiteľstvo, ktoré má 25 členov a zriadilo tieto komisie: komisia finančná a správy mestských podnikov, komisia majetková, komisia sociálnych vecí a zdravotníctva, komisia vzdelávania a školstva, komisia športu a práce s mládežou, komisia územného plánu a investičnej výstavby, komisia kultúrna, komisia dopravy, životného prostredia a verejného poriadku, komisia podnikateľskej činnosti, obchodu a politiky zamestnanosti a komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu.

Mestské organizácie

Mesto Nové Zámky je zriaďovateľom a zakladateľom, resp. spoluzakladateľom nasledovných právnych subjektov:

Rozpočtové organizácie – školy a školské zariadenia. Mesto je zriaďovateľom 7 materských škôl, 6 základných škôl, Základnej umeleckej školy a Centra voľného času Pyramída.

Mestská polícia bola zriadená rozhodnutím prvého mestského zastupiteľstva mesta Nové Zámky dňa 10. decembra 1990. MsP je poriadkový útvar pôsobiaci pri zabezpečovaní mestských vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia v meste a plnení úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení mesta, z uznesení mestského zastupiteľstva a z rozhodnutí primátora mesta. V súčasnosti má 45 zamestnancov.

Bytový podnik Nové Zámky bol zriadený dňom 1. 1. 1993 ako príspevková organizácia mesta Nové Zámky. Od roku 2003 bola organizácia zlúčená s príspevkovou organizáciou mesta Správa cestovného ruchu Nové Zámky, ktorá týmto zanikla bez likvidácie. V roku 2004 prešiel podnik transformáciou a z Bytového podniku sa odčlenila časť podniku pod názvom Bytkomfort s. r. o., ktorá sa stala nástupníckou organizáciou časti činností Bytového podniku týkajúcej sa výroby, rozvodu a predaja tepelnej energie, výroby, rozvodu a predaja elektrickej energie, správy nehnuteľností, správy bytov a nebytových priestorov vo vlastníctve mesta. Činnosť Bytového podniku Nové Zámky predstavuje od roku 2004 správa termálneho kúpaliska, športových a rekreačných zariadení ako aj údržba verejnej zelene.

Bakalár Nové Zámky, n.o., - nezisková organizácia, ktorej hlavnou činnosťou je sociálna pomoc bez ubytovania.

Hotel Korzo Nové Zámky, a.s. – je mestským hotelom, ktorý poskytuje ubytovanie a stravovanie priamo v centre mesta.

Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. - akcionármi tejto spoločnosti sa stanú, resp. stali po “prevzatí akcií” mestá a obce západoslovenského regiónu, ktoré patria a spadajú do územnej pôsobnosti akciovej spoločnosti.

Bytkomfort, a.s. – 51% akcií vlastní mesto Nové Zámky a 49% vlastní spoločnosť Energie Komfort. Podnik vznikol v roku 2003 transformáciou Bytového podniku Nové Zámky.

Novocentrum Nové Zámky, a.s. bola založená a vykonáva svoju činnosť v meste Nové Zámky od roku 1996. Spoločnosť bola založená so zámerom vytvorenia obchodno – kultúrneho centra. Jediným akcionárom je Mesto Nové Zámky zastúpené primátorom mesta Nové Zámky. V súčasnom období predmetom činnosti spoločnosti je: správa nehnuteľností, budov, nebytových priestorov a ich prenájom, lokálne televízne vysielanie v káblových rozvodoch a terestriálne televízne vysielanie NZTV

Brantner Nové Zámky, s.r.o. – Spoločnosť zahájila svoju činnosť v roku 1993 pod Branos s.r.o., vznikla z Technických služieb mesta Nové Zámky a poskytuje komplexné komunálne služby. V roku 2005 sa spoločnosť premenovala na Brantner Nové Zámky s.r.o. Je dcérskou spoločnosťou rakúskej firmy BRANTNER Walter, G.m.b.H. Krems a mesta Nové Zámky.

Financovanie mesta Nové Zámky

Tab 13

Porovnanie príjmov rozpočtu mesta Nové Zámky za roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Príjmy	2007	2008	2009
Bežné príjmy spolu	16 095 830	17 103 000	16 612 838
daňové príjmy	10 134 269	11 256 987	11 067 064
nedaňové príjmy	1 624 178	1 897 032	4 010 423
granty a transfery	4 337 383	3 948 981	3 407 489
Kapitálové príjmy spolu	524 364	3 293 965	5 656 244
Príjmy spolu	16 620 194	20 396 965	22 269 082
Príjmové finančné operácie	1 471 121	1 317 566	1 918 509
Príjmy celkom	18 091 315	22 000 596	24 187 591

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Mesto v roku 2008 hospodáril s príjmami nižšími o 18% oproti roku 2007, ale v roku 2009 sa mesto znova snažilo získať čo najviac prostriedkov na svoje úlohy a kompetencie, aby tak zabezpečilo svoj všestranný rozvoj a uspokojovanie potrieb svojich občanov. V roku 2009 došlo k nárastu príjmov o 8% v porovnaní s rokom 2008,

pričom tento nárast bol spôsobený hlavne zvýšenými kapitálovými príjmami a finančnými operáciami.

Najväčšou časťou príjmov sú bežné príjmy a v rámci nich daňové príjmy, ktoré pozostávajú hlavne z dane z príjmov, ziskov a kapitálového majetku. V každom zo sledovaných rokov sa mierne zvyšovali. Rovnako aj nedaňové príjmy každým rokom rástli, až sa dostali na úroveň 4 mil. eur v roku 2009. Jedná sa hlavne o príjmy z podnikania a vlastníctva majetku, administratívne poplatky, pokuty a penále. Granty a transfery si tiež držia rovnakú úroveň počas sledovaných rokov a predstavujú hlavne prostriedky zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie preneseného výkonu štátnej správy na úseku školstva, matriky, životného prostredia, aktivačných prác a stavebného úradu.

Mesto v rokoch 2009-2011 plánuje postaviť Obytný súbor sídliska Západ II, pričom tento investičný zámer predstavuje výstavbu 85 nájomných bytov, z toho v roku 2009 - 46 bytových jednotiek a v roku 2010 - 39 bytových jednotiek. Príjmy na rok 2009 už zahŕňajú dotáciu z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja vo výške 533 957 eur, úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania vo výške 663 878 eur a úver z vlastných zdrojov vo výške 724 789 eur.

Tab 14

Porovnanie výdavkov rozpočtu mesta Nové Zámky za roky 2007, 2008 a 2009

(v eur)

Výdavky	2007	2008	2009
Bežné výdavky	15 785 335	15 598 417	16 032 816
Kapitálové výdavky	1 688 044	3 868 353	7 086 371
Výdavky spolu	10 706 068	12 670 451	23 119 187
Finančné operácie výdavkové	650 169	1 251 477	1 068 404
Výdavky celkom	18 123 548	20 718 247	24 187 591

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Výdavky rozpočtu rovnako ako príjmy dosiahli najvyššiu úroveň zo sledovaných rokov v roku 2009, pričom predstavovali nárast o 14% oproti roku 2008. Bežné výdavky sa počas týchto rokov pohybovali na úrovni 15 mil. eur. Kapitálové výdavky každým rokom narastali, v roku 2008 o 56% oproti roku 2007 a v roku 2009 o 45% v porovnaní s rokom 2008. Zahŕňajú hlavne nákup pozemkov, budov, kancelárskych strojov a zariadení. Podstatnú časť kapitálových výdavkov tvorí realizácia stavieb a ich technického zhodnotenia, napríklad mesto v roku 2007 realizovalo výstavbu miestnych komunikácií, chodníkov a parkovísk, rekultiváciu skládky tuhého komunálneho odpadu, výstavbu detského ihriska a ďalšie iné akcie.

Finančné operácie sa podstatne zvýšili v roku 2008 o 48% v porovnaní s rokom 2007, ale v roku 2009 prišlo k poklesu o 15% oproti roku 2008. V roku 2007 pozostávali iba zo splácania domácej a zahraničnej istiny, ale v rokoch 2008 a 2009 už mesto splácalo domáce i zahraničné istiny a tiež splácalo finančný nájom, čo je príčinou zvýšených finančných operácií.

Tab 15
Rozpočet mesta Nové Zámky za roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

	2007	2008	2009
Príjmy	18 091 315	22 000 596	24 187 591
Výdavky	18 123 548	20 718 247	24 187 591
Rozdiel	-32 233	1 282 349	0

Zdroj: Závěrečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

V roku 2007 mesto hospodárillo so schodkom 32 tis. eur, ktoré sa započítali do dlhu mesta. V roku 2008 už výsledkom hospodárenia bol prebytok vo výške 1 282 tis. eur, ktorý mesto použilo nasledovne: 1/3 prostriedkov išlo do Rezervného fondu a 2/3 prostriedkov mesto použilo na rozvojové programy a investičné záležitosti. V roku 2009 sa predpokladá s vyrovnaným rozpočtom.

4.4 Trnavský samosprávny kraj

Trnavský kraj je kraj na západe Slovenska. Pozostáva zo siedmich okresov - Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Senica, Skalica, Trnava. Celkovou rozlohou 4 148 km² tvorí 8,5 % z rozlohy Slovenskej republiky. Počtom 551 tisíc obyvateľov je síce najmenším zo všetkých krajov Slovenska, ale patrí medzi najproduktívnejšie regióny v oblasti priemyslu i poľnohospodárstva.

Na západe susedí s Bratislavským krajom, na východe s Trenčianskym a Nitrianskym krajom, na severe s Českom a na juhu s Maďarskom.

Kraj hraničí s tromi krajinami (Česká republika - spoločná hranica približne 45 km, Rakúsko - asi 12 km a Maďarsko - asi 48 km), čo vytvára dobré podmienky pre rozvoj cezhraničnej spolupráce.

Trnavský kraj spoluvytvárajú tri svojrázne regióny, na severozápade Záhorie, v centrálnej časti Trnavský región a na juhu oblasť Žitného ostrova. Nachádza sa prevažne v západnej časti historickej Bratislavskej stolice a na severe na území priľahlej historickej Nitrianskej stolice.

Pri hustote 133 obyvateľov na km² je najviac osídlený okres Trnava s počtom 126 986 ľudí (31.12.2006). Druhý najvyšší počet obyvateľov žije v okrese Dunajská Streda (114 788), ktorý má zároveň najväčšiu celkovú rozlohu 1 075 km². Najmenej obyvateľov žije v okrese Hlohovec (45 335), ktorý je zároveň rozlohou 267 km² najmenším v rámci kraja.

4.4.1 Rozvoj TTSK z pohľadu jeho kompetencií

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja na roky 2004-2013

Vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) vyplýva zo zákona NR SR 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v platnom znení a potreba vypracovania *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja* vyplýva z obsahového zamerania a úloh, ktoré samotný program plní, a sice:

- je strednodobým programovým dokumentom, ktorý určuje hlavné smery rozvoja územia Trnavského samosprávneho kraja do roku 2013,
- je nástrojom pre vykonávanie podpory regionálneho rozvoja.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja vypracoval Odbor rozvoja TTSK, vnútorných a medzinárodných vzťahov v súčinnosti s ďalšími odbormi Úradu Trnavského samosprávneho kraja, príslušnými komisiami a pracovnými skupinami pri Zastupiteľstve Trnavského samosprávneho kraja a ďalšími partnerskými právnickými a fyzickými osobami (inštitúciami, úradmi a strešnými odvetvovými a profesijnými združeniami, vrátane tretieho sektora).

Strategickou víziou kraja, ktorá je definovaná v PHSR, je vytvoriť konkurencieschopný a všestranne rozvinutý región schopný efektívne využívať všetky

zdroje pri zachovaní prírodných, kultúrnych a historických hodnôt, pamiatok regiónu a životného prostredia. Mobilizácia vnútorných zdrojov regiónu a získanie mimoregionálnych zdrojov nevyhnutných pre financovanie rozvojových zámerov.

Stratégia kraja je zameraná na tieto tematické oblasti:

1. Cezhraničná, transnacionálna a interregionálna spolupráca
2. Priemysel a služby
3. Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, rybárstvo a rozvoj vidieka
4. Ľudské zdroje
5. Infraštruktúra
 - 5.1 dopravná infraštruktúra
 - 5.2 environmentálna infraštruktúra
 - 5.3 lokálna/občianska infraštruktúra
 - 5.3.1 infraštruktúra škôl, školských a vzdelávacích zariadení
 - 5.3.2 sociálna infraštruktúra
 - 5.3.3 zdravotnícka infraštruktúra
 - 5.3.4 kultúrna infraštruktúra
 - 5.3.5 infraštruktúra pre rozvoj informačnej spoločnosti v podmienkach verejného sektoru
 - 5.3.6 rozvoj obcí, miest a regiónu

Cestovný ruch

Vízia rozvoja cestovného ruchu, ktorá je zakotvená v *Stratégii rozvoja cestovného ruchu TTSK na roky 2008-2013*, by mala ukazovať, do akého cieľového postavenia sa má cestovný ruch dostať do roku 2013. Túto víziu možno charakterizovať nasledovne:

- Trnavský kraj je hospodársky rozvinutý región, pričom pri jeho rozvoji sú rešpektované prírodné, historické a kultúrne hodnoty
- cestovný ruch v kraji je riadený a rozvíjaný koordinovane, verejný, súkromný a tretí sektor korektne spolupracujú v rámci svojich kompetencií v záujme ďalšieho rozvoja cestovného ruchu
- intenzita cezhraničnej spolupráce so susednými krajinami (Česko, Maďarsko a Rakúsko) je na vysokej úrovni, sú vytvorené spoločné produkty a aktivity, ktoré zvyšujú návštevnosť kraja

-
- existujúce tradičné hodnoty kraja sú zakomponované do rozrastajúcej sa ponuky zariadení vidieckeho turizmu a agroturizmu
 - kraj je medzinárodne uznávaný kvôli kúpeľnej tradícii, kvalitným geotermálnym prameňom a ponuke wellness služieb

Strategickým cieľom rozvoja cestovného ruchu v Trnavskom samosprávnom kraji je trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu s pozitívnymi ekonomickými, sociálnymi a environmentálnymi vplyvmi na samotný región, jeho obyvateľov a návštevníkov, zabezpečujúci spokojnosť návštevníkov kraja a zároveň prispievajúci k zvyšovaniu životného štandardu miestnej populácie.

Výskyt geotermálnych a liečivých prameňov v Piešťanoch a Smrdákoch má mimoriadny význam a vytvára priestor pre ďalší rozvoj kúpeľného turizmu s možnosťou pretvorenia tradičných kúpeľov na strediská cestovného ruchu. Liečebné kúry v Piešťanoch sú zamerané hlavne na pohybové ústrojenstvo a reumatologické problémy, zatiaľ čo v Smrdákoch sa liečia najmä kožné ochorenia.

Komunikácie a doprava

Trnavský samosprávny kraj je svojou polohou veľmi významný v systéme dopravy. Región má pomerne hustú cestnú a železničnú sieť nadregionálneho významu. Regiónom prechádzajú dôležité ťahy z Bratislavy cez Trnavu do Žiliny, ako aj z Hodonína cez Trnavu do Nitry. Dôležitými tepnami je aj cesta I/ 63, ktorá smeruje z Bratislavy cez Šamorín a obchvatom Dunajskej Stredy cez Veľký Meder smerom na Komárno. Územím kraja prechádzajú diaľnice v celkovej dĺžke 67,439 km, v smere Bratislava – Horná Streda a čiastočne trasa diaľnice D2 vedúca z Bratislavy cez Kúty do Prahy. Celková dĺžka ciest II. a III. triedy, ktorých vlastníkom je Trnavský samosprávny kraj, je 1588 km.

Správa a údržba ciest je rozpočtovou organizáciou TTSK, ktorá sa predovšetkým stará o opravy a údržbu ciest a mostov, zimnú údržbu ciest a mostov, vodorovné dopravné značenie a údržbu cestnej zelene na cestách I., II. a III. triedy.

Prioritou TTSK v oblasti dopravy sú efektívne rekonštrukcie ciest a mostov. Na Zastupiteľstve TTSK 30.5.2007 bola schválená „Konceptia financovania výstavby, rekonštrukcií, modernizácie a opráv ciest a mostov vo vlastníctve TTSK v rokoch 2007-2009“. Uvedená koncepcia zabezpečila prostredníctvom 174 stavebných akcií rekonštrukcie ciest v celkovej dĺžke 438 km, pričom sa jedná predovšetkým o úseky ciest v nevyhovujúcom a havarijnom stave. Na finančné zabezpečenie týchto

stavebných akcií si TTSK vzal úver z banky v hodnote 49 800 000 eur, z čoho na rekonštrukcie ciest bola stanovená výška 33 193 918 eur.

Tab 16

Rozpočet TTSK na komunikácie a dopravu na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

	Schválený rozpočet			Čerpanie rozpočtu		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
SAD	5 311 027	7 468 632	10 373 100	5 255 294	7 388 601	-
Správa a údržba ciest	20 182 633	43 045 874	19 448 251	10 151 497	10 221 437	-
Doprava spolu	25 493 660	50 514 506	29 821 351	15 406 791	17 610 038	-

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

V roku 2007 došlo k zmene rozpočtu na Správu a údržbu ciest o 10 mil. eur, nakoľko kraj sa rozhodol neuskutočniť opravy a rekonštrukcie, ktoré si naplánoval v schválenom rozpočte. Preto sa percento čerpania výdavkov na dopravu znížilo na 60%. Rovnako aj v roku 2008 toto percento predstavuje iba 35%, tiež kvôli neuskutočneným opravám.

Na území Trnavského samosprávneho kraja zabezpečujú prímestskú autobusovú dopravu tri spoločnosti: SAD Trnava, a.s., SAD Dunajská Streda, a.s. a Skand Skalica, spol. s r.o. Rozpočet vychádza z reálnej potreby náhrady straty vznikajúcej poskytovaním výkonov vo verejnom záujme. TTSK uhrádza dopravcom túto stratu na základe uzatvorených zmlúv, pričom v roku 2007 vychádzala priemerná potreba náhrady straty za 1 ubehnutý km na čiastku 9,80 Sk, v roku 2009 sa táto čiastka zvýšila na 13,40 Sk. Z tohto dôvodu došlo k nárastu výdavkov na SAD o 29% v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 tiež o 29% oproti roku 2008.

Na Správu a údržbu ciest sa rozhodol TTSK vynaložiť najviac prostriedkov v roku 2009, tieto sú vyššie o 48% oproti roku 2007. Tento rozdiel je zrejme hlavne kvôli neuskutočneným opravám ciest a mostov.

Výdavky TTSK na dopravu majú mierne vzrastajúcu tendenciu, vzhľadom k uvedeným skutočnostiam. V roku 2008 boli vyššie o 13% oproti roku 2007 a v roku 2009 o 40% v porovnaní s rokom 2008.

Kultúra

Infraštruktúru pre realizáciu kultúry na regionálnej úrovni vytvárajú kultúrne zariadenia Trnavského samosprávneho kraja, ktoré prešli do jeho zriaďovateľskej pôsobnosti v súvislosti s posilňovaním kompetencií na úrovni územnej samosprávy.

Okrem štyroch regionálnych knižníc prešli od 01. 04. 2002 pod správu Trnavského samosprávneho kraja nasledovné inštitúcie: Divadlo Jána Palárika v Trnave, Žitnoostrovne múzeum v Dunajskej Strede, Žitnoostrovské osvetové stredisko v Dunajskej Strede, Vlastivedné múzeum v Galante, Galantské osvetové stredisko v Galante, Záhorské múzeum v Skalici, Záhorská galéria v Senici, Hornozáhorské osvetové stredisko v Senici, Západoslovenské múzeum v Trnave, Vlastivedné múzeum v Hlohovci, Balneologické múzeum v Piešťanoch, Galéria Jána Koniarka v Trnave, Hvezdáreň a planetárium v Hlohovci a Trnavské osvetové stredisko v Trnave.

Tradičie divadelníctva reprezentuje v Trnavskom samosprávnom kraji Divadlo Jána Palárika v Trnave - prvé kamenné divadlo na Slovensku (rok 1831), ktoré je súčasne jediným činným divadlom v kraji so stálou scénou.

V trnavskom regióne bolo v roku 2002 zaevidovaných 855 hnutelných kultúrnych pamiatok a 581 nehnuteľných pamiatok.

Vízia v oblasti kultúry, ktorá je definovaná v Stratégii rozvoja infraštruktúry kultúry, kultúrnych inštitúcií a kultúrnych aktivít na území TTSK, znie nasledovne: *Kultúra a kultúrne hodnoty sa stanú trvalou súčasťou života obyvateľov Trnavského samosprávneho kraja a Trnavský samosprávny kraj sa stane synonymom pre kultúru a kultúrne hodnoty vo všetkých ich podobách.*

Zároveň je v tejto stratégii definované poslanie, ktoré odpovedá na otázky čo Trnavský samosprávny kraj v oblasti kultúry robí, pre koho to robí a prečo to robí. Toto poslanie vyznieva takto: *Poslaním Trnavského samosprávneho kraja je vytvárať čo najlepšie podmienky pre tvorbu a prezentáciu kultúry a kultúrnych hodnôt na miestnej a regionálnej úrovni pre súčasné generácie a v maximálnej miere zabezpečovať ochranu kultúrneho dedičstva pre generácie budúce.*

Tab 17

Rozpočet TTSK na kultúru na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Kultúra	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	4 411 737	4 665 804	5 779 825
Čerpanie rozpočtu	4 302 264	4 842 993	-

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Rozpočet na kultúru bol v rokoch 2007 a 2008 čerpaný v približne rovnakej výške ako bol schválený. V roku 2007 bolo percento čerpania vo výške 97,5 v roku 2008 vo výške 103,8%.

Výdavky rozpočtu TTSK na kultúru majú vzrastajúcu tendenciu, pričom v roku 2008 sa zvýšili mierne o 11% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 o 19% oproti roku 2008. Tento rozpočet vychádza z reálnych a primeraných potrieb organizácií kultúry – ako v oblasti prevádzkových nákladov, tak v oblasti zabezpečovania činnosti organizácií. Pri zabezpečovaní činnosti organizácií sa nárast finančných požiadaviek týka rozvoja informatizácie, ochrany a nákupu zbierkových predmetov, výstavnej činnosti, zabezpečenie podujatí osvetového charakteru, inscenovania divadelných predstavení, teda činností, ktoré organizáciám vyplývajú z ich zriaďovacích listín.

Do rozpočtu sú zahrnuté výdavky súvisiace s organizáciou nosných podujatí odvetvia, ktoré v roku 2008 financoval Úrad TTSK – náklady na kultúrne programy a na tlačoviny. Napríklad Galéria J. Koniarka v Trnave zahrnula do rozpočtu výdavky spojené s organizovaním medzinárodnej súťažnej prehliadky Triennale plagátu 2009, Západoslvenské múzeum v Trnave výdavky na spomienkové oslavy pri príležitosti 160. výročia úmrtia J. Hollého - na vybudovanie literárnej expozície, Záhorské múzeum zakomponovalo do rozpočtu náklady na organizovanie výstavy krojov trnavského regiónu v Honenau v Rakúsku.

Knižnice zahrnuli do výdavkov náklady spojené s úhradou licenčných poplatkov za spoločný softvér Virtua v rámci nového knižnično – informačného systému, ktorý súvisí s realizáciou Projektu informatizácie knižníc Slovenskej republiky a na nákup knižničných fondov.

Sociálne služby

V zmysle zákona 416/2001 Z. z. prešli dnom 01. 07. 2002 do pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja zariadenia sociálnych služieb o celkovom počte 20 s kapacitou 1252 miest, z toho DSS pre dospelých 8 s kapacitou 536 miest, DSS pre deti a dospelých 3 s kapacitou 62 miest, DD a DSS pre dospelých 3 s kapacitou 375, DD-DPD-DSS pre dospelých 1 s kapacitou 250 miest, Domov pre osamelých rodičov 1 o kapacite 3 miest, zariadenia pestúnskej starostlivosti 3 o kapacite 20 miest a 1 útulok o kapacite 6 miest.

V tom istom období prešli pod správu Trnavského samosprávneho kraja i neštátne subjekty, poskytujúce sociálnu pomoc podľa zákona o sociálnej pomoci (neštátne subjekty) o celkovom počte 27. Z uvedeného počtu je u 18-tich subjektov predmet činnosti zameraný na poskytovanie starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb v celkovom počte 21, z toho je 7 DD, 3 ZOS, 4 útulky, 1 domov pre osamelých rodičov, 4

resocializačné strediská, 1 DeD a 1 DSS pre dospelých s denným pobytom. Ďalších 9 subjektov poskytujúcich sociálnu pomoc má v predmete činnosti poskytovanie jednej alebo viacerých sociálnych služieb ako sú: opatrovateľská služba, organizovanie spoločného stravovania, prepravná služba, poskytovanie sociálneho poradenstva a vykonávanie sociálnej prevencie.

Stratégia rozvoja sociálnych služieb vo väzbe na územie TTSK je programovým dokumentom sociálnej politiky TTSK, vymedzuje víziu, zámer a priority kraja v oblasti rozvoja sociálnych služieb.

Víziou TTSK je zabezpečenie kvality života občanov vo svojom regióne, v oblasti poskytovania sociálnych služieb pre všetky cieľové skupiny (občania v hmotnej a sociálnej núdzi: seniori, občania s ťažkým zdravotným postihnutím, rodiny s deťmi, osoby ohrozené sociálnym vylúčením a marginalizované skupiny občanov). Trnavský samosprávny kraj bude k naplneniu týchto zámerov vytvárať a využívať vlastné zdroje, ale rovnako aj rozvíjať partnerstvo s obecnými samosprávnymi orgánmi a s neverejnými poskytovateľmi služieb sociálnej pomoci. Cieľom je zabezpečenie poskytovania týchto služieb v plnom rozsahu kompetencií definovaných zákonom o sociálnych službách. K tomu je potrebné posilniť a zefektívniť existujúce sociálne služby, rozšíriť ich o doteraz neexistujúce formy služieb, upraviť a spresniť pravidlá ich poskytovania v súlade s podmienkami definovanými novým zákonom o sociálnych službách.

Tab 18

Rozpočet TTSK na sociálne služby na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Sociálne služby	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	16 929 629	18 981 876	25 344 851
Čerpanie rozpočtu	15 590 487	18 200 060	-

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Celkové čerpanie rozpočtu na sociálne zabezpečenie vychádzalo zo schváleného rozpočtu, ale v rokoch 2007 a 2008 sa vyčerpano menej prostriedkov ako sa plánovalo. Percento čerpania v roku 2007 bolo na úrovni 92,1% a v roku 2008 na úrovni 95,9%. Toto nižšie percento je zapríčinené nezrealizovaním začínajúcich stavebných akcií a rozostavaných akcií.

Výdavky rozpočtu na sociálne služby TTSK každým rokom výrazne stúpajú, v roku 2008 došlo k nárastu o 14% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 o 28% oproti roku 2008. Tieto výdavky zahŕňajú predovšetkým prostriedky pre organizácie

v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja, ktoré zabezpečujú sociálnu starostlivosť. Kraj taktiež poskytuje prostriedky pre subjekty zabezpečujúce sociálnu pomoc (neverejní poskytovatelia), pričom vychádza hlavne zo zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci, ktorý ustanovuje minimálnu výšku finančného príspevku podľa druhu sociálnej služby, jednotky výkonu a spôsobu poskytovania sociálnej pomoci.

Od 1. januára 2009 je v platnosti nový zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, ktorý spôsobil zvýšenie výdavkov TTSK. Tento zákon predstavuje finančný dopad na rozpočet 2009 vo výške približne 3 983 tis. eur. Ide o dopad v nasledovných oblastiach:

- zabezpečiť dostatočnú kapacitu v zariadeniach sociálnych služieb pre umiestnenie všetkých žiadateľov o sociálnu službu,
- potreba navýšenia počtu zamestnancov o nové odborné profesie ako sú asistent liečebnej výživy, zdravotná sestra vykonávajúca odborné ošetrovateľské úkony, inštruktor sociálnej rehabilitácie,
- zosúladiť priestorové podmienky v ZSS s požiadavkami nového zákona (znížiť počet klientov v existujúcich ZSS o 200 miest a zabezpečiť im starostlivosť v iných priestoroch).

Vzdelávanie

V zmysle zákona číslo 416/2001 Z. z. s účinnosťou od 01. 07. 2002 prešlo do pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja celkom 15 gymnázií, 18 stredných odborných škôl (po združení), 23 stredných odborných učilíšť s 9 učilišťami, 3 školské majetky (Trnava, Dunajská Streda, Piešťany), 1 jazyková škola v Dunajskej Strede a 2 školy v prírode (Dobrá Voda a Moravský sv. Ján).

Tab 19

Rozpočet TTSK na vzdelávanie na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Vzdelávanie	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	43 041 160	46 198 201	50 594 337
Čerpanie rozpočtu	41 904 700	44 743 511	-

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Rovnako ako v oblasti sociálnych služieb došlo aj v prípade školstva k nižšiemu čerpaniu vyčlenených prostriedkov. V roku 2007 sa vyčerpalo 97,4% a v roku 2008 97,9% prostriedkov.

Financovanie školstva sa uskutočňuje prostredníctvom originálnych a prenesených kompetencií. Rozpočet na prenesené kompetencie predstavuje dotáciu z Krajského školského úradu v Trnave na prenesený výkon štátnej správy na normatívne a nenormatívne výdavky. V rámci originálnych kompetencií sú z rozpočtu financované všetky školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK, neštátne základné umelecké školy, neštátne školské zariadenia v regióne a župné štipendiá na základe všeobecne záväzného nariadenia.

Rozpočet na školstvo je každým sledovaným rokom vyšší, pohybuje sa na úrovni 50 mil. eur v roku 2009. V roku 2008 sa výdavky na vzdelávanie zvýšili o 6% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 nárast predstavoval 11% oproti roku 2008.

Výdavky na školstvo predstavujú podstatnú časť všetkých výdavkov kraja, čím sa samospráva snaží vytvárať vhodné podmienky pre východu a vzdelávanie a plnenie povinnej školskej dochádzky v stredných školách, taktiež vytvára podmienky na zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, detí a žiakov s mimoriadnym nadaním a talentom v školách a školských zariadeniach, ktorých je zriaďovateľom. Jednou z priorít TTSK v oblasti školstva je zabezpečenie rekonštrukcie a modernizácie škôl, pričom tento proces je zameraný predovšetkým na úsporu energie a tým aj znižovanie bežných výdavkov. V roku 2009 kraj zabezpečil opravy striech, vrátanie ich zateplovania, opravy a zateplovanie obvodových plášťov a výmeny okien s cieľom zabezpečiť tepelnú pohodu v školách a zároveň znížiť energetickú náročnosť budov.

Zdravotníctvo

V zmysle zákona číslo 416/2001 Z. z. prešli dňom 01. 01. 2003 do pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja nasledovné zdravotnícke zariadenia:

- Nemocnica s poliklinikou v Dunajskej Strede,
- Poliklinika Šamorín,
- Poliklinika Veľký Meder,
- Nemocnica s poliklinikou v Galante,
- Nemocnica s poliklinikou v Skalici.

K 1. aprílu 2005 schválili poslanci TTSK zlúčenie polikliniky vo Veľkom Mederi s nemocnicou v Dunajskej Strede a v apríli tohto roku TTSK predal polikliniku v

Šamoríne, ktorá bola zaradená do zoznamu prebytočného majetku, mestu Šamorín za 630 684 eur.

V novembri 2008 poslanci Trnavského samosprávneho kraja schválili zmenu právnej formy nemocníc v Galante, Dunajskej Strede a Skalici z príspevkových na akciové spoločnosti. V prípade nemocnice v Galante schválili zmenu so 100-percentnou majetkovou účasťou kraja, v Dunajskej Strede a Skalici bude mať kraj 51-percentnú účasť. Zvyšných 49 percent bude mať v Dunajskej Strede okresné mesto. Na Záhorí si podiel na majetkovej účasti rozdelili mestá Skalica s 34 percentami, Holíč a Senica po šesť percent a Gbely budú mať tri percentá.

Schválená zmena právnej formy troch nemocníc aj napriek vstupu miestnej samosprávy do spolupráce nezmenila vlastnícky vzťah k majetku, ktorý aj naďalej patrí TTSK. Nehnuteľný majetok aj vybavenie nemocníc kraj zariadeniam prenajíma. TTSK vytvoril v októbri 2007 spoločnosť SMS TTSK s.r.o., ktorá prevzala všetky záväzky zdravotníckych zariadení a zároveň je poverená predajom prebytočného majetku TTSK.

Tab 20

Rozpočet TTSK na zdravotníctvo na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Zdravotníctvo	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	406 592	531 103	531 103
Čerpanie rozpočtu	989 942	868 220	-

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Prostriedky vynaložené krajom na zdravotníctvo výrazne prekročili schválený rozpočet. V roku 2007 bolo percento čerpania vo výške 243% a v roku 2008 vo výške 163%. Na tento nárast mali vplyv hlavne zmeny rozpočtu počas roka, až nakoniec dosiahli danú úroveň. Tieto zmeny sa týkali predovšetkým kapitálových výdavkov, prostredníctvom ktorých kraj prispel zdravotníckym zariadeniam na kúpu rôznych prístrojov. V roku 2007 Nemocnici s poliklinikou v Skalici prispel sumou 583 tis. eur na zakúpenie prístrojov ako napríklad biochemický analyzátor, anesteziologický prístroj, sonograf s farebným dopplerom, veža na laparoskopiu, urologický laparoskop, a iné diagnostické prístroje a zariadenia. Taktiež podporil aj NsP sv. Lukáša v Galante a NsP v Dunajskej Strede.

Výdavky na zdravotníctvo predstavujú iba veľmi malú čiastku z rozpočtu výdavkov kraja. V sledovaných rokoch kraj prispieval do spomínaných zdravotníckych

zariadení formou dotácií a príspevkov, pričom v roku 2008 sa výdavky zvýšili o 12% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 došlo k poklesu o 39% oproti roku 2008.

V oblasti zdravotníctva TTSK zabezpečuje najmä vydávanie a rozhoduje o vydaní povolení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, vykonáva dozor nad dodržiavaním povinností poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, spracováva štatistické údaje a vedie register zdravotníckych zariadení, vydáva povolenia na činnosť verejných lekární a výdajní zdravotníckych pomôcok a pod.

Rozpočtové a príspevkové organizácie

Na základe zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov v platnom znení jednou z kompetencií kraja je vytváranie a kontrola svojich príspevkových a rozpočtových organizácií. TTSK je zriaďovateľom 38 príspevkových organizácií a 60 rozpočtových organizácií. Zdravotnícke zariadenia boli príspevkovými organizáciami kraja do roku 2008, kedy sa zmenili na akciové spoločnosti.

V oblasti školstva je TTSK zriaďovateľom 20 príspevkových organizácií a 39 rozpočtových organizácií. 20 sociálnych zariadení fungujú ako rozpočtové organizácie kraja a 18 kultúrnych zariadení ako príspevkové organizácie. Správa a údržba ciest je rozpočtovou organizáciou kraja zriadenou za účelom starostlivosti o komunikácie, cesty II. a III. triedy.

TTSK je 100% vlastníkom spoločnosti S.M.S. s.r.o., ktorá bola založená za účelom správy služieb, reštrukturalizácie majetku a záväzkov Trnavského samosprávneho kraja. V rámci svojej hlavnej činnosti v súčasnosti zabezpečuje prenájom nehnuteľných vecí napr. prenájom parkovacieho domu na Starohájskej ul.9/A v Trnave pre verejnosť, hnutelných vecí, obstarávanie služieb spojených so zabezpečením riadnej prevádzky bytov a domov, opravy a údržbu ciest Trnavského kraja a výkon správy prebytočného majetku Trnavského samosprávneho kraja.

Trnavský samosprávny kraj v roku 2004 založil Nadáciu DAR, ktorej poslanie je napĺňané poskytovaním finančnej podpory na charitatívnu činnosť, na zabezpečenie liečby a starostlivosti pre zdravotne postihnutých, starých, chorých, bezmocných občanov, občanov v núdzi a iné sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

Zahraničné partnerské vzťahy

Hlavným dôvodom prečo sa uzatvárajú zmluvy o spolupráci medzi regiónmi je, že jednotlivé strany chcú rozvíjať a rozširovať spoluprácu v oblasti obchodu, ekonomiky, kultúry a športu na vzájomne výhodnej báze. Obe strany sa zaväzujú, že budú venovať zvýšenú pozornosť vytvoreniu podmienok nevyhnutných pre aktívne budovanie vzájomných vzťahov medzi spoločnosťami, podnikmi a zástupcami strán, ako sú podniky so spoločnou majetkovou účasťou, spolupráca medzi bankami, divadlami a športovými klubmi.

TTSK má uzatvorené zmluvy s týmito zahraničnými regiónmi:

- *Srbská republika* – dohoda o spolupráci medzi Autonómnou Pokrajinou Vojvodina a TTSK
- *Česká republika* – dohoda o partnerstve a vzájomnej spolupráci medzi TTSK a Juhomoravským krajom
- *Maďarská republika* – dohoda o partnerstve a vzájomnej spolupráci medzi TTSK a Župnom samosprávou Győr-Moson-Sopron
- *Talianska republika* – memorandum o partnerstve a vzájomnej spolupráci medzi Provinciou Pordenone a TTSK
- *Kazašská republika* – memorandum medzi Akimátom Východo-kazachstanskej oblasti a TTSK
- *Maďarská republika* – dohoda o partnerstve a vzájomnej spolupráci medzi TTSK a Župnou samosprávou Pešť
- *Chorvátska republika* – memorandum medzi TTSK a Zadarskou župou
- *Talianska republika* – dohoda medzi Autonómnym regiónom Friuli Venezia Giulia a TTSK
- *Chorvátska republika* – dohoda o spolupráci medzi TTSK a Varaždínskou župou
- *Rakúska republika* – dohoda so Spolkovou krajinou Dolné Rakúsko v spolupráci s Bratislavským samosprávnym krajom
- *Arménska republika* – dohoda medzi TTSK a Regiónom Armavir
- *Čínska ľudová republika* – dohoda medzi TTSK a Provinciou Hainan

4.4.2 Financovanie TTSK

Nasledujúce tabuľky nám znázorňujú, aký bol rozpočet TTSK za sledované roky 2007-2009. Rovnako ako pri NSK sme sa zamerali na analyzovanie príjmov a výdavkov

rozpočtu, pričom sme vychádzali zo Záverečných účtov za roky 2007 a 2008 a zo Schváleného rozpočtu za rok 2009.

Tab 21

Porovnanie príjmov rozpočtu TTSK na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Príjmy	2007	2008	2009
Bežné príjmy spolu	89 616 577	95 272 920	108 263 294
daňové príjmy	49 247 195	53 002 855	64 591 217
nedaňové príjmy	6 491 038	7 366 560	7 225 652
granty a transfery	33 878 344	34 903 505	36 446 425
Kapitálové príjmy spolu	57 591	1 624 411	19 114 519
Príjmy spolu	89 674 168	96 897 331	127 377 813
Príjmové finančné operácie	45 854 080	38 199 695	36 650 999
Príjmy celkom	135 528 248	135 097 026	164 028 812

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Príjmy rozpočtu TTSK boli v rokoch 2007 a 2008 v rovnakej výške 135 mil. eur, v roku 2009 sa zvýšili o 17% v porovnaní s rokom 2008. Na tento nárast majú vplyv hlavne vzrastajúce daňové príjmy, ktoré tvoria podstatnú časť príjmov. Rovnako tak aj kapitálové príjmy zaznamenali počas sledovaných rokov výrazný nárast, v roku 2008 až o 96% a v roku 2009 o 92% v porovnaní s rokom 2008. V roku 2009 tieto príjmy zahŕňali nedaňové príjmy z predaja kapitálového majetku a príjmy z realizácie projektu Regionálny operačný program Cesty. Tiež finančné operácie tvoria veľkú časť všetkých príjmov, pričom v roku 2008 sa znížili o 17% oproti roku 2007 a v roku 2009 sa zvýšili o 24% oproti roku 2008. Zahŕňajú hlavne úver z banky, ktorý si TTSK vzal v roku 2007 na rekonštrukcie ciest a tiež obsahujú zostatky z predchádzajúcich rokov a prevod prostriedkov z rezervného fondu.

Tab 22

Porovnanie výdavkov rozpočtu TTSK na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Výdavky	2007	2008	2009
Bežné výdavky spolu	82 374 394	92 211 711	107 997 743
Kapitálové výdavky	12 856 436	35 877 050	55 765 518
Výdavky spolu	95 230 830	128 088 761	163 763 261
Finančné operácie výdavkové	3 636 394	332 603	265 551
Výdavky celkom	98 867 224	128 421 364	164 028 812

Zdroj: Záverečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Výdavky rozpočtu každým rokom výrazne vzrastajú. Väčšinu výdavkov tvoria bežné výdavky, ktoré zahŕňajú výdavky na úrad, dopravu, zdravotníctvo, kultúru, školstvo a sociálne zabezpečenie. V roku 2008 boli vyššie o 11% a v roku 2009 o 15%

oproti roku 2008. Druhou najväčšou časťou výdavkov sú kapitálové výdavky, tieto predstavovali v roku 2009 hlavne rekonštrukciu a modernizáciu škôl, výstavbu telocvične pre Gymnázium Vrbové, dostavbu a modernizáciu Domovov sociálnych služieb, rekonštrukciu, modernizáciu a opravu ciest a mostov. TTSK sa zároveň v roku 2009 uchádzal o získanie prostriedkov z Regionálneho operačného programu vo výške 27 029 376 eur, ktoré plánoval použiť hlavne na projektové zámery v rámci opatrenia 5.1 Regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obslužnosť regiónov. Finančné operácie boli najvyššie v roku 2007, potom došlo k poklesu o 91% v roku 2008 a v roku 2009 o 20% oproti roku 2008. Predstavujú splácanie istiny investičného úveru z banky, ktorý si TTSK zobral v roku 2006 na nákup hnutel'ného a nehnuteľného majetku. Tento úver bol prijatý vo výške 1 327 tis. eur s dobou platnosti 5 rokov.

Tab 23

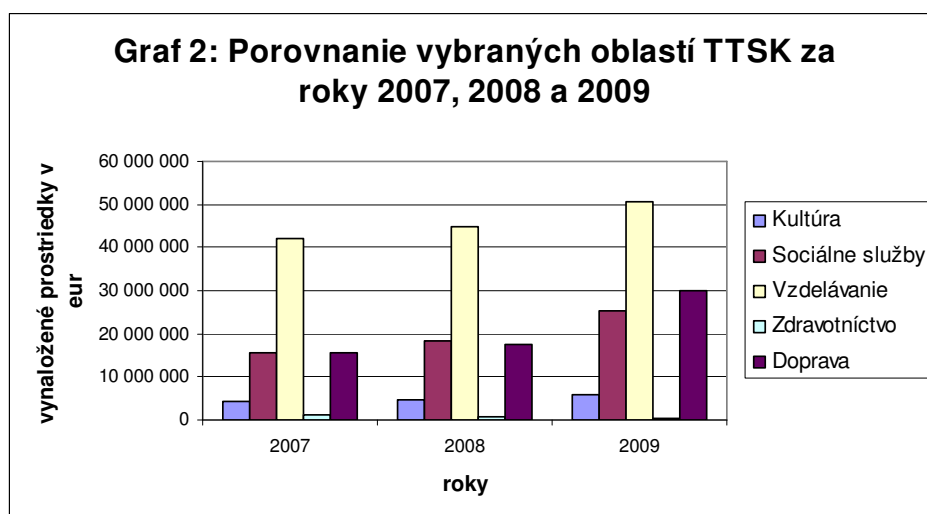
Rozpočet TTSK na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

	2007	2008	2009
Príjmy	135 258 248	135 097 026	164 028 812
Výdavky	98 867 224	128 421 364	164 028 812
Rozdiel	36 391 024	6 675 662	0

Zdroj: Závěrečný účet TTSK za roky 2007 a 2008, Rozpočet TTSK na rok 2009, vlastné spracovanie

Trnavský samosprávny kraj hospodáril v roku 2007 s prebytkom 36 mil. eur, ktorý sa v roku 2008 premietol do rozpočtu ako zostatok z predchádzajúceho roka, rovnako aj v roku 2008 zostatok 6 mil. eur bol použitý ako zdroj v roku 2009.

4.4.3 Porovnanie vynaložených prostriedkov na vybrané kompetencie TTSK

Zdroj: vlastné spracovanie

V grafe 2 porovnávame, na ktorú oblasť vynakladá kraj najviac prostriedkov. Vidíme, že každoročne najviac finančných prostriedkov ide do oblasti vzdelávania, keďže kraj je zriaďovateľom stredných škôl a školských zariadení a táto oblasť je najviac finančne náročná zo všetkých kompetencií VÚC. Druhou najnáročnejšou kompetenciou sú sociálne služby, avšak v roku 2009 výdavky na dopravu boli vyššie ako táto oblasť, keďže kraj plánoval rozsiahle rekonštrukcie. V ostatných rokoch je doprava treťou najväčšou časťou rozpočtu. Na kultúra kraj vynaložil počas sledovaných rokov približne rovnakú výšku prostriedkov a najnižšiu časť vynakladá na oblasť zdravotníctva.

4.4.4 Rozvoj miestnej samosprávy

4.4.4.1 Charakteristika mesta Trnava, samospráva, organizácie a financovanie mesta

Trnava je jedným z najvýznamnejších miest Slovenska, leží v centre Trnavskej pahorkatiny, v nadmorskej výške 146 m, vo vzdialenosti 45 km od hlavného mesta Slovenskej republiky, Bratislavy. Rozprestiera sa na rozlohe 7 154 ha.

Trnava bola prvým mestom na území dnešného Slovenska, ktoré dostalo výsady slobodného kráľovského mesta. Udelil jej ich v roku 1238 uhorský kráľ Belo IV. Privilégiom podriadil mesto priamo korune a vymedzil mu také práva, ktoré umožňovali rýchly rozvoj mesta. Pôvodné poľnohospodárske centrum sa začalo postupne meniť na centrum výroby, obchodu a remesiel.

Keďže Trnava je na Slovensku jedným z najdôležitejších centier rímsko-katolíckej cirkvi a stojí tu množstvo jej kostolov, dostala prezývku „Malý Rím“.

Od roku 1996 je Trnava krajským mestom, v ktorom žije 66 382 obyvateľov (ku 29.12.2008). Pulzuje tu bohatý spoločenský, kultúrny a športový život. V Trnave sa koná veľa podujatí, ktoré svojím významom presahujú hranice mesta.

Samospráva mesta Trnava

Samosprávu mesta vykonávajú obyvatelia mesta orgánmi mesta, hlasovaním obyvateľov mesta, verejným zhromaždením obyvateľov mesta. Orgánmi mesta Trnava v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení sú: mestské zastupiteľstvo a primátor mesta.

Mestské zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor mesta vo volebnom období 2006 - 2010 zložený z 31 poslancov. Orgánmi mestského zastupiteľstva sú: Mestská rada mesta Trnavy a komisie mestského zastupiteľstva.

Mestské zastupiteľstvo zriadilo tieto komisie: finančná komisia, komisia kultúry, komisia mládeže a športu, komisia sociálna a zdravotná, komisia bytová, komisia stavebná, územného plánovania a kultúrnych pamiatok, komisia školstva a vzdelávania, komisia životného prostredia a prírodných hodnôt, komisia podnikateľskej činnosti, správy miestnych podnikov a verejnoprospešných služieb, majetková komisia, komisia na udeľovanie ocenení mesta Trnava, komisia na riešenie mandátov a sťažností, komisia na ochranu verejného záujmu pri výkone verejných funkcií.

Mestské zastupiteľstvo mesta Trnavy zriadilo aj poriadkový útvar Mestskú políciu mesta Trnavy a Mestský hasičský zbor mesta Trnavy.

Primátor mesta je predstaviteľom mesta a jeho najvyšším výkonným orgánom.

Mestské organizácie

Mesto Trnava má zriadených 7 organizácií v súlade so zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Prostredníctvom týchto organizácií mesto riadi svoje záležitosti v oblasti kultúry, športu, poriadku a sociálnej starostlivosti.

Mestská televízia Trnava bola založená v roku 1997 ako spoločnosť s ručením obmedzeným so 100 % - nou účasťou mesta Trnava. Vysielať je orientované na aktuálne regionálne spravodajstvo a publicistiku (komunálna politika, kultúra, šport, zaujímavosti z mesta ...). Televízia vo všetkých reláciách ponúka možnosť prezentovať firmy, podnikateľov a organizácie pôsobiace v danom regióne.

Mestská polícia je vytvorená na základe zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov ako poriadkový útvar na zabezpečenie obecných vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia a na vykonanie všeobecne záväzných nariadení, uznesení mestského zastupiteľstva a rozhodnutí primátora. Začiatkom roka 1991 rozhodlo Mestské zastupiteľstvo Trnava na základe ustanovenia Zákona o obecnom zriadení o obnovení činnosti obecnej polície, ktorá má dostupné historické korene v mestskej stráži od roku 1239.

Správa kultúrnych a športových zariadení mesta je organizáciou zriadenou za účelom zabezpečenia kultúrnej a športovej činnosti v oblasti rôznych foriem miestnej kultúry a športu (zabezpečenie šírenia filmového umenia, záujmovo – umeleckej činnosti a športových podujatí). Ďalej vykonáva správu kultúrnych a športových zariadení vo vlastníctve mesta a zabezpečuje informačnú a propagačnú činnosť v rámci Trnavského informačného servisu TiNS.

TT-KOMFORT Energetický a objektový manažment, s.r.o. je organizácia, v ktorej je polovičným vlastníkom mesto Trnava a druhým vlastníkom je spoločnosť Energie

Komfort. Pôvodne sa táto spoločnosť nazývala Správa mestského majetku. Je správcom 7200 bytov, poskytuje údržbu a havarijnú službu, čistenie mestských a štátnych komunikácií, stavebných dvorov a priemyselných objektov. Zabezpečuje dodávku tepla a teplej úžitkovej vody.

Stredisko sociálnej starostlivosti je príspevkovou organizáciou mesta Trnava, ktorá bola zriadená Mestským zastupiteľstvom dňa 16.2.1993. Poskytuje sociálne služby podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, ako napríklad pobytovú sociálnu službu v zariadení opatrovateľskej služby, terénnu sociálnu službu – opatrovateľskú službu na území mesta Trnava, sociálne služby v denných centrách a v Nocľahárni, poskytuje stravovanie v jedálni. Na činnosti organizácie sa v roku 2009 podieľalo 220 zamestnancov.

Zariadenie pre seniorov je rozpočtová organizácia s právnou subjektivitou, ktorá poskytuje sociálnu službu fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, alebo fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov.

Komunitné centrum je zriadené od 1.6.2005 v lokalite Coburgova, jeho aktivity a prevádzka sú podporované z prostriedkov grantu Fondu sociálneho rozvoja a prostriedkov mesta Trnava. Činnosť Komunitného centra zabezpečujú traja odborne spôsobilí pracovníci (jeden terénny sociálny pracovník, dvaja asistenti terénneho sociálneho pracovníka), ktorí absolvovali tréning Terénna sociálna práca. Jedným z hlavných cieľov Komunitného centra je zlepšenie životnej situácie a integrácia sociálne vylúčených skupín obyvateľov najmä marginalizovaných rómskych komunít s ohľadom na ich špecifické potreby a podmienky prostredníctvom nevyhnutnej osobitnej pomoci so zameraním na zvýšenie ich aktivity a na preberanie zodpovednosti za riešenie svojej situácie.

Spoločnosť *Invest Trnava s.r.o.* vznikla schválením mestského zastupiteľstva 24.9.2003. Spoločnosť sa oddelila od spoločnosti Trnavainvest s.r.o., ktorá bola založená za účelom výkupu pozemkov a prípravy vykupovanej plochy pre automobilku PSA Peugeot Citroën. Všetky činnosti boli hradené zo štátneho rozpočtu s tým, že Invest bol po rozdelení poverený zabezpečovaním inžinierskych činností, súvisiacich s výstavbou -napojenie na zdroj vody, elektrickej energie, kanalizáciu. Vzhľadom na to, že spoločnosť záväzky vyplývajúce zo Zmluvy o investičnej spolupráci medzi spoločnosťou Peugeot Citroën Automobiles, S.A a Slovenskou republikou splnila, mesto Trnava ako jej 100%-ný vlastník rozhodol o likvidácii v apríli 2009. Poslednou

investičnou akciou Investu Trnava s.r.o. bolo dopravné napojenie výrobného závodu PSA južnou komunikáciou.

V oblasti vzdelávania je mesto zriaďovateľom 18 materských škôl, 9 základných škôl, 2 základných umeleckých škôl a jedného centra voľného času – Kalokagatia.

Financovanie mesta Trnava

Tab 24

Porovnanie príjmov rozpočtu mesta Trnava na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Príjmy	2007	2008	2009
Bežné príjmy	34 337 483	38 854 312	37 694 483
Daňové príjmy	21 182 567	25 556 795	26 126 635
Nedaňové príjmy	4 455 454	5 368 253	3 677 090
Granty a transfery	8 586 802	7 929 264	7 890 760
Kapitálové príjmy	5 265 950	2 898 128	7 147 713
Príjmy spolu	39 603 433	41 752 440	44 842 196
Príjmové finančné operácie	5 683 562	6 087 897	5 022 904
Príjmy celkom	45 286 995	47 804 587	49 865 100

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Príjmy rozpočtu mesta sa počas sledovaných rokov pohybujú na približne rovnakej úrovni, v roku 2008 došlo k nárastu o 5% oproti predchádzajúcemu roku a v roku 2009 o 4% v porovnaní s rokom 2008. Bežné príjmy rozpočtu zahŕňajú predovšetkým daňové príjmy, z ktorých najväčšiu časť tvorí daň z príjmov fyzických osôb a tiež daň z nehnuteľnosti. Kapitálové príjmy sa v roku 2008 znížili o 45% oproti roku 2007, ale v roku 2009 už došlo k nárastu o 60% v porovnaní s rokom 2008. Na tento nárast mali hlavne vplyv granty, ktoré mesto získalo z prostriedkov EÚ na realizovanie projektov, z ktorých najviac investične náročné sú rekonštrukcia Domova dôchodcov, rekonštrukcia ZŠ Gorkého a výstavba priemyselného a technologického parku. Finančné operácie počas sledovaných rokov sa pohybujú na približne rovnakej úrovni, v roku 2008 vzrástli o 7% oproti roku 2007, ale v roku 2009 sa znížili o 17% v porovnaní s rokom 2008. Najväčšiu hodnotu dosiahli v roku 2008 hlavne z dôvodu prijatých úverov zo Štátneho fondu rozvoja bývania na výstavbu nájomných bytových domov na Tajovského ulici – 88 bytových jednotiek, a na Coburgovej ulici – 24 bytových jednotiek.

Tab 25**Porovnanie výdavkov rozpočtu mesta Trnava na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

Výdavky	2007	2008	2009
Bežné výdavky	30 097 789	32 229 636	33 129 290
Kapitálové výdavky	13 698 533	11 759 576	15 408 053
Výdavky spolu	43 796 322	43 989 212	48 537 343
Finančné operácie výdavkové	1 350 993	1 276 107	1 327 757
Výdavky celkom	45 147 315	45 265 319	49 865 100

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Mesto každoročne zostavuje svoj rozpočet ako programový, t.z. pre každý program vyčleňuje určitý objem finančných prostriedkov, ktoré potom využíva na napĺňanie svojich potrieb a kompetencií. Najviac prostriedkov ide do programov ako je školstvo a vzdelávací systém, doprava, odpadové hospodárstvo, životné prostredie, ľudské zdroje, sociálna starostlivosť, mládež a šport. Celkovo má mesto vytvorených 20 programov a v rámci nich financuje bežné aj kapitálové výdavky. Bežné výdavky sa v roku 2008 zvýšili o 7% oproti roku 2007 a v roku 2009 o 3% v porovnaní s rokom 2008. Kapitálové výdavky v roku 2008 klesli o 14% oproti roku 2007, ale v roku 2009 už znova stúpili o 24% v porovnaní s rokom 2008. Tiež finančné operácie sa počas sledovaných rokov pohybovali na úrovni 1 300 tis. eur. Na základe týchto porovnaní môžeme skonštatovať, že aj výdavky mesta Trnava stúpali každým rokom o menšiu čiastku, až nakoniec sa v roku 2009 zvýšili o 9% oproti roku 2007. Mesto môže financovať svoje potreby primerane ku svojim príjmom, ktoré sa snaží získať zo všetkých možných zdrojov, využíva dotácie zo Štátneho rozpočtu a tiež aj granty z EÚ. Každým rokom sa čo najviac rozvíja, aby napĺňalo a uspokojovalo požiadavky svojich občanov.

Tab 26**Rozpočet mesta Trnava na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

	2007	2008	2009
Príjmy	45 286 995	47 804 587	49 865 100
Výdavky	45 147 315	45 265 319	49 865 100
Rozdiel	139 680	2 539 268	0

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

V roku 2007 mesto hospodáril s prebytkom 139 tis. eur, pričom tento prebytok sa previedol do roka 2008. Rovnako aj v roku 2008 sa prebytok vo výške 2 539 tis. eur previedol do zdrojov nasledujúceho roka.

4.4.4.2 Charakteristika mesta Hlohovec, samospráva, organizácie a financovanie mesta

Hlohovec sa rozprestiera v úvaline medzi južným výbežkom predhoria masívu Považského Inovca a časťou Nitrianskej pahorkatiny. Mesto patrí podľa typizácie súčasnej krajiny do mestského typu nížinnej krajiny. Mestom preteká rieka Váh, najdlhšia slovenská rieka. Hlohovec je križovatkou medzi historickými mestami Trnava a Nitra, v tesnej blízkosti svetoznámych kúpeľov Piešťany.

Leží v nadmorskej výške 146 m. n. m., rozprestiera sa na rozlohe 6 412 ha a k 31.12.2006 malo mesto 22 801 obyvateľov.

Na juhozápade leží mestská časť Sihot'. Na západe sa nachádza mestská časť Šulekovo (do roku 1953 samostatná obec). V severovýchodnej časti mesta je mestská časť Nová štvrť. Ešte ďalej na sever sa nachádza mestská časť Peter (kedysi tiež samostatná obec).

Samospráva mesta Hlohovec

Orgánmi mesta sú primátor a mestské zastupiteľstvo, ktoré má 23 poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi mesta. Zároveň primátor má vytvorený ďalší orgán, ktorým je Mládežnícky poradný orgán primátora mesta. Funguje ako iniciatívny, nestranný a dobrovoľný poradný orgán primátora mesta, vytvorený ako iniciatíva mladých ľudí žijúcich na území mesta Hlohovec. Mládežnícky poradný orgán primátora mesta presadzuje záujmy mladých ľudí, informuje ich o aktuálnom dianí v meste, šíri záujem o spoločenské dianie v meste, zdôrazňuje význam mladých ľudí pre mesto, prispieva k zviditeľňovaniu mesta doma i v zahraničí, prispieva k ideálnemu spolužitiu všetkých obyvateľov mesta a spoločne hľadá najvhodnejšie riešenia pre mesto a jeho obyvateľov.

Mestské zastupiteľstvo zriadilo tieto komisie: komisia ekonomická a prevodov majetku, komisia dopravy, komisia obchodu, podnikania a služieb, komisia zdravotná, sociálna a bytová, komisia územného plánovania a životného prostredia, komisia kultúry a vzdelávania a komisia športu.

Mestské organizácie

Mesto je zriaďovateľom rozpočtových organizácií v oblasti školstva a sociálneho zabezpečenia: 5 základných škôl, 1 Centrum voľného času Dúha, 5 materských škôl a 1 Domov dôchodcov Harmonia.

V roku 2002 po transformácii príspevkových organizácií zlúčilo *Mestské kultúrne centrum* úseky Knížnice, AXA klubu, programového oddelenia Domu kultúry a Empírového divadla, úsek výchovy a vzdelávania do jednej organizácie. Usporadúva

kultúrne a spoločenské podujatia, vzdelávacie kurzy, v knižnici poskytuje výpožičné a internetové služby, pripravuje programy na podporu rozvoja čitateľských aktivít, v AXA klube poskytuje priestory pre záujmovú a krúžkovú činnosť

Bytové hospodárstvo Hlohovec, s.r.o., je spoločnosťou mesta, ktorá má na starosti bytovú a domovú správu, starostlivosť o nehnuteľnosti, údržbu bytových priestorov, prenájom nehnuteľností vo vlastníctve mesta vrátane bytového hospodárstva, rozvod a výrobu tepla.

Mesto Hlohovec patrilo medzi prvé mestá v rámci Slovenska, ktoré malo svoju televíziu. Prvé vysielanie bolo 21.11.1994. V roku 2000 transformáciou vznikla *Hlohovská televízia, s.r.o.*, ktorá kontinuálne pokračuje vo vysielaní a zameriava svoju činnosť na poskytovanie informačných služieb pre obyvateľov mesta a regiónu. Tieto služby sa zabezpečujú výrobou spravodajstva, publicistiky, dokumentov a prenosov besied na aktuálnu tému.

Vodárenské a technické služby, s.r.o. je spoločnosť zriadená mestom Hlohovec, ktorej hlavným poslaním v oblasti vodárenských služieb je zabezpečiť dodávku a distribúciu pitnej vody pre mesto Hlohovec a mestskú časť Šulekovo. Spoločnosť spravuje vodovodnú sieť v meste Hlohovec v dĺžke 57 618 m a vodovodné prípojky v dĺžke 25 578 m. Náplňou práce spoločnosti v oblasti technických služieb je údržba verejnej zelene.

Mestská ČOV, s.r.o. je spoločnosť mesta Hlohovec zriadená za účelom prevádzkovania čistiarne odpadových vôd, zabezpečovania podmienok na ochranu životného prostredia pred vplyvom odpadov, ktoré vznikajú pri čistení a zneškodňovaní odpadovej vody a tiež zabezpečuje podmienky na čistenie odpadových vôd a vypúšťanie vyčistených vôd podľa platnej legislatívy.

Nemocnica s poliklinikou Hlohovec, s.r.o. bola založená 2.11.2006 a svoju hospodársku činnosť začala vykonávať od 1.1.2007. Spoločnosť vznikla po reforme financovania v zdravotníctve s ohľadom na možnosť samostatného riadenia a na zachovanie potrebnej úrovni služieb pre obyvateľstvo. Okrem poskytovania zdravotnej starostlivosti prevádzkuje budovy polikliniky, ktorých priestory prenajíma neštátnym zdravotníckym zariadeniam a ostatným subjektom zdravotnej starostlivosti. V súčasnosti prevádzkuje liečebňu dlhodobochorých, kde je poskytovaná ústavná zdravotná starostlivosť a dopravno-zdravotné služby.

Financovanie mesta Hlohovec

Tab 27

Porovnanie príjmov rozpočtu mesta Hlohovec na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Príjmy	2007	2008	2009
Bežné príjmy spolu	10 430 260	11 278 763	11 175 198
daňové príjmy	5 920 534	6 924 417	7 177 156
nedaňové príjmy	1 295 990	1 156 410	1 404 236
granty a transfery	2 568 844	2 684 027	2 753 004
Kapitálové príjmy spolu	1 507 270	1 071 300	414 924
Príjmy spolu	11 937 530	12 350 063	11 590 122
Príjmové finančné operácie	402 509	33 559	876 651
Príjmy celkom	12 340 039	12 383 622	12 466 773

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Príjmy mesta Hlohovec sa každým rokom mierne zvyšujú a dosahujú úroveň prevyšujúcu 12 mil. eur. Tak ako aj v prípade iných miest alebo regiónov najväčšou časťou príjmov rozpočtu sú daňové príjmy, ktoré v roku 2009 predstavovali až 42% všetkých príjmov. Nedaňové príjmy sa počas sledovaných rokov pohybovali v približne rovnakej výške 1,2 mil. eur. Zahŕňajú predovšetkým príjmy z podnikania, z vlastníctva, pokuty a penále, poplatky z náhodného predaja služieb a tiež úroky z domácich úverov a vkladov. Granty a transfery predstavovali približne 25% príjmov rozpočtu a počas týchto rokov sa pohybovali na úrovni 2,5 mil. eur. Do tejto položky patria hlavne dotácie na originálne a prenesené kompetencie. V roku 2007 mesto dostalo aj rôzne dotácie so Štátneho rozpočtu napríklad na opravu fasády Empírového divadla a na rekonštrukciu bytového domu na Bernolákovej ulici.

Kapitálové príjmy boli najvyššie v roku 2007 a dosiahli úroveň 1,5 mil. eur, v roku 2008 klesli o 29% oproti roku 2007 a v roku 2009 tiež klesli o 61% v porovnaní s rokom 2008. Na tento pokles mal vplyv hlavne neuskutočený predaj mestských pozemkov a bytov, ktoré mesto naplánovalo predat'. Preto aj v roku 2007 boli tieto príjmy najvyššie, pretože naplánovaný predaj pozemkov sa aj uskutočnil.

Finančné operácie dosiahli najvyššiu hodnotu v roku 2009 a to približne 800 tis. eur. V roku 2008 sa výrazne znížili o 91% oproti roku 2007 a v roku 2009 došlo k nárastu o 96% v porovnaní s rokom 2008. Do tejto položky patrí hlavne prevod prostriedkov z predchádzajúcich rokov a tiež prevod prostriedkov z peňažných fondov. Takisto súčasťou príjmov sú aj prijaté bankové úvery, pričom mesto dňa 28.11.2007 prijalo úver z banky vo výške 365 133 eur na vykrytie okrem iného aj schodku kapitálového rozpočtu. Táto suma sa premietla do príjmov v roku 2007, v tomto roku

mesto nevzalo ďalší úver, pretože ešte pretrvávali záruky za prijaté úvery v rokoch 2005 a 2007.

Tab 28

Porovnanie výdavkov rozpočtu mesta Hlohovec na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)

Výdavky	2007	2008	2009
Bežné výdavky	9 415 455	10 083 184	10 243 910
Kapitálové výdavky	2 049 658	1 847 773	2 111 398
Výdavky spolu	11 465 113	11 930 957	12 355 308
Finančné operácie výdavkové	70 504	70 504	111 465
Výdavky celkom	11 535 617	12 001 461	12 466 773

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Rovnako ako príjmy rozpočtu, aj výdavky majú vzrastajúcu tendenciu. Na roky 2009-2011 si už mesto zostavilo programový rozpočet, ktorý sa skladá z 13 programov, v predchádzajúcich rokoch boli výdavky rozdelené podľa kategórií do 10 skupín. Najväčšou časťou sú bežné výdavky, ktoré sa v roku 2008 zvýšili o 7% v porovnaní s rokom 2007 a v roku 2009 o 2% oproti roku 2008. Kapitálové výdavky boli najvyššie v roku 2009, kedy sa pohybovali na úrovni 2 100 tis. eur. Finančné operácie boli v rokoch 2007 a 2008 vo výške 70 tis. eur a v roku 2009 sa zvýšili o 37%. Zahŕňajú predovšetkým splácanie istiny domácich úverov, ktoré si mesto vzalo v rokoch 2005 a 2007.

Najviac finančných prostriedkov ide do oblasti vzdelávania a to vyše 3 397 tis. eur v roku 2007 a v roku 2009 viac ako 4 mil. eur. Oblasť dopravy je tiež jednou z najväčších častí výdavkov. Mesto v oblasti dopravy vykonalo v roku 2007 rekonštrukciu mestských komunikácií ulíc Jarmočná a Osloboditeľov, v roku 2008 to bola výstavba chodníka na ulici Duklianska a rekonštrukcia ulice Štúrova, v roku 2009 mesto vybudovalo svetelné dopravné značenie – prechod pre chodcov na Námestí sv. Michala, zrekonštruovalo ulicu Timravy a spolufinancovalo rekonštrukciu cesty II/507 Hlohová – Hviezdoslavova.

Program Prostredie pre život je tiež podstatne finančne náročný, v roku 2009 sa naň vynaložilo okolo 2 mil. eur a zahŕňa predovšetkým nakladanie s komunálnym odpadom, zásobovanie vodou, separovaný zber odpadov a zberný dvor, údržbu verejných priestranstiev a verejnej zelene a verejné osvetlenie.

Tab 29**Rozpočet mesta Hlohovec na roky 2007, 2008 a 2009 (v eur)**

	2007	2008	2009
Príjmy	12 340 039	12 383 622	12 466 773
Výdavky	11 535 617	12 001 461	12 466 773
Rozdiel	804 422	382 161	0

Zdroj: Záverečný účet mesta za roky 2007 a 2008, Rozpočet mesta na rok 2009, vlastné spracovanie

Mesto v roku 2007 hospodáril s prebytkom vo výške 800 tis. eur a v roku 2008 vo výške 382 tis. eur. Tieto zdroje sa premietli do rozpočtu nasledujúceho roka. Mesto sa snaží získavať čo najviac finančných prostriedkov na svoj rozvoj a zabezpečovanie svojich funkcií a právomocí, čo sa odzrkadľuje na zvyšujúcich sa príjmoch a následne aj výdavkoch rozpočtu mesta.

4.5 Rozvoj regiónov z pohľadu realizovaných projektov**4.5.1 Nitriansky samosprávny kraj****Tab 30****Projekty NSK za rok 2009**

Operačný program	Počet registrovaných projektov	Počet schválených projektov	Celkové oprávnené výdavky (v eur)	Celkové oprávnené výdavky schválené (v eur)
ROP z toho	45	17	32 246 449	10 902 691
1.1 Infraštruktúra Vzdelávania	26	5	5 299 997	5 299 997
2.1 Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately	5	1	947 582	947 582
3 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov	5	2	1 132 163	1 132 163
5.1 Regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obslužnosť regiónov	3	3	3 522 948	3 522 948
5.1 Regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obslužnosť regiónov*	6	6	21 343 757	-
Ostatné OP	6	3	12 699 678	6 026 785
Program rozvoja vidieka SR	5	5	10 433 420	10 433 420
Iné programy	7	2	4 878 077	913 737
Spolu	63	35	60 569 199	28 276 633

Zdroj: Nitriansky samosprávny kraj, vlastné spracovanie

* - ešte sú v procese hodnotenia.

Prechádzajúca tabuľka nám znázorňuje prehľad jednotlivých operačných programov a v rámci nich prehľad počtu projektov a celkových nákladov. Táto tabuľka obsahuje projekty schválené v roku 2009, ale prelínajúce sa s rokom 2008. V roku 2008 v rámci ROP 1.1 Infraštruktúra vzdelávania bolo podaných 26 projektov a z nich bolo

schválených 7 projektov. Ostatné údaje sa prelínajú, nakoľko výzvy boli vyhlásené v roku 2008, ale konkrétne projekty boli schválené až v roku 2009. V roku 2007 sa začalo nové programové obdobie 2007-2013, preto NSK nepodával žiadne projekty.

V rámci infraštruktúry vzdelávania projektom s najväčšími oprávnenými nákladmi vyše 2 500 tis. eur bol projekt Nadsatvba budovy školy B.Němcovej 1, Nové Zámky, ktorý bol schválený v roku 2008. V rámci infraštruktúry sociálnych služieb bol v roku 2009 schválený iba jeden projekt, a to Humanizácia a modernizácia pavilónu „A“ DSS Olichov s oprávnenými výdavkami vyše 947 tis. eur. V rámci opatrenie posilnenie kultúrneho potenciálu boli v roku 2009 schválené 2 projekty, pričom projekt Rekonštrukcia bloku „D“ Nitrianskej galérie pre potreby Ponitrianskeho múzea mal náklady vo výške 900 tis. eur. V roku 2008 bol schválený projekt Cesta II/514 Veľké Ripňany – Horné Štitáre, ktorý mal oprávnené výdavky vyše 1 800 tis. eur.

Ostatné operačné programy zahŕňajú: OP Vzdelávanie, OP Zdravotníctvo, OP Životné prostredie a OP Informatizácia spoločnosti. V rámci posledného spomenutého OP bol schválený v roku 2009 projekt Elektronizácia služieb NSK, ktorý má najvyššie oprávnené výdavky vo výške 4 736 tis. eur.

4.5.1.1 Mesto Nitra

Tab 31

Projekty mesta Nitra rozdelené podľa stavu

Projekty	2007	2008	2009
odsúhlasené	2	10	8
neodsúhlasené	3	3	2
realizované	1	6	4
ukončené	0	0	2
posudzované	0	0	8

Zdroj: Mesto Nitra, vlastné spracovanie

Rok 2009 obsahuje projekty iba do 30.6., vzhľadom na nedostupnosť údajov v čase písania práce.

V roku 2007 sa realizoval projekt iba jeden a to projekt Zvýšenie efektivity separovaného zberu s cieľovou propagáciou v meste Nitra, ktorého rozpočet bol vo výške 328 620 eur, mesto Nitra sa spolupodieľalo 5%-tami, financovaný bol z Recyklačného fondu, jeho výsledkom bolo zlepšenie zberu a nakladanie s druhotnými

surovinami. V roku 2007 sa odsúhlasili projekty dva, konkrétne Energetická agentúra Nitra a Obecná pôda.

V roku 2008 už došlo k výraznejšiemu zvýšeniu počtu projektov, pričom sa ich aj viac stihlo zrealizovať. Najviac investične náročný bol odsúhlasený projekt Vybudovanie 28 bytových jednotiek - Orechov dvor, ktorého rozpočet bol 307 tis eur, mesto Nitra sa na ňom podieľalo 15%-tami a zdrojom bol Štátny fond rozvoja bývania.

V prvej polovici roka 2009 bolo odsúhlasených 8 projektov, 2 neodsúhlasené, 4 realizované a dva boli aj ukončené. Išlo o projekt „Tenisky nás spoja (ZŠ Benkova)“, rozpočet bol vo výške 996 eur, mesto prispelo polovicou a výsledkom projektu bolo naučiť zdravé a hendikepované deti spolupracovať. A druhým projektom bola Otvorená škola – oblasť športu (ZŠ Topoľová), ktorého rozpočet bol 1934 eur, riadiacim orgánom bolo Ministerstvo Školstva SR a výsledkom bol pohyb detí v tradičných a nových športových krúžkoch. Najviac finančne náročný bol odsúhlasený projekt Intenzifikácia separovaného zberu komunálneho odpadu v meste Nitra s rozpočtom 188 tis. eur a zdrojom z Recyklačného fondu.

Tab 32

Realizované projekty mesta Nitra

Názov projektu	Riadiaci orgán/zdroj	Rok realizácie	Rozpočet (v eur)	Spoluúčasť žiadateľa
Zvýšenie efektivity separovaného zberu s cieľovou propagáciou v meste Nitra	Recyklačný fond	2007	328 620	5%
Vzdelávanie zamestnancov mesta Nitra	ÚPSVaR	2008	39 500	10%
Vzdelávanie zamestnancov – vyššia kvalita služieb občanom	OP ZaSI	2008	66 388	40%
Kindergolfiáda (ZŠ Dražovská)	ZŠ	2008	3 936	664
Život na sídliskách – priestory v školskej záhrade (ZŠ Škultétyho)	Nitrianska komunitná nadácia	2008	1 344	10%
Školy pre budúcnosť – spoznaj krajinu cez rozprávku (ZŠ Benkova)	Konto Orange	2008	963	285
Život na sídliskách – kultúra – od mamuta k počítaču (ZŠ Škultétyho)	Nitrianska komunitná nadácia	2008	522	10%
Seniori a voľný čas	Fond primátora mesta Nitra	2009	330	0
Malý záchranár a malý policajt (ZŠ Škultétyho)	Nitrianska komunitná nadácia	2009	311	0
Vykroč bezpečne! (ZŠ Beethovenova)	Nitrianska komunitná nadácia	2009	213	0
Kolobežka – môj kamarát na cestách (ZŠ Cabajská)	Nitrianska komunitná nadácia	2009	279	0

Zdroj: Mesto Nitra, vlastné spracovanie

4.5.1.2 Mesto Nové Zámky

Tab 33

Zrealizované projekty mesta Nové Zámky

Názov projektu	Rok realizácie	Rozpočet projektu (v eur)	NFP (v eur)	Poskytovateľ NFP
Inovácia – informatizácia – integrácia regiónu Nové Zámky a Šaľa	2007	438 159	416 251	ERDF
Európske počítače pre efektívne vzdelávanie v regióne Nové Zámky a Šaľa	2007	175 281	166 517	ERDF
Územný plán centrálnej mestskej zóny v meste NZ	2007	77 421	73 550	ERDF

Zdroj: Mesto Nové Zámky, vlastné spracovanie

Mesto Nové Zámky zatiaľ v novom programovom období 2007-2013 zrealizovalo iba 3 projekty, na ktoré dostalo finančné prostriedky z ERDF. Projekt Inovácia – informatizácia a integrácia bol najviac investične náročný a išlo o zrekonštruovanie základných škôl, ktoré už v súčasnosti disponujú novými počítačovými učebňami a pripojením na vysokorýchlostný internet. Spolufinancovanie mesta bolo vo všetkých troch projektoch na úrovni 5%.

Tab 34

Schválené projekty mesta Nové Zámky

Názov projektu	Rok	NFP (v eur)	Poskytovateľ NFP
Európsky úradník	2009	36 387	OP ZaSI
Rekonštrukcia a revitalizácia ZŠ na ul. G. Czuczora	2009	887 753	ROP
Športové centrum novej generácie	2009	6 638	Nadačný fond Západoslovenská energetika a.s.
Porciunkula – starodávne kultúrne tradície Novozámockého regiónu	2009	1 300	NSK
Rozvoj kultúrnych potrieb seniorov	2009	1 000	MK SR

Zdroj: Mesto Nové Zámky, vlastné spracovanie

V roku 2009 sa mestu podarilo vypracovať 5 projektov, ktoré boli schválené a na ktoré dostali dotáciu. Projekt Európsky úradník je zameraný na ďalšie vzdelávanie zamestnancov Mestského úradu a mestských organizácií. Mesto na tento projekt získalo NFP vo výške 36 tis. eur z Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Projekt s najväčším rozpočtom je Rekonštrukcia a revitalizácia ZŠ na ulici G. Czuczora, na ktorý mesto získalo NFP vo výške 887 tis. eur z ROP. Zaujímavý je tiež projekt Športové centrum novej generácie, ktorý sa bude realizovať v areáli ZŠ na Hradnej ulici. Je zameraný na zvýšenie kvalitatívnej úrovne športového areálu a jeho modernizáciu.

4.5.2 Trnavský samosprávny kraj

Tab 35

Neinvestičné projekty TTSK za roky 2008 a 2009

Operačný program	Rok podania	Schválené projekty	Projekty v procese hodnotenia	Celkové náklady (v eur)	Spolufinancovanie TTSK (v eur)
Vzdelávanie	2009	4	0	1 671 889	83 594
Vzdelávanie	2009/2010	0	8	2 476 567	123 828
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	2009	1	0	487 395	24 370
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	2009/2010	0	1	1 473 684	73 684
Program cezhraničnej spolupráce SR-ČR 2007-2013	2009	5	0	895 665	44 784
Program cezhraničnej spolupráce SR-ČR 2007-2013	2009/2010	0	1	393 114	19 656
Program cezhraničnej spolupráce SR-AT 2007-2013	2008	4	0	1 288 070	69 403
Program cezhraničnej spolupráce SR-AT 2007-2013	2009	1	0	402 500	20 125
Program cezhraničnej spolupráce SR-HU 2007-2013	2009	0	1	122 850	6 143
Centrálna Európa	2008	1	0	202 537	30 381
Technická pomoc	2009	1	0	66 388	3 319

Zdroj: Trnavský samosprávny kraj, vlastné spracovanie

V roku 2007 kraj ešte nerealizoval ani nepredkladal rozvojové projekty, najmä z toho dôvodu, že v roku 2007 začalo nové programové obdobie 2007-2013. V roku 2008 mal TTSK schválených iba 5 projektov, pričom až 4 z nich boli z Programu cezhraničnej spolupráce SR-AT a v rámci nich najviac finančne náročný bol projekt DUO**STARS. V roku 2009 a na prelome rokov 2009/2010 sa už kraj zameral viac na podávanie projektov z oblasti vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie. Z Operačného programu Vzdelávanie bol schválený projekt Podpora vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v Trnavskom samosprávnom kraji, ktorý mal najvyšší rozpočet vo výške 1 078 tis. eur. Z Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia bol schválený iba jeden projekt, a to Zvýšenie adaptability pracovníkov vo verejnej správe v Trnavskom kraji s rozpočtom 487 tis. eur. Z tohto operačného programu je zatiaľ jeden projekt ešte vo fáze hodnotenia a to projekt Regionálne inovačné centrum Trnava, ktorý je značne finančne náročný, pretože jeho náklady sú viac ako 1 473 tis. eur.

Tab 36**Investičné projekty TTSK za roky 2008 a 2009**

Operačný program	Rok podania	Schválené projekty	Neschválené projekty	Odporúčané na schválenie	Oprávené náklady (v eur)	Spolufinancovanie TTSK (v eur)
Regionálny operačný program	2008	2	0	1	1 876 860	93 843
Regionálny operačný program	2009	11	11	3	26 982 899	1 349 145
Informatizácia spoločnosti	2009	1	0	0	4 736 842	236 842
Životné prostredie	2009	1	0	0	3 853 295	192 665

Zdroj: Trnavský samosprávny kraj, vlastné spracovanie

Poznámka: Oprávené náklady a spolufinancovanie TTSK zahŕňajú iba schválené projekty.

V oblasti investičných projektov sa kraj snažil získať prostriedky najmä z Regionálneho operačného programu, z ktorého 2 schválené v roku 2008 a v roku 2009 to už bolo 11 projektov. V roku 2008 bola schválená rekonštrukcia a modernizácia Gymnázia Jána Hollého Trnava s nákladmi vo výške 1 531 tis. eur. V roku 2009 boli z tohto operačného programu schválené hlavne projekty, ktoré sa týkajú rekonštrukcie ciest, pričom najviac finančne náročný projekt je rekonštrukcia ciest v okrese Dunajská Streda s rozpočtom viac ako 3 800 tis. eur. Z operačného programu Informatizácia spoločnosti bol schválený jeden projekt s najvyššími nákladmi vo výške 4 700 tis. eur a to projekt Elektronizácia služieb VÚC Trnava. Z operačného programu Životné prostredie bol schválený projekt Zvyšovanie kvality ovzdušia na území TTSK - nákup čistiacej techniky pre pozemné cestné komunikácie, ktorého rozpočet bol 3 800 tis. eur.

4.5.2.1 Mesto Trnava

Tab 37**Zrealizované projekty mesta Trnava**

Názov projektu	Doba realizácie	Rozpočet (v eur)	Poskytnutý NFP (v eur)	Kofinancovanie mesta (v eur)
Intenzifikácia separovaného zberu odpadov II	2007	209 666	0	12 826
Skvalitnenie úrovne poskytovania služieb v Domove dôchodcov	2007	13 277	0	1 327
Regionálna inovačná stratégia	2005-2008	8 982	0	4 491
ADHOC – obnova verejných priestorov Hlavnej ulice	2006-2008	84 808	0	28 269
Autoklaster – Západné Slovensko	2007	76 528	72 702	3 826

Zlepšenie komunikačných zručností zamestnancov mesta Trnava	2008	26 875	14 188 (ESF + ŠR)	12 757
Trnavská brána – folklórny festival	2004-2009	142 129	27 000 (MVF)	94 730
Obnova mestského opevnenia v Trnave, Michalská ulica	2008	37 169	16 596	20 572
SNOWBALL – spriechodnenie dopravného zaťaženia Rybníková	2006-2008	34 050	0	17 845
Skvalitnenie úrovne poskytovania služieb v Domove dôchodcov	2008	21 399	16 596	4 802

Zdroj: Mesto Trnava, vlastné spracovanie

Projektom s najväčším rozpočtom je Intenzifikácia separovaného zberu odpadov, ktorého hlavným cieľom bolo skvalitnenie systému separovaného zberu prostredníctvom nákupu zvozového vozidla, 130 kusov kontajnerov a 20 000 kusov propagačných materiálov.

Tab 38

Projekty mesta Trnava v štádiu realizácie

Názov projektu	Doba realizácie	Rozpočet (v eur)	Poskytnutý NFP (v eur)	Program - fond	Kofinancovanie mesta (v eur)
PRO-MOTION – šetrenie energie v doprave	2007-2010	44 926	20 216	STEER – Iniciatíva EÚ	24 709
ERDC – zakladanie výskumne orientovaných klastrov v strednej Európe	2008-2009	21 907	21 907	7. rámcový program EÚ	0
Komunitné centrum v Trnave	2008-2010	54 172	51 463	OP ZaSI	2 708
AUTOPLAST	2009-2011	303 930	258 340	Program cezhranič. spolupráce SR-ČR	3 593
AC Centrope (Automotive Cluster Centrope)	2009-2010	106 952	101 578	Program cezhranič. spolupráce SR-AT	5 346
Centrope Capacity	2009-2012	202 539	172 157	OP- Stredná Európa	30 380
Mestský technologický a priemyselný park Trnava	2009-2012	10 334 848	9 584 145	OP KaHR	504 428
Interkultúrne vzdelávanie pre deti a dospelých	2009-2012	93 177	88 518	Interreg III A SR-AT	4 658
Kolobeh územného plánovania CIRCUSE	2009-2012	138 480	110 784	OP- Stredná Európa	20 772
Rekonštrukcia vykurovacieho systému – radnica Trnava	2009-2010	154 214	131 082	Ekofond	23 132
Rekonštrukcia a modernizácia ZŠ Gorkého	2010	1 454 560	1 381 832	ROP	72 728
Zariadenie na zhodnocovanie odpadov	2009-2011	3 239 860	3 077 867	OP ŽP	161 993

Zdroj: Mesto Trnava, vlastné spracovanie

V decembri roku 2009 mesto začalo realizovať jeden z najviac investične náročných projektov, a to výstavu Mestského technologického a priemyselného parku, ktorý si vyžiadal predpokladané investície vo výške vyše 10 mil. eur. Mesto získalo na daný projekt Nenávratný finančný príspevok zo Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) vo výške 9,5 mil. eur.

4.5.2.2 Mesto Hlohovec

Nasledujúca tabuľka znázorňuje projekty, ktoré boli pre mesto Hlohovec schválené počas rokov 2007-2009, ich zdroj financovania a výšku schváleného príspevku.

Tab 39

Zoznam schválených projektov mesta Hlohovec

Názov projektu	Rok podania	Zdroj	Schválený príspevok (v eur)
Empírové divadlo	2007	MK SR	16 597
Zámok v Hlohovce	2007	MK SR	16 597
Empírové divadlo – obnova fasády	2007	MF SR	5 975
Leto seniorov	2007	TTSK	331
Kultúrne starodôchodcovské vyžitie	2007	TTSK	389
Výstavba TI a rekonštrukcia byt. domu – Bernolákova ul.	2007	Úrad vlády	13 277
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta	2007	MVRR SR	31 534
Klub dôchodcov Ruža – podpora aktivít zameraných na pomoc pre sociálne odkázaných	2008	TTSK	331
Klub dôchodcov Peter – podpora aktivít zameraných na pomoc pre sociálne odkázaných	2008	TTSK	663
Domov dôchodcov Harmónia – podpora rozvoja soc. služieb	2008	TTSK	4 149
Promenádné koncerty	2008	TTSK	663
Empírové divadlo – obnova fasád	2008	MK SR	16 597
Zámok v Hlohovci – rekonštrukcia strechy	2008	MK SR	16 597
Zámok v Hlohovci - osvetlenie	2008	MF SR	8 829
ZŠ A. Felcána - ihrisko	2008	KŠÚ Trnava	16 033
ZŠ M.R. Štefánika Hlohovec – rekonštrukcia	2008	MVRR SR	829 848
ZŠ Podzámska 35 Hlohovec - rekonštrukcia	2008	MVRR SR	1 227 145
Zámok – rekonštrukcia strechy	2009	MK SR	15 000
Deti a mládež rodičom	2009	TTSK	1 659
Deň študentov	2009	TTSK	663
Staroba je dar	2009	TTSK	1 100
Skvalitnenie života seniorov	2009	TTSK	1 100
Fotoart 2009	2009	TTSK	497
Promenádné koncerty	2009	TTSK	1 991
Domov dôchodcov Harmónia – interiérové dovybavenie	2009	MPSVaR	2 808
Rekonštrukcia II. ZŠ Koperníkova	2009	MVRR SR	983 899
Elektronizácia a revitalizácia - II. ZŠ	2009	MŠ SR	3 300

Zdroj: Mesto Hlohovec, vlastné spracovanie

Mesto Hlohovec v priebehu rokov 2007-2009 malo schválených 27 projektov, pričom na tieto projekty získalo dotáciu prevažne z Ministerstva kultúry a tiež z Trnavského samosprávneho kraja. Najviac investične náročné boli projekty rekonštrukcie škôl, na ktoré mesto získalo nenávratný finančný príspevok zo štrukturálnych fondov prostredníctvom Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja.

Tab 40

Nechválené projekty mesta Hlohovec za roky 2007-2009

	2007	2008	2009
Počet nechválených projektov	7	5	12

Zdroj: Mesto Hlohovec, vlastné spracovanie

Mesto sa každým rokom pokúšalo získať čo najviac finančných prostriedkov na svoj rozvoj a na realizovanie svojich rozvojových projektov, avšak niektoré z nich neprešli schvaľovacím procesom. Najviac ich bolo v roku 2009 a to až 12, jednalo sa hlavne o projekty elektronizácie a revitalizácie škôl a školských zariadení.

Záver

Cieľom diplomovej práce bolo skúmať verejnú správu a predovšetkým samosprávu vo vzťahu ku kompetenciám samosprávnych krajov a obcí, resp. miest. V prvej časti práce sme sa zamerali na charakteristiku verejnej správy, jej členenie na štátnu správu a samosprávu. Podrobnejšie sme skúmali členenie samosprávy na záujmovú a územnú, pričom sme sa zamerali hlavne na štruktúru územnej samosprávy na obce a vyššie územné celky, na ich kompetencie, ktoré sú im dané z legislatívy.

Objektom skúmania diplomovej práce boli Nitriansky a Trnavský samosprávny kraj, pri ktorých sme skúmali mieru ich rozvoja z pohľadu napĺňania originálnych a prenesených kompetencií. Zamerali sme sa na finančné prostriedky, ktoré počas sledovaných rokov 2007-2009 vyčlenili na vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie, kultúru a dopravu. Okrem toho sme skúmali ich rozpočet počas daných rokov a zmeny, ktoré nastali na jednotlivých položkách. Zamerali sme sa aj na nimi vypracované Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja, na nimi zriadené rozpočtové a príspevkové organizácie, na zahraničné vzťahy s inými regiónmi a na stratégiu cestovného ruchu, ktorý je tiež jednou z kompetencií samosprávnych krajov.

Porovnanie sme vykonali na základe výdavkov na jednotlivé kompetencie na jedného obyvateľa kraja za rok 2008. Počet obyvateľov NSK je 707 305 a TTSK 551 000. V prípade dopravy a komunikácií NSK vynaložil na túto oblasť 42 eur na jedného obyvateľa, pričom TTSK iba 31 eur, hlavne z dôvodu neuskutočnených opráv ciest a mostov. Na oblasť kultúry NSK vyčlenil 17,8 eur na obyvateľa, TTSK 8,8 eur na obyvateľa. Na sociálne služby vynaložil NSK 38 eur na jedného obyvateľa a TTSK 33 eur, v tejto oblasti sa kraje aspoň trochu približujú, ale stále má NSK väčšie výdavky ako TTSK. V rámci oblasti vzdelávania, ktorá je jednou z najväčších položiek rozpočtov, vyčlenili obidva kraje 81 eur na obyvateľa, preto môžeme skonštatovať, že v tejto oblasti sa oba kraje rovnakým tempom vyvíjajú, pretože školstvo je jednou z najťažších a najdôležitejších kompetencií samosprávnych krajov. Na druhej strane oblasť zdravotníctva je najnižšou položkou rozpočtu z daných kompetencií, najmä z toho dôvodu, že NSK má v zriaďovateľskej pôsobnosti iba jednu polikliniku a TTSK dve nemocnice. Preto NSK vynaložil na zdravotníctvo 11 eur na obyvateľa a TTSK iba 1,6 eura. V novom programovom období 2007 – 2013 mal NSK schválených 35 projektov a TTSK 32 projektov, preto aj kvôli väčšiemu rozdielu vo veľkosti regiónov môžeme skonštatovať, že v tejto oblasti sa obidva kraje snažia rovnako rozvíjať a získať

čo najviac finančných prostriedkov. Hlavne na základe predchádzajúcich porovnaní konštatujeme, že NSK je viac rozvinutým regiónom, najmä z dôvodu vyšších výdavkov na jednotlivé oblasti.

Ďalšou časťou práce bolo porovnanie rozvoja miest Nitra, Nové Zámky, Trnava a Hlohovec. Najskôr sme sa zamerali na porovnanie väčších miest a to Nitry a Trnavy. Ich porovnanie sme vykonali na základe rozvojových projektov, ktoré podávali v rokoch 2007–2009. Mesto Nitra malo počas tohto obdobia 20 schválených projektov a 11 realizovaných projektov. Tento údaj ale predstavuje časové obdobie od roku 2007 do prvej polovice roka 2009, preto predpokladáme s väčším počtom projektov, ako je uvedené. Najviac investične náročný bol projekt Zvýšenie efektivity separovaného zberu s cieľovou propagáciou v meste Nitra, ktorý sa realizoval v roku 2007, jeho rozpočet bol 328 620 eur a mesto sa na ňom podieľalo 5%-tami. V roku 2008 bol realizovaný projekt Vzdelávanie zamestnancov – vyššia kvalita služieb občanom, ktorý bol financovaný z OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia, jeho cieľom bolo zvýšenie odbornosti zamestnancov sa zameraním na lepšiu komunikáciu pri poskytovaní služieb občanom, hlavne z marginalizovaných skupín. Aj takýmto spôsobom sa mesto snaží rozvíjať a poskytnúť svojim obyvateľom vyššiu kvalitu poskytovaných služieb zamestnancami samosprávy. Mesto Trnava malo počas daného obdobia 10 zrealizovaných projektov a 12 projektov v štádiu realizácie. Zo zrealizovaných projektov investične najviac náročný bol projekt Intenzifikácia separovaného zberu odpadov, ktorého cieľom bolo skvalitnenie systému separovaného zberu. Rozpočet tohto projektu bol 209 tis. eur, pričom môžeme skonštatovať, že mesto Nitra realizovalo podobný projekt, tiež v roku 2007, tieto mestá sa snažia rozvíjať aj týmto smerom, aby zvýšili skvalitnenie služieb v oblasti separovaného zberu a vyriešili problematiku otázku nakladania s komunálnym odpadom. Náklady projektu mesta Nitra boli vyššie ako projektu mesta Trnava, najmä z toho dôvodu, že mesto Nitra je podstatne väčšie ako mesto Trnava. Mesto Trnava začalo v roku 2009 realizovať veľmi náročný projekt a to výstavbu Mestského technologického a priemyselného parku, ktorý si vyžiadal predpokladané investície vo výške vyše 10 mil. eur. Mesto sa snaží aj takýmto spôsobom zabezpečiť svoj rozvoj, najmä podporou vytvárania nových pracovných miest. Celkovo mesto Nitra do prvej polovice roka 2009 realizuje 31 projektov, pričom mesto Trnava počas rokov 2007-2009 realizuje 22 projektov. V tomto smere vidíme väčšiu snahu mesta Nitra zapájať sa do získavania finančných prostriedkov z iných zdrojov, aj keď nesmieme zabudnúť na rozdiely medzi mestami vo veľkosti a v počte

obyvateľov. Na druhej strane mesto Trnava sa zapája do veľkých projektov, ktoré zabezpečia hlavne nové pracovné miesta. Preto môžeme skonštatovať, že mesto Nitra je rozvinutejšie oproti mestu Trnava, avšak Trnava výrazne nezaostáva za Nitrou. Obidve mestá robia všetko pre to, aby zabezpečili napĺňanie svojich kompetencií a potrieb svojich obyvateľov prostredníctvom skvalitňovania služieb.

Ďalej sme porovnávali rozvoj menších miest Nové Zámky a Hlohovec. Rovnako ako pri predchádzajúcich porovnaníach sme sa zamerali na projekty, ktoré mestá realizovali v rokoch 2007-2009. Mesto Nové Zámky zrealizovalo iba 3 projekty v roku 2007 a v roku 2009 malo schválených 5 projektov. V roku 2007 mesto zrealizovalo projekt Inovácia – informatizácia a integrácia s výdavkami vyše 438 tis. eur, išlo o zrekonštruovanie základných škôl, ktoré už v súčasnosti disponujú novými počítačovými učebňami a pripojením na vysokorýchlostný internet. V roku 2009 bol pre mesto schválený projekt Rekonštrukcia a revitalizácia ZŠ G. Czuczora s rozpočtom vyše 887 tis. eur a s prostriedkami z ROP. Mesto sa snaží investovať hlavne do skvalitnenia služieb v oblasti vzdelávania a športu, o čom svedčia a ďalšie schválené projekty, ako napríklad Športové centrum novej generácie alebo Európske počítače pre efektívne vzdelávanie. Mesto Hlohovec malo počas rokov 2007-2009 až 27 schválených projektov, čo dokazuje veľkú snahu zo strany mesta o svoj všestranný rozvoj. Na tieto projekty mesto získalo dotácie prevažne z Ministerstva kultúry a tiež z Trnavského samosprávneho kraja. Najviac investične náročné boli projekty rekonštrukcie škôl, na ktoré mesto získalo nenávratný finančný príspevok zo štrukturálnych fondov prostredníctvom Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja. Zároveň musíme spomenúť, že mesto počas daného obdobia podalo 24 projektov, ktoré však neprešli schvaľovacím procesom, čo ale dokazuje jeho veľkú snahu o získanie prostriedkov zo všetkých možných zdrojov na realizovanie svojich rozvojových aktivít.

Naším cieľom bolo zhodnotiť rozvoj vybraných regiónov, čo sa nám podarilo na základe predchádzajúcich komparácií, pričom môžeme skonštatovať, že NSK je regiónom rozvinutejším a spomedzi miest sú mestá Nitra, Trnava a Hlohovec na porovnateľnej úrovni, najmä z pohľadu počtu rozvojových projektov, či už realizovaných alebo schválených. Iba mesto Nové Zámky by malo zvýšiť snahu o ovplyvnenie svojho rozvoja najmä podávaním a realizovaním projektov, ktoré mu zabezpečia zvýšenie kvality technickej infraštruktúry, občianskej vybavenosti, vzdelávania, kultúry a iných oblastí, ktoré potrebuje zlepšiť na uspokojenie potrieb svojich obyvateľov.

Zoznam použitej literatúry

1. BAŠOVSKÝ, Oliver – LAUKO, Viliam. 1990. *Úvod do regionálnej geografie*. Bratislava: SPN, 1990. 118 s. ISBN 80-080-0278-6
2. BEBLAVÝ, Miroslav a i. 2001. *Národná správa o vzdelávacej politike*. Prešov: Róbert Vico, 2001. 135 s. ISBN 80-8904-135-3
3. BEDNÁRIK, Rastislav. 2004. *Stav sociálnej ochrany na Slovensku : (situácia k 1. máju 2004)*. Bratislava: Stredisko pre štúdium práce a rodiny, 2004. 64 s. ISBN 80-8904-814-5
4. BELAJOVÁ, Anna – BALÁŽOVÁ, Eva. 2004. *Ekonomika a manažment územných samospráv*. Nitra: SPU Nitra, 2004. 183 s. ISBN 80-6097-583-7
5. BELAJOVÁ, Anna – FÁZIKOVÁ, Mária. 2005. *Regionálna ekonomika*. Nitra: VES SPU, 2005. 245 s. ISBN 80-8069-513-X
6. BENČO, Jozef. 2003. Štátna správa a samospráva v krajinách EÚ. In.: *Základy ekonómie, verejnej správy, psychológie a sociológie*. Trenčín: Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov, 2003. ISBN 80-88914-33-7
7. BERTELMANN, Karel. 2000. Samospráva a sebespráva. In: *Právnik*, B.m. : B.v., roč. 139, 2000, s. 585 – 638, ISSN 0231-6625
8. BRIESTENSKÝ, Ladislav. 2001. *Otvorená ekonomika*. Bratislava: Združenie na podporu lokálnej demokracie, 2001. 15 s. ISBN 80-967542-9-7
9. BUČEK, Milan – HAMALOVÁ, Marta. – ŽÁRSKA, Elena. 1999. *Ekonomika územnej verejnej správy. Vybrané kapitoly*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 1999. 254 s. ISBN 80-225-1117-X
10. ČAPKOVÁ, Soňa. 2004. *Rozvoj miestnej ekonomiky*. Banská Bystrica: Bratia Sabovci s.r.o., 2004. 95 s. ISBN 80-8055-994-5
11. DEMEK, Jaromír. 1987. *Úvod do štúdia teoretickej geografie*. Bratislava: SPN, 1987, 241 s.
12. DIENEROVÁ, Hana a i. 2002. *Spravidca pre novozvolených predstaviteľov miestnej samosprávy (2002-2006)*. Bratislava: EAN, 2002. 72 s. ISBN 80-968896-3-X
13. DUDOR, Ladislav. 2009. *Environmentálne aspekty územného plánovania*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1
14. GAŠPAR, Michal. 1998. *Správne právo. Teória a prax*. Pezinok: Formát, 1998. 469 s. ISBN 80-967911-0-9

-
15. GONDA, Peter a i. 2003. *Slovensko na ceste do neznáma*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2003. 201 s. ISBN 80-88935-56-3
 16. GÉCIOVÁ, Monika. 2000. *Základy a teória verejnej správy*. Košice: Univerzita P.J. Šafárika, 2000. 135 s. ISBN 80-7097-492-3
 17. HALÁSKOVÁ, Martina. 2004. *Systémy verejné správy v evropských zemích*. Ostrava: Edičné stredisko VŠB – TU, 2004. 144 s. ISBN 80-248-0600-2
 18. HAMALOVÁ, Marta. 1995. *Ekonomika miest a obcí*. Bratislava: NHF Ekonomická univerzita, 1995. 158 s. ISBN 80-225-0610-9
 19. HAMALOVÁ, Marta. 2001. Odstránime rozdiely medzi regiónmi. In: *Verejná správa*, B.m. : B.v., roč.4, č.1, 2001.
 20. HRTÁNEK, Ladislav – KÚTIK, Ján. 2005. *Súčasný stav právnej regulácie verejnej správy v SR*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2005. 130 s. ISBN 80-8075-060-2
 21. HORÁK, Milan. 2010. *Územné plánovanie je nepretržitý proces*. [online]. 2010. [cit. 2010-03-09]. Dostupné na: <<http://nzs.trnava.sk/?q=node/61>>
 22. IVANIČKOVÁ, Alžbeta. 1998. *Regionálna a priestorová organizácia regionálneho rozvoja*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 1998. ISBN 80-225-0937-X
 23. KONOPÁSEK, Zdeněk. 1998. *Estetika sociálneho štátu: o krizi reprezentace (nejen) v sociálnom zabezpečení*. Praha: G plus G, 1998. 341 s. ISBN 80-8610-314-5
 24. KOŠIČIAROVÁ, Soňa. 2004. *Správny poriadok. Komentár s novelou účinnou od 1.1.2004*. Šamorín : Heuréka, 2004. 322 s. ISBN 80-89122-14-0
 25. KREBS, Vojtěch. 1997. *Sociálna politika*. Praha: Codex, 1997. 327 s. ISBN 80-85-963-33-7
 26. KÚTIK, Ján – MRVA, Jozef. 2005. *Verejná správa (organizácia, vývoj a reformy, prenos kompetencií)*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka, 2005. 100 s. ISBN 82-85359-0-2
 27. LENSKÝ, Igor. 2001. *Verejné služby – služby pre verejnosť: pokus o ľavicový pohľad na verejné služby a na reformu verejnej správy v Slovenskej republike*. Bratislava: Vydavateľstvo Prima – Print, s.r.o. Topoľčany, 2001. 80 s. ISBN 80-89017-02-9
 28. MACHAJOVÁ, Jozefína a i. 2002. *Občan a verejná správa*. Bratislava: Vydavateľstvo VEDA, 2002. 328 s. ISBN 80-9685-28-0-9
-

-
29. MAIER, Gunther – TÖDTLING, Franz. 1998. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2*. Bratislava: Elita, 1998. 313 s. ISBN 80-8044-049
 30. MARIŠOVÁ, Eleonóra – ILKOVÁ, Zuzana – BELICOVÁ, Jana 2002. *Správne právo hmotné a procesné*. Nitra: VES SPU, 2002. 155 s. ISBN 80-8069-127-4
 31. MARTÍNEK, Peter. 2004. Decentralizace v samosprávě. In: *Veřejní správa*, B.m.: B.v., 2004. 17 s. ISSN 80-6535-45-2
 32. MLČOCH, Luděk. 2001. Aké kompetencie budú mať VÚC. [online]. 2010. [cit. 2010-03-08]. Dostupné na: <<http://www.pis.sk/portal/?c=12&id=688>>
 33. MORAVČÍKOVÁ, Danuša – KUČÍRKOVÁ, Drahomíra. 2003. *Rurálna sociológia*. Nitra: Vydavateľstvo SPU v Nitre, 2003. 116 s. ISBN 80-8069-153-3
 34. MRVA, Jozef. 2005. Východiská rozpočtov obcí a miest na rok 2006. In: *Obecné noviny číslo 3/2005*, B.m. : B.v., 2005.
 35. NIŽŇANSKÝ, Viktor. 2005. Nakladať možno len na silné plecia. Spoľahlivý výkon prenesených kompetencií zvládnu iba väčšie samosprávne jednotky. In: *Verejná správa*, B.m. : B.v., roč. 60, č. 24, 2005
 36. PALÚŠ, Igor. 2004. Pôsobnosť vyšších územných celkov. In: *Verejná správa*, B.m. : B.v., č. 8, 2004, s. 22, ISSN 037-6924
 37. PĽAVČAN, Peter. 2005. *Slovenské školstvo na prahu nového storočia*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2005. 64 s. ISBN 80-8575-695-1
 38. ŘEHŮŘEK, Miloš. 2001. Reforma verejnej správy. In: *Právny obzor*, B.m. : B.v., roč. 84, č.1, 2001. ISSN 0032-6984
 39. RUŽIČKA, Z. – GÁFRIKOVÁ, Oľga – MRVA, Jozef. 2005. *Riadenie samosprávy*. B.m: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., 2005. ISBN 80-968-117-8-9
 40. SOBIHRAD, Jozef. 2004. *Správny poriadok*, Komentár. Bratislava: Iura edition, 2004. ISBN 80-8078-013-7
 41. SOTOLÁŘ, Jozef. 2000. *Kompetenční právo v územní samosprávě*. Praha: Iura edition, 2000. 173 s. ISBN 80-968-356-3-7
 42. SPIŠIAKOVÁ, Helena – TURČÁNY, Jozef – MEDLEN, Vladimír. 1998. *Príručka pre volených predstaviteľov miestnych samospráv 1998 – 2002*. Bratislava: LSGAC – ICMA, 1998. ISBN 80-967391-1-5
 43. STANEK, Vojtech. 2005. *Ekonomika zdravotníctva*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2005. 223 s. ISBN 80-225-1996-0
-

-
44. SÝKORA, Michal. 2000. Zlepšiť podmienky pre mestá a obce. In: *Verejná správa*, B.m. : B.v., č.26, 2000. 23 s.
45. ŠKULTÉTY, Peter. 2001. *Základy verejnej správy*. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2001. 118 s. ISBN 80-8055-387-4
46. ŠVANTNEROVÁ, Ľubica a i. 1995. *Ekonomika obcí: Vybrané kapitoly*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 1995. 78 s. ISBN 80-88825-12-1
47. TEJ, Juraj. 2002. *Región a správa*. Prešov: Prešovská univerzita, 2002. 182 s. ISBN 80-8068-139-2
48. TROJÁK, Jozef. 2001. *Rozpočtové hospodárenie verejnej správy: vybrané problémy*. Bratislava: Ekonóm, 2001. 128 s. ISBN 80-225-1474-8
49. TUŠAN, Michal. 2004. *Ekonomika verejnej správy a verejného sektora*. Košice: Edičné stredisko Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, 2004. 163 s. ISBN 80-7097-560-1
50. TUŠAN, Michal. 2002. Možnosti ekonomicko-sociálneho rozvoja regiónov SR. In: *Zborník z medzinárodnej konferencie „ Stály rozvoj regiónov“*. Prešov: Prešovská univerzita, 2002. 300 s. ISBN 80- 890-4018-7
51. TVRDOŇ, Jozef. 1998. Regionálny rozvoj. In: BUČEK, Milan. *Priestorová ekonomika*. 2 vyd. Bratislava: Ekonóm, 1998. ISBN 80-225-0531-1
52. TVRDOŇ, Jozef – HAMALOVÁ, Marta – ŽÁRSKA, Elena. 1995. *Regionálny rozvoj*. Bratislava: Ekonóm, 1995. 174 s. ISBN 80-225-0671-0
53. VAŠKA, Michal. 2002. *Informačná brožúra Košického samosprávneho kraja*. Košice: Urbi, 2002. 13 s.
54. ZACHAR, Dušan. 2005. *Reformy na Slovensku 2004-2005*. Bratislava: INEKO, 2005. 128 s. ISBN 80-89026-19-2
55. ZAMKOVSKÝ, Juraj. 2004. *Program hospodárskeho sociálneho rozvoja obce. Význam, štruktúra a základné metodické tézy*. Banská Bystrica: Centrum pre podporu miestneho aktivizmu, 2004. 20 s. ISBN 80-968918-4-7
56. *Erb Nitrianskeho samosprávneho kraja*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.unsk.sk/showdoc.do?docid=87>
57. *Erb mesta Nitra*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.msunitra.sk/?id_menu=3698>
-

-
58. *Erb mesta Nové Zámky*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.obce.info/index.php?make=mapa&id=4&obec=1333>
59. *Erb Trnavského samosprávneho kraja*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.zahori.estranky.sk/archiv/mesic/2008/11>
60. *Erb mesta Trnava*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <<http://www.aktuality.sk/clanok/149570/trnava-sa-pripravuje/>>
61. *Erb mesta Hlohovec*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.hlohovec.sk/symboly.phtml?id3=30611&id2=0>
62. *Koncepcia financovania výstavby, rekonštrukcií, modernizácie a opráv ciest a mostov vo vlastníctve Trnavského samosprávneho kraja v rokoch 2007 – 2009*. 2007. [online]. [cit. 2010-02-26]. Dostupné na: <<http://www.trnavavuc.sk/index.php/2007.html?page=2>>
63. *Mapa Slovenskej republiky*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.tisr.sk/sk/vzdelavanie/seminare/>
64. *Nitriansky kraj*. [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné na: <www.zssemervo.edu.sk/KdeNasNajdete.htm>
65. *Organizačná štruktúra Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja a zastupiteľstva*. 2009.[online].[cit. 2010-01-20]. Dostupné na: <<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=88>>
66. *Organizačná schéma Mestského úradu v Nitre*. 2007. [online]. [cit. 2010-02-18]. Dostupné na: <<http://www.msunitra.sk/struktura-msu-schema.phtml?id3=3683>>
67. *Organizačná štruktúra mesta Nové Zámky*. 2008. [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na: <http://www.novezamky.sk/Samos/msu/index_m.shtml>
68. *Organizačná štruktúra Úradu Trnavského samosprávneho kraja*. 2009. [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na: <http://www.trnavavuc.sk/organizacna_struktura.html>
69. *Organizačná štruktúra Mestského úradu v Hlohovci*. 2007. [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na: <http://www.hlohovec.sk/organizacna_struktura.phtml?id3=46401>
70. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015*. 2007. [online]. [cit. 2010-01-18]. Dostupné na: <<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=176>>
-

-
71. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja*. 2003. [online]. [cit. 2010-01-05]. Dostupné na: <http://www.trnavavuc.sk/dokumenty_rr_sap.html>
72. *Stratégia rozvoja cestovného ruchu NSK na roky 2007 – 2013*. 2008. [online]. [cit. 2010-01-05]. Dostupné na: <<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=2266>>
73. *Stratégia rozvoja cestovného ruchu na území Trnavského samosprávneho kraja 2008-2013*. 2008. [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné na: <http://www.trnavavuc.sk/dokumenty_rr_sap.html>
74. *Stratégia rozvoja infraštruktúry kultúry, kultúrnych inštitúcií a kultúrnych aktivít na území TTSK*. 2008. [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné na: <http://www.trnava-vuc.sk/dokumenty_rr_sap.html>
75. *Stratégia rozvoja sociálnych služieb vo väzbe na územie TTSK*. 2008. [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné na: <http://www.trnavavuc.sk/dokumenty_rr_sap.html>
76. *Trnavský kraj*. [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné na: <www.tic.sk/trnavsky-kraj-zoznam-okresov.html>

Prílohy

- Príloha 1: CD médium – diplomová práca v elektronickej podobe
- Príloha 2: Slovenská republika
- Príloha 3: Erby krajov a miest
- Príloha 4: Organizačná štruktúra Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Príloha 5: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Nitra
- Príloha 6: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Nové Zámky
- Príloha 7: Organizačná štruktúra Úradu Trnavského samosprávneho kraja
- Príloha 8: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Trnava
- Príloha 9: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Hlohovec

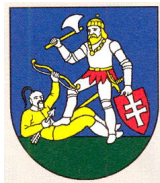
Príloha 2: Slovenská republika

Zdroj: www.tisr.sk/sk/vzdelavanie/seminare/

Príloha 3: Erby krajov a miest

Nitriansky samosprávny kraj

Trnavský samosprávny kraj

Mesto Nitra

Mesto Nové Zámky

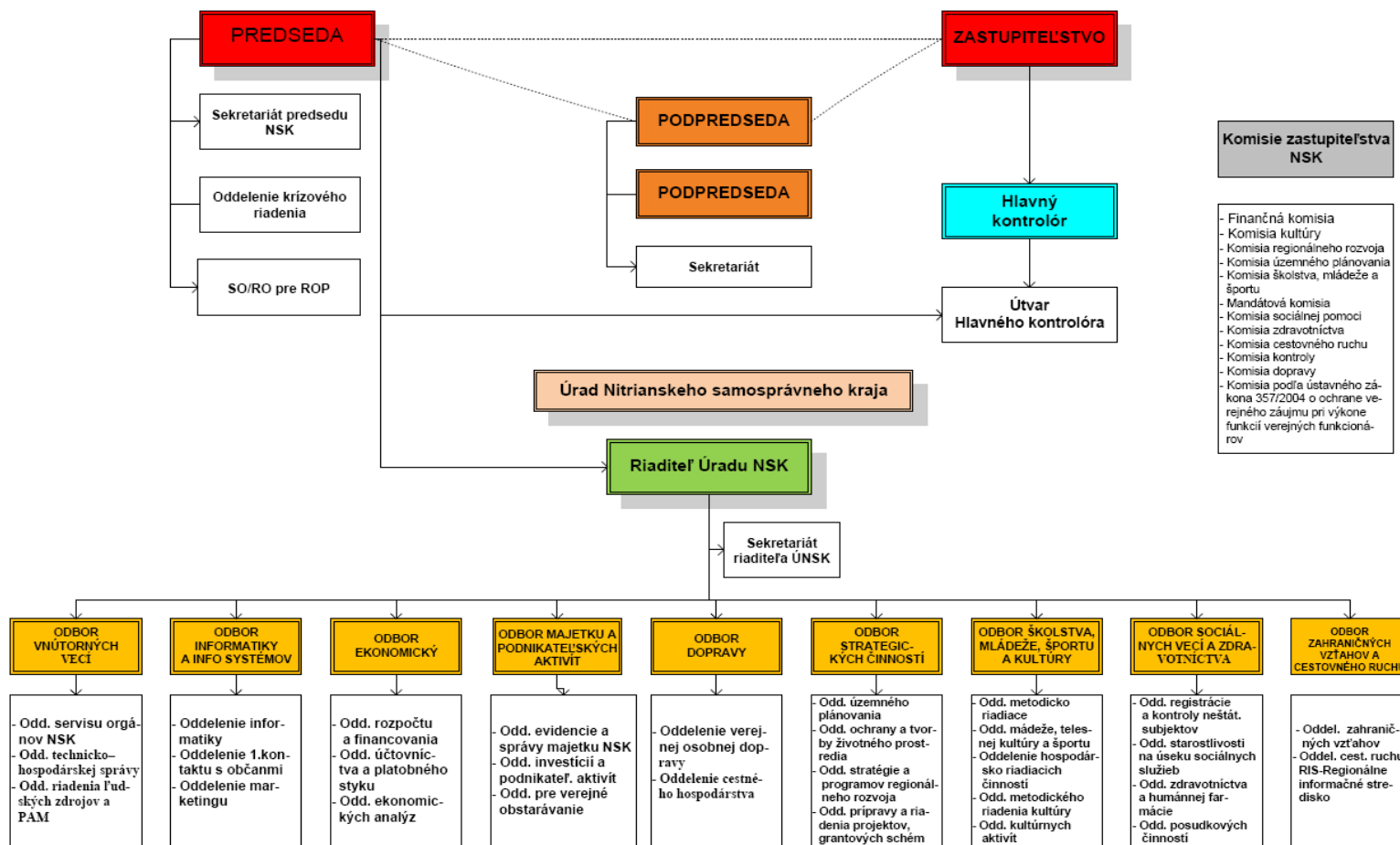
Mesto Trnava

Mesto Hlohovec

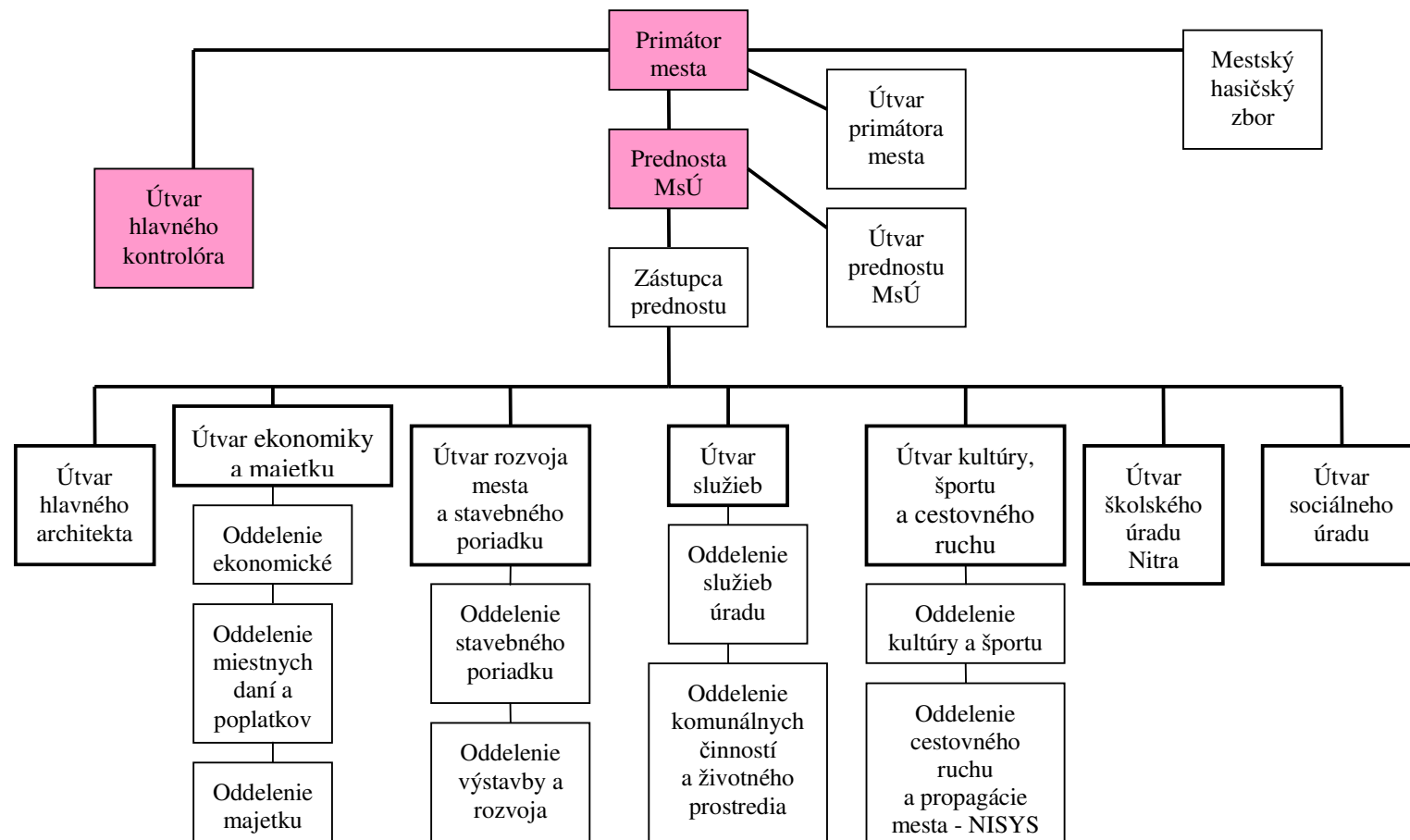

Príloha 4: Organizačná štruktúra Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja

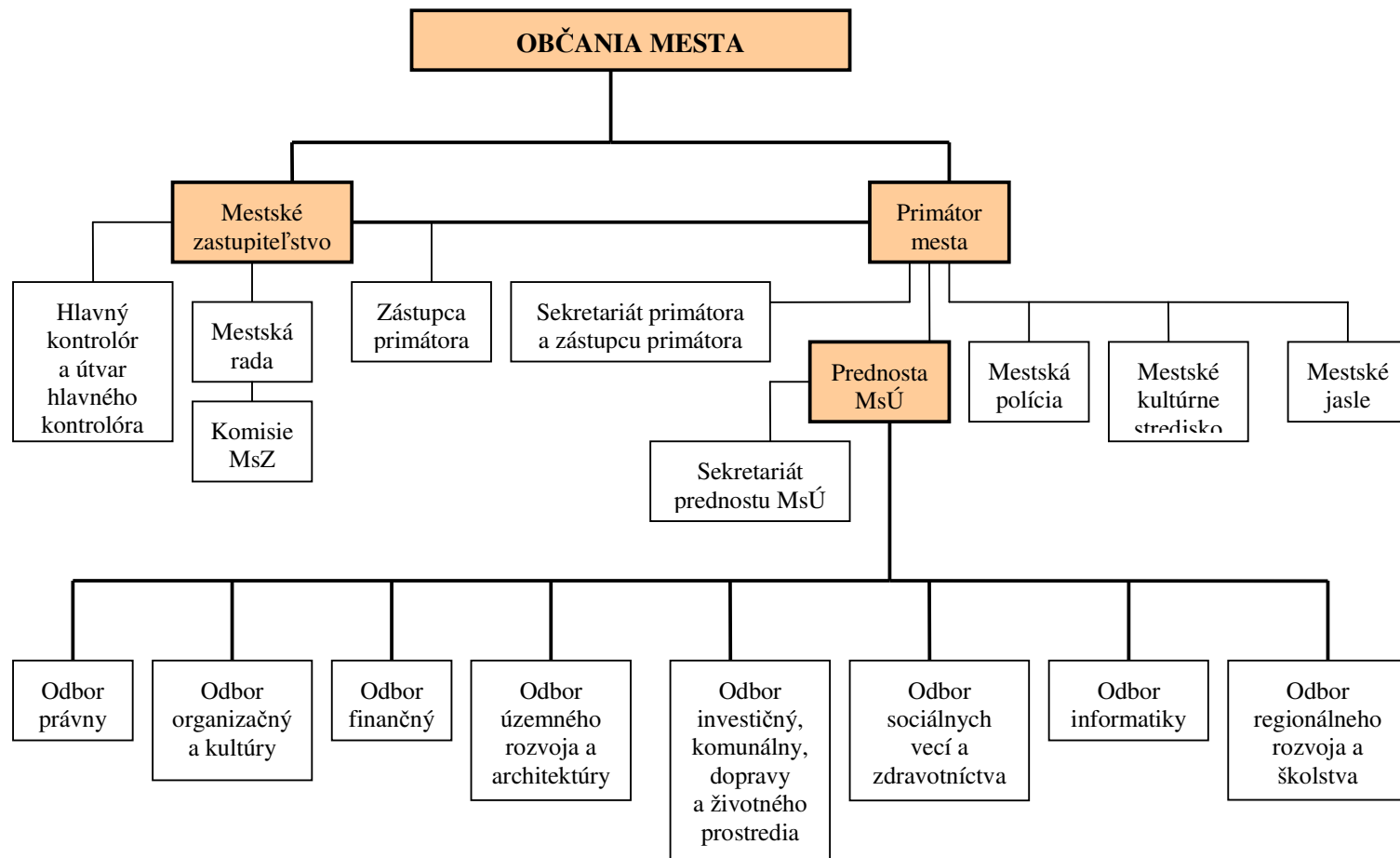
Zdroj: Organizačná štruktúra úradu TTSK

Príloha 5: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Nitra

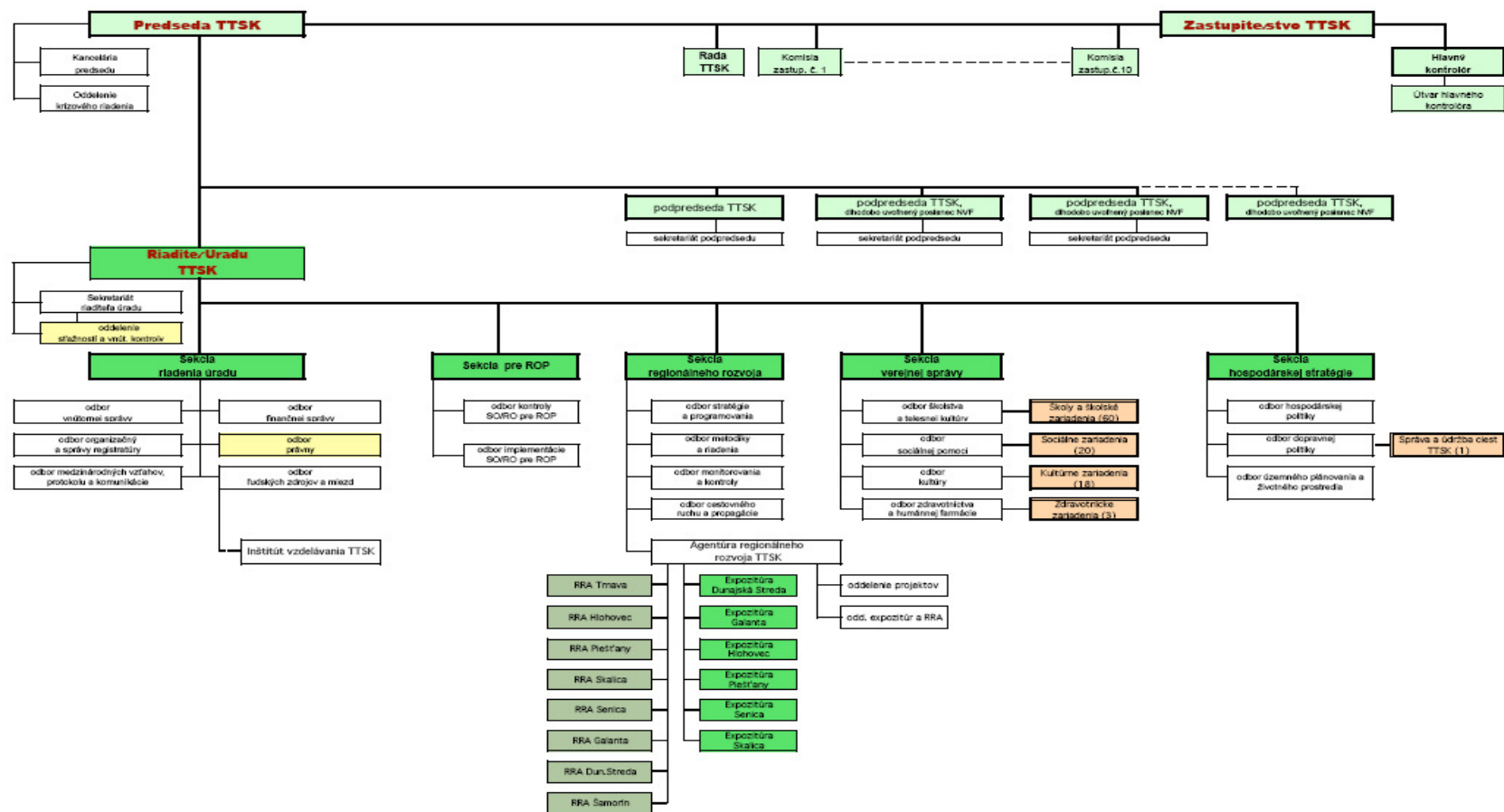
Zdroj: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Nitra, vlastné spracovanie

Príloha 6: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Nové Zámky

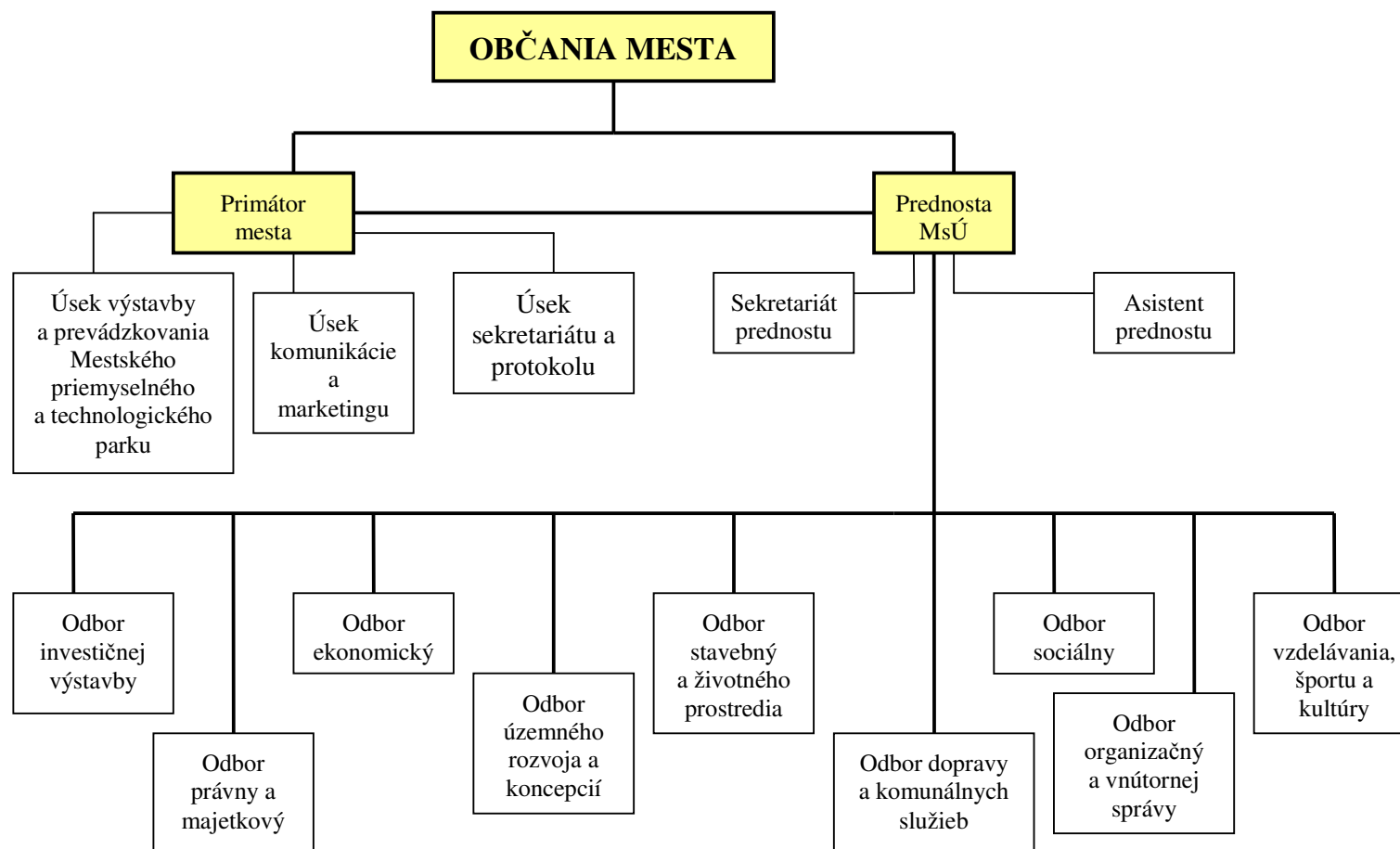
Zdroj: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Nové Zámky, vlastné spracovanie

Príloha 7: Organizačná štruktúra Úradu Trnavského samosprávneho kraja

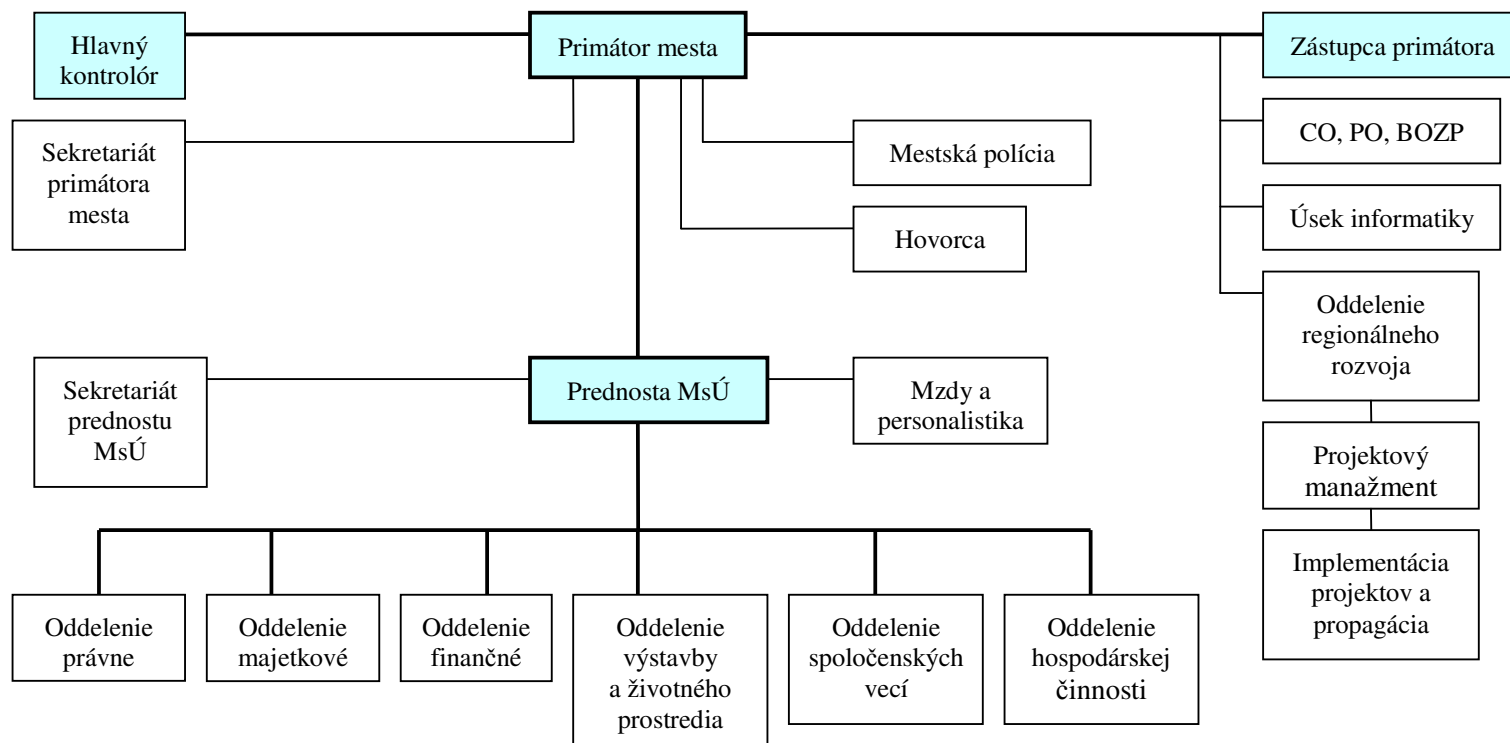
Zdroj: Organizačná štruktúra Úradu TTSK

Príloha 8: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Trnava

Zdroj: vlastné spracovanie

Príloha 9: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Hlohovec

Zdroj: Organizačná štruktúra Mestského úradu mesta Hlohovec, vlastné spracovanie